394

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 25 sierpnia 1950 r.

o ogłoszeniu jednolitego tekstu kodeksu postępowania cywilnego.

Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 349) ogłaszam w załączeniu do obwieszczenia niniejszego jednolity tekst kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 112, poz. 934; z 1933 r. Nr 82, poz. 603; z 1936 r. Nr 8, poz. 88; z 1938 r. Nr 24, poz. 213 i Nr 89, poz. 609; z 1945 r. Nr 25, poz. 149 i Nr 48, poz. 271; z 1946 r. Nr 6, poz. 53, Nr 57, poz. 321, Nr 60, poz. 329 i Nr 63, poz. 346; z 1947 r. Nr 65, poz. 391; z 1949 r. Nr 32, poz. 240) z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zachowaniem nowej ciągłej numeracji tytułów, działów, rozdziałów, oddziałów, artykułów i paragrafów.

Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst kodeksu postępowania cywilnego nie obejmuje przepisów art. 16, 17, 18 i 19 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 349), które stanowią:

„Art. 16. § 1. W sprawach toczących się w pierwszej instancji, a jeszcze nie zakończonych, stosuje się dotychczasowe przepisy do dnia wejścia w życie rozporządzeń przewidzianych w art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych.

§ 2. Sprawy zakończone w pierwszej instancji w dniu wejścia w życie rozporządzeń oraz sprawy, toczące się w tym dniu w drugiej i trzeciej instancji, podlegają rozpoznaniu według przepisów dotychczasowych ze zmianami poniższymi:

a) orzeczenia sądów drugiej instancji zapadłe po tym dniu są prawomocne,

b) sprawy, w których orzeczenia zostaną uchylone przez Sąd Najwyższy po tym dniu, podlegają przekazaniu do dalszego rozpoznania właściwym miejscowo sądom wojewódzkim, chociażby przedtem orzekały w nich sądy powiatowe, przy czym wydane następnie orzeczenia sądów wojewódzkich nie podlegają dalszemu zaskarżeniu,

c) sprawy toczące się w sądach drugiej instancji nie zakończone do tego dnia oraz sprawy, w których postępowanie w tych sądach zostało zawieszone, w przypadku podjęcia postępowania po tymże dniu, podlegają przekazaniu do dalszego rozpoznania właściwym miejscowo sądom wojewódzkim,

d) odtworzenie akt w sprawach, które ostatnio toczyły się w sądach apelacyjnych i okręgowych jako drugiej instancji, przeprowadza po tym dniu właściwy miejscowo sąd wojewódzki.

Przepisy pkt a) i b) nie mają zastosowania do spraw, które według art. 13 kodeksu postępowania cywilnego należą w pierwszej instancji do właściwości sądów wojewódzkich.

Art. 17. Sądy istniejące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznają sprawy cywilne według dotychczasowych przepisów aż do czasu wejścia w życie rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, przewidzianych w art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych i do czasu zorganizowania sądów na podstawie nowych przepisów.

Art. 18. Do dnia 31 grudnia 1951 r. strona może w drugiej instancji powoływać nowe dowody, chyba że mogła je przytoczyć już w pierwszej instancji. Jeżeli sąd rewizyjny uzna te dowody za mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, uchyli zaskarżone orzeczenie i odeśle sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Art. 19. W czasie do dnia 31 grudnia 1951 r. zawiesza się moc obowiązującą art. 350 kodeksu postępowania cywilnego. Do tego czasu obowiązuje przepis następujący:

„Art. 350. § 1. Wyrok z uzasadnieniem powinien być w ciągu dwóch tygodni sporządzony na piśmie, jeżeli strona tego zażądała w ciągu tygodnia od ogłoszenia sentencji.

§ 2. Obowiązek sporządzenia uzasadnienia wyroku nie zależy od dopuszczalności zaskarżenia wyroku.

§ 3. Sporządzenie uzasadnienia należy do sędziego sprawozdawcy, a gdy nie był wyznaczony — do sędziego, któremu przewodniczący rozprawy to powierzy".

Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity obowiązuje od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 349) i nie obejmuje art. 864 kodeksu postępowania cywilnego w pierwotnym brzmieniu, który stanowił:

„Art. 864. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.".

Minister Sprawiedliwości: w z. *T. Rek*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 1950 r. (poz. 394).

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

CZĘŚĆ PIERWSZA

Postępowanie sporne.

TYTUŁ WSTĘPNY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Kodeks postępowania cywilnego normuje właściwość sądów powszechnych i postępowanie przed tymi sądami w sprawach cywilnych, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej.

Art. 2. Sądy powszechne rozstrzygają sprawy cywilne, chyba że sprawy te z mocy ustaw szczególnych są przekazane innym sądom lub władzom.

Art. 3. Każdy może poszukiwać ochrony sądowej nie tylko wówczas, gdy jego prawo zostało naruszone,

ale i wtedy gdy, zapobiegając naruszeniu swego prawa, ma interes prawny w ustaleniu stosunku prawnego lub w ustaleniu prawa.

Art. 4. Każdy przebywający w Polsce może być pozwany przed sąd. Spośród osób, przebywających w innym państwie, obywatele polscy mogą być pozwani przed sąd o prawa stanu, o roszczenia zaś majątkowe — zarówno obywatele jak cudzoziemcy, jeżeli w Polsce znajduje się ich majątek lub przedmiot sporu, a także gdy chodzi o spadek otwarty w Polsce lub o zobowiązania, które na jej obszarze powstały lub mają być wykonane.

Art. 5. § 1. Pod warunkiem wzajemności nie mogą być pozywani przed sąd:

1) uwierzytelnieni w Polsce przedstawiciele dyplomatyczni państw obcych;
2) personel dyplomatyczny przedstawicielstwa;
3) członkowie rodzin osób, wymienionych pod liczbami 1) i 2);
4) personel kancelaryjny przedstawicielstwa;
5) służba przedstawicieli, posiadająca obywatelstwo tego samego, co oni, państwa;
6) inne osoby, korzystające z prawa zakrajowości na mocy ustaw, umów lub ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

§ 2. Jednak osoby wyżej wymienione podlegają sądowi:

1) jeżeli poddadzą mu się dobrowolnie;
2) w sprawach dotyczących ich przedsiębiorstw, znajdujących się w Polsce;
3) w sprawach o prawa, dotyczące nieruchomości znajdujących się w Polsce, z wyjątkiem spraw o czynsz za pomieszczenia o przeznaczeniu urzędowym lub nawet prywatnym.

Art. 6. Powództwo o roszczenie, wynikające z przestępstwa, może być wytoczone przed sąd cywilny albo, zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego, przed sąd karny.

Art. 7. § 1. Ustalenia zapadłego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do spełnienia przestępstwa obowiązują sąd cywilny.

§ 2. Ustalenia te jednak mogą być przed sądem cywilnym obalane, gdy sprawa dotyczy odpowiedzialności cywilnej osoby, przeciwko której oskarżenie nie było skierowane, bądź osoby, która nie broniła się w postępowaniu karnym.

Art. 8. Sprawy cywilne mogą być rozstrzygane także przez sądy polubowne na zasadach, określonych w niniejszym kodeksie.

KSIĘGA PIERWSZA

Sąd.

DZIAŁ I.

Właściwość sądu.

Rozdział I.

Właściwość rzeczowa.

Oddział 1.

Podstawy właściwości.

Art. 9. Sprawy cywilne rozpoznają w pierwszej instancji: sądy powiatowe i sądy wojewódzkie.

Art. 10. Do właściwości sądów powiatowych należą wszystkie sprawy z wyjątkiem spraw, zastrzeżonych dla sądów wojewódzkich.

Art. 11. Do właściwości sądów wojewódzkich należą sprawy:

1) o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi poszukiwane roszczenia majątkowe z wyjątkiem spraw o ustalenie ojcostwa;
2) ze stosunków dotyczących ochrony prawa autorskiego, patentów, wzorów i znaków towarowych;
3) majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 250.000 zł, a jedną ze stron jest Skarb Państwa lub inny podmiot, podlegający państwowemu arbitrażowi gospodarczemu.

Oddział 2.

Wartość przedmiotu sporu.

Art. 12. § 1. W sprawach o rozszczenie pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu.

§ 2. W innych sprawach majątkowych powód obowiązany jest oznaczyć w pozwie kwotą pieniężną wartość przedmiotu sporu z uwzględnieniem przepisów, zawartych w artykułach poniższych.

Art. 13. Do wartości przedmiotu sporu nie wlicza się odsetek, pożytków i kosztów, żądanych obok roszczenia głównego.

Art. 14. Jeżeli pozew obejmuje kilka roszczeń, należy zliczyć razem ich wartość.

Art. 15. W sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi: przy świadczeniach, nie ograniczonych co do czasu lub dożywotnich — suma świadczeń za lat dziesięć, a przy świadczeniach ograniczonych co do czasu — suma świadczeń za cały czas ich trwania, lecz nie więcej niż za lat dziesięć; przy świadczeniach wszakże należnych z tytułu obowiązków rodzinnych — suma świadczeń za jeden rok.

Art. 16. W sprawach o istnienie, unieważnienie albo rozwiązanie umowy najmu lub dzierżawy, o wydanie lub odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy — wartość przedmiotu sporu stanowi: przy umowach zawartych na czas oznaczony — suma czynszu za czas sporny, lecz nie więcej niż za rok; przy umowach zawartych na czas nie oznaczony — suma czynszu za czas potrzebny do wypowiedzenia.

Art. 17. W sprawach o zabezpieczenie lub o prawo zastawu albo hipotekę wartość przedmiotu sporu stanowi wysokość wierzytelności. Jeżeli przedmiot zabezpieczenia lub zastawu ma mniejszą wartość niż wierzytelność, rozstrzyga wartość mniejsza.

Art. 18. § 1. Sąd w razie wątpliwości może sprawdzić wartość przedmiotu sporu, oznaczoną przez powoda, i w tym celu mocen jest zarządzić dochodzenie.

§ 2. Po doręczeniu pozwu sprawdzenie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 3. Do kosztów sprawdzenia stosuje się przepisy o kosztach procesu.

Art. 19. § 1. Jeżeli sąd, w wyniku sprawdzenia wartości przedmiotu sporu, uzna się niewłaściwym, na wniosek powoda przekaże sprawę sądowi przezeń wskazanemu, chyba że sąd ten jest oczywiście niewłaściwy.

§ 2. Sąd, do którego skierowano pozew, nie bada ponownie wartości przedmiotu sporu.

Rozdział II.

Właściwość miejscowa.

Oddział 1.

Właściwość ogólna.

Art. 20. Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma zamieszkanie. Miejscem zamieszkania jest miejscowość, w której pozwany przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Art. 21. Gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania, powództwo wytacza się według miejsca jego pobytu w Polsce; gdy to miejsce nie jest znane, powództwo wytacza się według ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego w Polsce.

Art. 22. Powództwo przeciwko funkcjonariuszowi państwowemu cywilnemu albo przeciwko wojskowemu, mającym siedzibę za granicą, wytacza się według miejsca ostatniego zamieszkania w Polsce, a w braku takiego miejsca — przed sąd w Warszawie.

Art. 23. Powództwo przeciwko dzieciom, aż do uzyskania przez nie zdolności procesowej, wytacza się przed sąd właściwy dla ojca, matki lub opiekuna w zależności od tego, pod czyją władzą dziecko pozostaje.

Art. 24. Powództwo z tytułu roszczeń przeciwko osobie zmarłej wytacza się, dopóki dziedzice spadku prawnie nie objęli, przed sąd, który był dla niej właściwy w chwili śmierci.

Art. 25. § 1. Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby urzędu Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, powołanego do zastępstwa Skarbu przed sądem.

§ 2. Według tej siedziby wytacza się też powództwo przeciwko przedsiębiorstwom i instytucjom państwowym, które zastępuje Prokuratoria Generalna.

Art. 26. Powództwo przeciwko osobie prawnej lub innemu podmiotowi, nie będącemu osobą fizyczną, wytacza się według miejsca ich siedziby. Siedzibą w braku innych danych jest miejscowość, w której znajduje się zarząd.

Oddział 2.

Właściwość przemienna.

Art. 27. Powództwo w sprawach, objętych przepisami oddziału niniejszego, wytaczać można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd, oznaczony w przepisach następujących.

Art. 28. Powództwo o wszelkie roszczenia alimentacyjne oraz powództwo o ustalenie ojcostwa i o związane z nim roszczenia wytoczyć można według miejsca zamieszkania powoda.

Art. 29. § 1. Powództwo o roszczenie majątkowe wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu znajduje się organ pozwanego, powołany do sprawowania jego interesów, jeżeli roszczenie pozostaje w związku z czynnościami sprawowania interesów przez tenże organ.

§ 2. Powództwo o roszczenie majątkowe, dotyczące przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego, gospodarstwa rolnego lub leśnego albo kopalni, wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu znajduje się przedsiębiorstwo, gospodarstwo lub kopalnia.

§ 3. Przepisy tego artykułu nie odnoszą się do spraw przeciwko Skarbowi Państwa i przeciwko przedsiębiorstwom i instytucjom państwowym, które zastępuje Prokuratoria Generalna.

Art. 30. § 1. Powództwo o ustalenie istnienia umowy, o wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie umowy jako też o odszkodowanie z powodu jej niewykonania lub nienależytego wykonania wytoczyć można przed sąd miejsca wykonania umowy.

§ 2. Miejsce wykonania umowy należy stwierdzić dokumentem, dołączonym do pozwu.

Art. 31. Powództwo o roszczenie z czynu niedozwolonego wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu czyn został spełniony.

Art. 32. Powództwo o zapłatę należności za prowadzenie sprawy pełnomocnik procesowy wytoczyć może przed sąd miejsca, gdzie sprawę prowadził.

Art. 33. Powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko osobie, która w Polsce nie ma zamieszkania albo siedziby, wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu znajduje się przedmiot sporu lub majątek tej osoby. Jeżeli majątkiem jest wierzytelność, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma zamieszkanie dłużnik pozwanego, a gdy wierzytelność jest zabezpieczona na rzeczy, sąd miejsca, gdzie rzecz się znajduje.

Art. 34. Powództwo ze stosunku najmu lub dzierżawy nieruchomości wytoczyć można przed sąd miejsca położenia nieruchomości.

Oddział 3.

Właściwość wyłączna.

Art. 35. § 1. Powództwo o prawo rzeczowe na nieruchomości, o zwolnienie od tego prawa i o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania nieruchomości wytoczyć należy wyłącznie przed sąd miejsca położenia nieruchomości. Gdy chodzi o służebność lub ciężar realny, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej.

§ 2. Właściwość według położenia nieruchomości pozostaje, chociażby z roszczeniem przeciwko pozwanemu o prawo rzeczowe lub o zwolnienie od tego prawa połączone było roszczenie osobiste o świadczenie lub o zwolnienie od długu, związanego z prawem rzeczowym.

Art. 36. § 1. Powództwo o prawo do spadku jako też o roszczenia z rozporządzeń na przypadek śmierci należy wytoczyć, dopóki dziedzice prawnie nie objęli spadku, wyłącznie według miejsca otwarcia spadku.

§ 2. Przepisy te obowiązują również, jeżeli powództwo dotyczy nieruchomości spadkowej.

Art. 37. Powództwo ze stosunku spółki bądź innego związku wytoczyć należy wyłącznie według miejsca siedziby spółki bądź związku.

Art. 38. § 1. Powództwo ze stosunku małżeństwa, jeżeli przynajmniej jedna ze stron ma obywatelstwo polskie, wytoczyć należy według miejsca ostatniego wspólnego zamieszkania w Polsce, gdy choć jedno z małżonków w tym miejscu stale przebywa: w braku zaś tych podstaw do zapozwania powództwo wytoczyć należy według miejsca pobytu strony pozwanej, a gdy nie ma i tej podstawy — według miejsca zamieszkania powoda.

§ 2. Sądem właściwym do wytoczenia przez prokuratora lub osoby trzecie powództwa o unieważnienie małżeństwa jest w przypadku, gdy małżonkowie nie mają w Polsce ostatniego wspólnego zamieszkania, będącego miejscem stałego pobytu choćby jednego z nich sąd, w którego okręgu pozwany ma zamieszkanie lub pobyt, a w braku tej podstawy — sąd w Warszawie.

Art. 39. Powództwo ze stosunku między rodzicami a dziećmi wytoczyć należy wyłącznie według miejsca zamieszkania powoda, jeżeli choćby jedna ze stron ma obywatelstwo polskie i jeżeli brak podstaw do zapozwania według przepisów o właściwości ogólnej.

Oddział 4.

Przepisy szczególne.

Art. 40. § 1. Jeżeli powództwo wytacza się łącznie przeciwko kilku osobom, dla których w myśl przepisów o właściwości ogólnej właściwe są różne sądy, wybór między tymi sądami należy do powoda.

§ 2. Gdy jednak między współpozwanymi są dłużnicy główni i uboczni, powództwo wytacza się przed sąd właściwy dla któregokolwiek z dłużników głównych.

Art. 41. § 1. Powództwo przeciwko zobowiązanemu z wekslu lub czeku wytoczyć można bądź przed sąd właściwy według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd miejsca płatności.

§ 2. Kilku zobowiązanych z wekslu lub czeku można łącznie zapozwać bądź przed sąd miejsca płatności, bądź według przepisów o właściwości ogólnej dla akceptanta albo wystawcy wekslu własnego lub czeku.

Art. 42. Jeżeli w miejscu, według którego oznacza się właściwość sądu, jest kilka sądów powiatowych, a na podstawie przepisów o właściwości miejscowej nie da się ustalić właściwości jednego z nich, natenczas wybór między tymi sądami należy do powoda.

Art. 43. Jeżeli właściwość sądu oznacza się według miejsca, gdzie znajduje się nieruchomość lub inna rzecz, a rzeczy te znajdują się w okręgu kilku sądów, wybór między tymi sądami należy do powoda.

Art. 44. Jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody wykonać swego obowiązku, wówczas sąd bezpośrednio nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.

Art. 45. Jeżeli w myśl przepisów kodeksu nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, wówczas na wniosek strony Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo.

Rozdział III.

Przepisy łączne o właściwości rzeczowej i miejscowej.

Art. 46. Sąd właściwy w chwili wytoczenia powództwa pozostaje właściwym aż do ukończenia postępowania, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy.

Art. 47. § 1. Strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów w przyszłości wyniknąć mogących z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej. Dokument, stwierdzający umowę o właściwość, należy dołączyć do pozwu.

§ 2. Stronom nie wolno jednak zmienić właściwości wyłącznej.

Art. 48. § 1. Spory o właściwość między sądami równorzędnymi rozstrzyga ostatecznie sąd w toku instancyj bezpośrednio przełożony nad sądem, który pierwszy wydał orzeczenie co do właściwości.

§ 2. Orzeczenie sądu wyższego w przedmiocie właściwości wiąże sąd niższy, nawet należący do innego okręgu.

§ 3. Sąd wyższy orzeka na posiedzeniu niejawnym, jednak może zażądać od stron lub od władz wyjaśnień oraz przeprowadzić potrzebne dochodzenie.

DZIAŁ II.

Wyłączenie sędziego.

Art. 49. Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy:

1) w sprawach, w których jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego prawa lub obowiązki;
2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w prostej linii, krewnych bocznych aż do czwartego stopnia, powinowatych bocznych do stopnia drugiego;
3) w sprawach osób, związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem jednej ze stron;
5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego, z jego udziałem zawartego lub przezeń rozpoznanego.

Art. 50 § 1. Niezależnie od przyczyn, wymienionych w artykule poprzedzającym, sąd wyłącza sędziego na wniosek strony, jeżeli pomiędzy sędzią a jedną ze stron, jej ustawowym przedstawicielem lub pełnomocnikiem zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego.

§ 2. Jeżeli pomimo to strona przystąpiła do rozprawy, może żądać wyłączenia tylko wtedy, gdy uprawdopodobni, że przyczyna wyłączenia dopiero później powstała lub stała się jej znana.

Art. 51. § 1. Wniosek o wyłączenie strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodobniając przyczyny wyłączenia.

§ 2. Aż do rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędzia może spełniać tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

Art. 52. Sędzia, który ma podstawę do wyłączenia się, zawiadamia o tym sąd i wstrzymuje się od udziału w sprawie.

Art. 53. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia dla braku dostatecznej liczby sędziów — sąd w toku instancji przełożony.

Art. 54. Sąd może przeprowadzić dochodzenie celem wyświetlenia okoliczności przytoczonych we wniosku o wyłączenie.

Art. 55. Zgłaszającego w złej wierze wniosek o wyłączenie sędziego sąd, oddalając wniosek, skaże na grzywnę do wysokości dwudziestu pięciu tysięcy złotych.

Art. 56. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do wyłączenia prokuratora oraz innych organów sądowych. Wniosek o wyłączenie sąd przekazuje ich władzy przełożonej.

KSIĘGA DRUGA

Proces.

TYTUŁ I.

Strony.

DZIAŁ I.

Zdolność procesowa.

Art. 57. § 1. Zdolność procesową bądź zupełną, bądź ograniczoną posiada każdy stosownie do swej zdolności zobowiązywania się przez umowę.

§ 2. Kto względem przedmiotu sporu może zobowiązywać się przez umowę nie inaczej jak w asystencji osoby, dodanej mu w myśl przepisów prawa cywilnego, ten może działać w procesie tylko w asystencji takiej osoby.

Art. 58. Ustawowy przedstawiciel strony, nie mającej zdolności procesowej, powinien przy pierwszej czynności procesowej wykazać swe uprawnienie; dotyczy to również osoby asystującej w myśl artykułu poprzedzającego.

Art. 59. Sąd w każdym stanie sprawy bierze z urzędu pod rozwagę, czy nie zachodzi brak zdolności procesowej, brak ustawowego zastępstwa lub asystencji albo brak upoważnienia do prowadzenia sprawy lub do podjecia poszczególnej czynności procesowej.

Art. 60. § 1. Jeżeli braki powyższe dadzą się uzupełnić, sąd wyznaczy w tym celu odpowiedni termin.

§ 2. Dla zabezpieczenia wszakże praw osoby, nie mającej zdolności procesowej, sąd może dopuścić do czynności procesowej stronę, przedstawiciela ustawowego lub osobę asystującą nawet przed upływem wyznaczonego terminu. Ważność dokonanej czynności zależna będzie jednak od uzupełnienia braków w terminie.

Art. 61. Jeżeli braki powyższe nie dadzą się uzupełnić lub w terminie wyznaczonym nie zostały uzupełnione, sąd zniesie postępowanie w tym zakresie, w jakim brak zachodzi.

Art. 62. § 1. Strona, podejmując nie cierpiącą zwłoki czynność procesową przeciwko stronie, która nie ma zdolności procesowej i nie ma zastępstwa ustawowego lub asystencji, może żądać od sądu, w którym sprawa się toczy, ustanowienia dla tej strony kuratora.

§ 2. Koszty, połączone z ustanowieniem i z czynnościami kuratora, ponosi początkowo strona, na której wniosek kurator został ustanowiony.

DZIAŁ II.

Spółuczestnictwo w sporze.

Art. 63. Kilka osób może w jednej sprawie występować w charakterze powodów lub pozwanych, jeżeli przedmiot sporu stanowią:

1) prawa lub obowiązki im wspólne albo oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej;
2) roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, jeżeli nadto właściwość sądu uzasadniona jest dla każdego z pozwanych z osobna, jako też ze względu na ogólną wartość dochodzonych roszczeń.

Art. 64. § 1. Każdy ze spółuczestników sporu działa w imieniu własnym; jego czynności procesowe nie mogą przynieść korzyści ani szkodzić innym spółuczestnikom.

§ 2. W przypadkach jednak, gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wyrok dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich spółuczestników (spółuczestnictwo jednolite), czynności procesowe spółuczestników działających skuteczne są wobec nie działających. Do zawarcia ugody, zrzeczenia się i uznania potrzeba zgody wszystkich spółuczestników.

§ 3. Jeżeli w przypadku spółuczestnictwa jednolitego oświadczenia faktyczne spółuczestników pozostają z sobą w sprzeczności, sąd oceni moc i znaczenie tych oświadczeń dla ustalenia faktów.

Art. 65. Każdy ze spółuczestników sporu ma prawo samodzielnie popierać sprawę. Na posiedzenia sądowe wzywa się wszystkich tych spółuczestników, co do których sprawa nie jest zakończona.

DZIAŁ III.

Interwencja główna i uboczna.

Art. 66. Kto występuje z roszczeniem o rzecz lub prawo, o które sprawa toczy się między innymi osobami, może aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji wytoczyć powództwo o to roszczenie przeciwko obu stronom przed sąd, w którym toczy się sprawa (interwencja główna).

Art. 67. Kto ma interes prawny w tym, aby sprawa tocząca się między innymi osobami została rozstrzygnięta na korzyść jednej z nich, może w każdym stanie sprawy aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji przystąpić do tej strony (interwencja uboczna).

Art. 68. § 1. Wstąpienie swe do sprawy interwenient uboczny powinien zgłosić w piśmie, w którym poda, jaki ma interes prawny w tym wstąpieniu i do której ze stron przystępuje. Pismo to należy doręczyć obu stronom.

§ 2. Interwenient może z wstąpieniem do sprawy połączyć dokonanie innej czynności procesowej.

Art. 69. § 1. Każda strona może zgłosić opozycję przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego, jednak nie później jak przy rozpoczęciu najbliższej rozprawy.

§ 2. Sąd oddali opozycję po przeprowadzeniu co do niej rozprawy, jeżeli interwenient uprawdopodobni, że ma interes prawny we wstąpieniu do sprawy.

§ 3. Opozycja nie wstrzymuje biegu sprawy, a interwenient może nadal działać, dopóki opozycja nie będzie uwzględniona.

Art. 70. Interwenient uboczny uprawniony jest do wszystkich czynności procesowych, dopuszczalnych według stanu sprawy; nie mogą one jednak pozostawać w sprzeczności z czynnościami i oświadczeniami strony, do której interwenient przystąpił.

Art. 71. Interwenientowi ubocznemu należy od chwili jego wstąpienia do sprawy doręczać, tak jak stronie, zawiadomienia o terminach i posiedzeniach sądowych jako też orzeczenia sądu.

Art. 72. Jeżeli z istoty spornego stosunku lub z przepisu ustawy wyrok w sprawie ma odnieść bezpośredni skutek prawny w stosunku między interwenientem a przeciwnikiem strony, do której interwenient przystąpił, wówczas do jego stanowiska w procesie mają odpowiednie zastosowanie przepisy o spółuczestnictwie jednolitym.

Art. 73. Za zgodą obu stron interwenient uboczny może wejść na miejsce strony, do której przystąpił.

DZIAŁ IV.

Przypozwanie.

Art. 74. § 1. Dla zachowania skutków prawnych w stosunku do osoby trzeciej strona może ją zawiadomić o toczącym się procesie i wezwać do wzięcia w nim udziału.

§ 2. W tym celu strona wnosi do sądu pismo procesowe, obejmujące przyczynę wezwania i stan sprawy. Pismo to doręcza się niezwłocznie osobie trzeciej, która może zgłosić swe przystąpienie do strony jako interwenient uboczny.

DZIAŁ V.

Wskazanie poprzednika.

Art. 75. Jeżeli w myśl przepisów prawa cywilnego pozwany chce wskazać swego poprzednika, w którego imieniu posiada rzecz lub prawo, będące przedmiotem sporu, powinien to uczynić w piśmie procesowym wniesionym przed rozprawą.

Art. 76. § 1. Pismo zawierające wskazanie poprzednika doręcza się temuż z jednoczesnym wezwaniem go na rozprawę.

§ 2. Jeżeli wskazany poprzednik nie przybędzie na rozprawę lub na rozprawie nie złoży oświadczenia o swym stosunku do przedmiotu sporu albo zaprzeczy okolicznościom, przytoczonym przez pozwanego, pozwany mocen jest uczynić zadość żądaniom zawartym w pozwie. Treść tego przepisu należy podać wskazanemu poprzednikowi w wezwaniu na rozprawę.

Art. 77. Jeżeli poprzednik uzna oświadczenie pozwanego za uzasadnione, może za zgodą powoda wstąpić do sprawy na miejsce pozwanego, który wówczas będzie od udziału w sprawie zwolniony.

DZIAŁ VI

Zastępstwo stron przez pełnomocników.

Art. 78. Strony i ich przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem albo osobiście, albo przez pełnomocników.

Art. 79. Pełnomocnikami mogą być adwokaci, a spośród nie adwokatów tylko spółuczestnicy sporu oraz osoby, sprawujące zarząd majątku lub interesów stron, wreszcie ich rodzice, małżonek, rodzeństwo lub dzieci.

Art. 80. Pełnomocnictwo może być albo procesowe — czy to ogólne, czy do prowadzenia poszczególnych spraw — albo do niektórych tylko czynności procesowych.

Art. 81. § 1. Pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej swej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy albo wierzytelny odpis tegoż pełnomocnictwa. Adwokat może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa. Sąd może w razie wątpliwości zażądać sądowego lub notarialnego uwierzytelnienia podpisu strony.

§ 2. W toku sprawy pełnomocnictwo może być udzielone ustnie na posiedzeniu sądu przez oświadczenie, wciągnięte do protokołu.

Art. 82. Za stronę, która nie umie lub nie może się podpisać, podpisze pełnomocnictwo osoba, przez nią upoważniona, z wymienieniem przyczyny, dla której strona sama się nie podpisała.

Art. 83. Pełnomocnictwo procesowe upoważnia z samej ustawy:

1) do wszystkich ze sprawą łączących się czynności procesowych; obejmuje ono też powództwo wzajemne, skargę o wznowienie postępowania i postępowanie, wywołane ich wniesieniem jako też wniesieniem pozwu interwencyjnego przeciwko mocodawcy;
2) do wszelkich czynności dotyczących zabezpieczenia i egzekucji;
3) do udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi;
4) do zawarcia ugody, zrzeczenia się albo uznania, o ile czynności te nie zostały wyłączone w samym pełnomocnictwie;
5) do odbioru kosztów procesu od strony przeciwnej.

Art. 84. Strona ma prawo sama — bez udziału pełnomocnika — zawrzeć ugodę, zrzec się swego roszczenia albo uznać żądanie przeciwnika, chociażby nie wyłączyła tych czynności z zakresu pełnomocnictwa procesowego.

Art. 85. Co do pełnomocnictwa, obejmującego szerszy zakres niż przewidziany dla pełnomocnictwa procesowego, jak również co do pełnomocnictwa do poszczególnych czynności procesowych zakres ich, czas trwania i skutki oceniać należy według treści pełnomocnictwa oraz przepisów prawa cywilnego.

Art. 86. Czynności procesowe pełnomocnika obowiązują mocodawcę w toczącej się sprawie, chyba że chodzi o przyznanie lub inne oświadczenie faktyczne pełnomocnika, które mocodawca jednocześnie stawający niezwłocznie sprostował lub odwołał.

Art. 87. § 1. Odwołanie lub wypowiedzenie pełnomocnictwa procesowego odnosi skutek prawny w stosunku do przeciwnika z chwilą zawiadomienia go za pośrednictwem sądu o wygaśnięciu pełnomocnictwa.

§ 2. W razie wypowiedzenia pełnomocnictwa adwokat jest obowiązany zastępować stronę jeszcze przez dwa tygodnie. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo

wypowiedzenia, przez ten sam czas działać za mocodawcę, jeżeli to jest konieczne do uchronienia go od niekorzystnych skutków prawnych.

Art. 88. W razie śmierci strony lub utraty przez nią zdolności procesowej pełnomocnik procesowy działa do czasu zawieszenia postępowania.

Art. 89. § 1. Po wniesieniu pozwu sąd może dopuścić tymczasowo do podjęcia naglącej czynności procesowej osobę, nie mogącą na razie przedstawić pełnomocnictwa. Zarządzenie to sąd może uzależnić od zabezpieczenia kosztów.

§ 2. Sąd wyznaczy równocześnie termin, w ciągu którego osoba, działająca bez pełnomocnictwa, powinna je złożyć albo przedstawić zatwierdzenie swych czynności przez stronę. Jeżeli termin upłynął bezskutecznie, sąd pominie czynności procesowe tej osoby. W przypadku tym przeciwnik może żądać od działającego bez umocowania zwrotu kosztów, spowodowanych tymczasowym dopuszczeniem.

DZIAŁ VII.

Udział prokuratora w procesie cywilnym.

Art. 90. Prokurator może wytaczać wszelkie powództwa oraz brać udział w każdym stanie sprawy, toczącej się z czyjegokolwiek powództwa, jeżeli według jego oceny wymaga tego interes Państwa Ludowego.

Art. 91. Prokurator nie jest związany z żadną ze stron oraz może składać oświadczenia i zgłaszać wnioski, jakie uznaje za celowe, a także przytaczać fakty i dowody na ich potwierdzenie.

Art. 92. W przypadku, gdy sąd uzna udział prokuratora w sprawie za potrzebny, zawiadamia go o tym.

Art. 93. § 1. Prokurator może zaskarżyć każde orzeczenie sądowe, od którego służy środek odwoławczy.

§ 2. Terminy do zaskarżenia orzeczeń sądowych, ustanowione dla stron, wiążą również prokuratora.

Art. 94. Z przyczyn przewidzianych w art. 401 i 403 prokurator może żądać wznowienia postępowania w sprawach prawomocnie zakończonych, jeżeli brał w nich udział.

Art. 95. Generalny Prokurator Rzeczypospolitej może w przypadkach przewidzianych w art. 396 zaskarżać prawomocne orzeczenia w drodze nadzwyczajnej rewizji.

Art. 96. Osoba, w której interesie prokurator wytoczył powództwo, może wstąpić do sprawy w każdym jej stanie w charakterze strony powodowej.

TYTUŁ II.

Koszty procesu.

DZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

Art. 97. We wszystkich przypadkach, w których w myśl przepisów kodeksu stronie należy się od przeciwnika zwrot kosztów procesu, sąd przyzna jej koszty, niezbędne do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony.

Art. 98. § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się należności i wydatki jednego adwokata.

§ 2. Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej i prokurator zrównani są co do kosztów z adwokatami.

Art. 99. Strona może tylko wówczas żądać zwrotu kosztów podróży i wynagrodzenia za utratę zarobku, spowodowaną osobistym stawiennictwem, gdy sąd zawezwał ją do takiego stawiennictwa.

Art. 100. Strona, przegrywająca sprawę, obowiązana jest na żądanie przeciwnika zwrócić mu koszty procesu.

Art. 101. W razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. I w tym jednak przypadku sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy zasądzenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub od oceny sądu.

Art. 102. Zwrot kosztów należy się pozwanemu, jeżeli nie dał on powodu do wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu.

Art. 103. § 1. Niezależnie od wyniku sprawy sąd, na żądanie przeciwnika, włoży na stronę obowiązek zwrotu tych kosztów, które strona ta wywołała swym niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem.

§ 2. Dotyczy to zwłaszcza kosztów powstałych wskutek złożenia niezgodnych z prawdą wyjaśnień, zatajenia pewnych okoliczności, uchylenia się od wyjaśnień, spóźnionego przytoczenia istotnych okoliczności faktycznych lub spóźnionego powołania dowodów.

Art. 104. Świadek, biegły lub zastępca strony mogą być skazani przez sąd na zwrot kosztów, wywołanych rażącą ich winą. Postanowienie sądu zapada na wniosek strony bądź w toku samej sprawy, bądź oddzielnie po wysłuchaniu osoby, której zarzucono winę.

Art. 105. Koszty procesu, w którym zawarto ugodę, znosi się wzajemnie, jeżeli co do nich nie zapadło już wcześniej prawomocne orzeczenie albo jeżeli strony nie postanowiły inaczej.

Art. 106. § 1. Spółuczestnicy sporu zwracają koszty procesu według ilości głów. Jednak w razie znacznej różnicy w ich spółuczestnictwie sąd oznaczy zwrot kosztów odpowiednio do spółuczestnictwa.

§ 2. Na spółuczestników sporu, odpowiadających solidarnie co do istoty sprawy, sąd włoży solidarny obowiązek zwrotu kosztów. Za koszty, wynikłe z czynności procesowych poszczególnych spółuczestników, inni spółuczestnicy nie odpowiadają.

Art. 107. Strony nie mogą żądać zwrotu kosztów procesu spowodowanych wystąpieniem prokuratora.

Art. 108. Interwenient uboczny, do którego nie mają zastosowania przepisy o spółuczestnictwie jednolitym, nie zwraca kosztów przeciwnikowi strony, do której przystąpił; jednak sąd może przyznać koszty interwencji od przeciwnika, obowiązanego do zwrotu kosztów.

Art. 109. § 1. W każdym orzeczeniu, kończącym sprawę w instancji, sąd rozstrzygnie również o kosztach.

§ 2. W innych orzeczeniach sąd rozstrzygnąć może o zwrocie kosztów tylko wówczas, gdy obowiązek ten nie zależy od wyniku sprawy.

§ 3. Przyznając zwrot kosztów sąd oznaczy ich wysokość, włączając opłaty sądowe.

Art. 110. Strona, żądająca zwrotu kosztów, powinna — pod rygorem utraty tego roszczenia — przed

zamknięciem rozprawy, bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia, złożyć sądowi spis kosztów albo zgłosić wniosek o przyznanie jej kosztów według norm przepisanych.

DZIAŁ II.

Zwolnienie od kosztów sądowych.

Art. 111. § 1. Zwolnienia od kosztów sądowych domagać się może osoba fizyczna, która wykaże na podstawie zaświadczenia administracji państwowej lub władzy opiekuńczej, że nie jest w stanie bez uszczerbku utrzymania, koniecznego dla siebie i rodziny, ponieść kosztów procesu. Zaświadczenie powinno obejmować dokładne dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach; od sądu zależy uznanie tego zaświadczenia za dostateczne do zwolnienia strony od kosztów sądowych.

§ 2. Osobie prawnej może być przyznane zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli wykaże na podstawie zaświadczenia, wymienionego w paragrafie poprzedzającym, że nie posiada dostatecznych środków na koszty procesu.

Art. 112. § 1. Wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych zgłosić należy w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona albo już się toczy.

§ 2. Strona, która nie ma zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych jako też wniosek o ustanowienie dla niej adwokata w sądzie powiatowym miejsca swego zamieszkania. Sąd powiatowy prześle bez zwłoki te wnioski właściwemu sądowi.

§ 3. Rozpoznanie wniosku o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu przed sądem rewizyjnym, gdy strona z tego prawa jeszcze nie korzystała, należy do sądu pierwszej instancji.

Art. 113. § 1. Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli z okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powezmie wątpliwość co do istotnego stanu majątkowego strony, domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej.

§ 2. Sąd odmówi zwolnienia od kosztów sądowych stronie w razie oczywistej bezzasadności jej powództwa lub obrony.

Art. 114. Cudzoziemcom przyznaje się zwolnienie od kosztów sądowych tylko pod warunkiem wzajemności.

Art. 115. § 1. Strona, która została zwolniona od kosztów sądowych:

1) nie wnosi na rzecz Skarbu opłat sądowych ani nie ponosi wydatków, które za nią wykłada Skarb Państwa;
2) ma prawo zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata; sąd uwzględni powyższy wniosek, jeżeli ze względu na zamieszkanie strony poza siedzibą sądu lub ze względu na charakter sprawy albo inne ważne okoliczności uzna ustanowienie w sprawie adwokata za potrzebne; o wyznaczenie adwokata sąd zwróci się do właściwej rady adwokackiej.

§ 2. Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych częściowo. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi zasady częściowego przyznania zwolnienia od tych kosztów.

Art. 116. Ustanowienie adwokata dla strony, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych, ma znaczenie pełnomocnictwa procesowego.

Art. 117. Zwolnienie od kosztów sądowych wygasa ze śmiercią strony, która je uzyskała. Jednakże na zasadzie tego zwolnienia adwokat strony podejmie czynności procesowe nie cierpiące zwłoki.

Art. 118. § 1. Sąd cofnie zwolnienie od kosztów sądowych, skoro się okaże, że okoliczności, na których podstawie je przyznano, bądź nie istniały wcale, bądź przestały już istnieć. W obu przypadkach strona obowiązana jest uiścić wszystkie opłaty przepisane; jednak w drugim przypadku sąd może włożyć na stronę obowiązek częściowej tylko zapłaty stosownie do zmiany, zaszłej w jej stosunkach majątkowych.

§ 2. Stronę, która zwolnienie od kosztów sądowych uzyskała na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skaże na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wszystkich przepisanych opłat.

Art. 119. § 1. Przyznanie stronie zwolnienia od kosztów sądowych nie zwalnia jej od obowiązku zwrócenia kosztów przeciwnikowi.

§ 2. W razie włożenia kosztów procesu na przeciwnika w całości lub częściowo, należy od niego w tym samym stosunku ściągnąć z urzędu opłaty i wydatki, od których strona, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych, była zwolniona.

§ 3. Opłaty i wydatki przez stronę nie uiszczone, których zapłata nie została włożona na przeciwnika, należy ściągnąć z urzędu od strony, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych, z zasądzonego jej roszczenia; celem zabezpieczenia tych należności Skarbowi Państwa służy ustawowe prawo zastawu na zasądzonym roszczeniu.

Art. 120. § 1. Adwokat strony, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych, ma prawo z wyłączeniem strony ściągnąć sumę, należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków, z kosztów, zasądzonych na jej rzecz od przeciwnika. Przeciwnik żadnych innych potrąceń czynić nie może oprócz kosztów nawzajem mu przyznanych od strony zwolnionej od kosztów sądowych.

§ 2. Na kosztach, przypadających od przeciwnika strony zwolnionej od kosztów sądowych, należności adwokata służy pierwszeństwo przed roszczeniami osób trzecich.

Art. 121. Orzeczenie o przyznaniu i cofnięciu zwolnienia od kosztów sądowych, tudzież o włożeniu na stronę obowiązku częściowej zapłaty sąd może wydać bez rozprawy.

Art. 122. Wniesienie środka odwoławczego od odmowy zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje postępowania w sprawie, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów prowadzenia sprawy w pierwszej instancji na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa.

DZIAŁ III.

Zabezpieczenie kosztów procesu.

Art. 123. Powód — cudzoziemiec jest obowiązany na żądanie pozwanego złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów procesu.

Art. 124. Obowiązku takiego nie ma powód — cudzoziemiec w następujących przypadkach:

1) jeżeli w państwie, do którego powód należy, obywatele polscy nie mają takiego obowiązku;

2) jeżeli powód ma w Polsce miejsce zamieszkania lub majątek, wystarczający na zabezpieczenie kosztów;
3) jeżeli uzyskał zwolnienie od kosztów sądowych;
4) w sprawach małżeńskich niemajątkowych, w sprawach wszczętych w następstwie sądowego wezwania publicznego, w postępowaniu z powództwa wzajemnego i w postępowaniu nakazowym.

Art. 125. § 1. Pozwany może zgłosić żądanie zabezpieczenia kosztów tylko przy pierwszej czynności procesowej.

§ 2. Późniejsze zgłoszenie żądania dopuszczalne jest jedynie w następujących przypadkach:
1) gdy dopiero w toku sprawy pozwany dowiedział się, że powód jest cudzoziemcem;
2) gdy powód w toku sprawy utracił obywatelstwo polskie;
3) gdy na miejsce powoda — obywatela polskiego — wstąpił bez zgody pozwanego cudzoziemiec;
4) gdy w toku sprawy ustała podstawa prawna do uwolnienia powoda od obowiązku złożenia kaucji.

§ 3. W przypadkach tych pozwany nie ma jednak prawa domagać się złożenia kaucji, gdy uznana przezeń część żądania powoda wystarcza na zabezpieczenie kosztów.

Art. 126. § 1. Sąd oznaczy wysokość kaucji, mając na względzie prawdopodobną sumę kosztów pozwanego, jednak bez włączenia wydatków z powództwa wzajemnego.

§ 2. Jeżeli w toku sprawy okaże się, iż kaucja nie wystarcza, pozwany może żądać dodatkowego zabezpieczenia.

Art. 127. Kaucja powinna być złożona w gotowiźnie lub w papierach wartościowych, uznanych przez sąd za odpowiednie.

Art. 128. § 1. Zgłaszając w przepisanym czasie wniosek o zabezpieczenie kosztów pozwany nie ma obowiązku wdawać się w spór przed rozstrzygnięciem tego wniosku.

§ 2. Sąd wyznaczy powodowi termin do złożenia kaucji.

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu sąd na wniosek pozwanego odrzuci pozew lub środek odwoławczy, orzekając o kosztach jak w przypadku cofnięcia pozwu.

Art. 129. Jeżeli w toku sprawy ustanie przyczyna zabezpieczenia, sąd na wniosek powoda, po wysłuchaniu pozwanego, zwolni powoda od obowiązku zabezpieczenia kosztów lub zarządzi zwrot złożonej kaucji.

Art. 130. § 1. Sąd na wniosek pozwanego zarządzi zaspokojenie z kaucji przyznanych kosztów.

§ 2. Wniosek ten powinien być zgłoszony w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia; jeżeli wniosku nie zgłoszono, sąd po upływie tego terminu zarządzi wydanie kaucji powodowi na jego żądanie.

§ 3. Sąd zarządzi również wydanie powodowi kaucji natychmiast po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli pozwanemu kosztów nie przyznał.

Art. 131. Na kaucji, złożonej przez powoda — cudzoziemca, służy pozwanemu pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzycielami powoda.

TYTUŁ III.

Postępowanie.

DZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

Rozdział I.

Pisma procesowe.

Art. 132. Pisma procesowe obejmują wnioski i oświadczenia stron, składane poza rozprawą.

Art. 133. § 1. Każde pismo powinno zawierać:
1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane, imię i nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania stron i pełnomocników;
2) oznaczenie rodzaju pisma i przedmiotu sprawy;
3) osnowę wniosku lub oświadczenia oraz dowodu na poparcie przytoczonych okoliczności;
4) podpis strony lub jej przedstawiciela;
5) wymienienie załączników.

§ 2. Do pisma powinno być dołączone pełnomocnictwo, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem nie złożył pełnomocnictwa.

§ 3. Za stronę, która nie umie lub nie może się podpisać, podpisze pismo osoba przez nią upoważniona z wymienieniem przyczyny, dla której strona sama się nie podpisała.

Art. 134. W pismach, mających na celu przygotowanie rozprawy (pisma przygotowawcze), należy podać zwięźle stan sprawy, wypowiedzieć się co do twierdzeń strony przeciwnej i dowodów przez nią powołanych, wreszcie należy wskazać dowody, które mają być przedstawione na rozprawie, lub je załączyć. Wywody prawne, wyłuszczone w piśmie, winny być treściwe.

Art. 135. Do pisma dołączyć należy odpisy pisma i załączników dla uczestniczących w sprawie osób, a nadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych.

Art. 136. Strona, powołująca się w piśmie na dokument, obowiązana jest na żądanie przeciwnika złożyć oryginał tego dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą.

Art. 137. § 1. Jeżeli pismo nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, wymaganych przez kodeks niniejszy, lub nie jest należycie opłacone, przewodniczący wzywa stronę pod rygorem zwrócenia pisma do stosownego poprawienia lub uzupełnienia w terminie tygodniowym.

§ 2. Po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwróci pismo stronie.

§ 3. Data wniesienia pisma pozostaje w mocy, jeżeli w terminie braki należycie zostały poprawione lub uzupełnione.

§ 4. Jeżeli pismo, podlegające opłacie w wysokości stałej, wniesione przez adwokata nie jest należycie opłacone, przewodniczący zwróci pismo bez wzywania do uiszczenia należnej opłaty.

Art. 138. Za ubliżenie w piśmie powadze sądu lub użycie wyrażeń obraźliwych sąd może skazać winnego na grzywnę do wysokości dwudziestu pięciu tysięcy złotych niezależnie od odpowiedzialności przewidzianej inną ustawą.

Rozdział II.

Doręczenia.

Art. 139. § 1. Sąd dokonywa doręczeń przez woźnych, komorników lub pocztę; w miejscowościach zaś, w których nie jest wprowadzone stałe dostarczanie korespondencji pocztowej, także przez organy gminnych rad narodowych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może wydać w porozumieniu z właściwymi ministrami rozporządzenie, którego mocą także inne organy państwowe obowiązane będą dokonywać doręczeń sądowych.

Art. 140. § 1. Pisma procesowe doręcza się w odpisie, orzeczenia zaś — w wypisie.

§ 2. Doręczenia dokonywa się stronie lub jej ustawowemu przedstawicielowi, a gdy ci ustanowili pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia dokonywa się tym osobom.

§ 3. Podmiotom prawnym, które zastępuje Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, doręczenia dokonywa się we właściwym urzędzie Prokuratorii.

Art. 141. § 1. Strona zamieszkała za granicą, jeżeli nie ustanawia pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Polsce, obowiązana jest wskazać w Polsce pełnomocnika dla doręczeń.

§ 2. W razie niewskazania pełnomocnika dla doręczeń przeznaczone dla strony pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. O powyższym obowiązku strona winna być pouczona przez sąd przy pierwszym doręczeniu.

§ 3. Przepisy paragrafów poprzedzających nie naruszają postanowień umów międzynarodowych.

Art. 142. § 1. Pełnomocnikowi procesowemu kilku osób doręcza się jeden egzemplarz pisma i załączników.

§ 2. Upoważnionemu przez kilku spółuczestników sporu do odbioru pism sądowych doręcza się po jednym egzemplarzu dla każdego spółuczestnika.

Art. 143. § 1. Strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadomić sąd o każdej zmianie swego zamieszkania.

§ 2. W razie zaniedbania tego obowiązku pozostawia się pismo sądowe w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia.

Art. 144. Doręczenia dokonywa się w mieszkaniu, w biurze, w lokalu przemysłowym lub handlowym, a w ich braku — tam, gdzie się adresata zastanie.

Art. 145. Doręczenia szeregowym w czynnej służbie wojskowej, milicji obywatelskiej i straży granicznej dokonywa się przez władzę bezpośrednio przełożoną.

Art. 146. § 1. W dni niedzielne i ustawowo uznane za święta powszechne, jako też w porze nocnej, doręczać można tylko w wyjątkowych przypadkach, za uprzednim zarządzeniem kierownika sądu.

§ 2. Za porę nocną uważa się czas od godziny dziewiątej wieczorem do godziny siódmej rano.

Art. 147. § 1. Jeżeli doręczający nie zastanie adresata w domu, może doręczyć pismo sądowe dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było — sąsiadowi lub dozorcy domu, jeżeli osoby te nie są przeciwnikami adresata w sprawie i podjęły się oddania mu pisma.

§ 2. Dla adresata, którego doręczający nie zastanie w lokalu biurowym, przemysłowym lub handlowym, doręczyć można pismo osobie tamże zatrudnionej.

Art. 148. Doręczania korporacjom, stowarzyszeniom, spółkom i zakładom dokonywa się w lokalu biurowym do rąk którejkolwiek z osób uprawnionych do przyjmowania pism, w razie zaś niezastania takiej osoby komukolwiek z personelu biurowego.

Art. 149. § 1. W razie niemożności doręczenia w sposób, przewidziany artykułami poprzedzającymi, należy złożyć pismo w urzędzie pocztowym lub w lokalu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej, a zawiadomienie o tym przybić na drzwiach mieszkania, biura, lokalu przemysłowego lub handlowego adresata.

§ 2. W razie odmowy przyjęcia pisma przez adresata lub jego domownika, pozostawia się je w miejscu doręczenia, a gdyby to było niemożliwe, składa się je — uprzedzając o tym — w urzędzie pocztowym lub w lokalu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej.

Art. 150. Doręczenia urzędom dokonywa się do rąk ustanowionego do odbioru pism funkcjonariusza lub przełożonego urzędu.

Art. 151. Odbierający pismo stwierdza odbiór i jego datę podpisem własnoręcznym. Jeżeli tego uczynić nie może lub nie chce, doręczający sam oznacza datę doręczenia oraz przyczynę braku podpisu.

Art. 152. Adresat może odebrać pismo bezpośrednio w sekretariacie sądu.

Art. 153. § 1. Jeżeli stronie nieznanej z miejsca pobytu ma być doręczony pozew lub inne pismo wymagające dokonania czynności procesowej, doręczenie może nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego do zastępowania nieobecnego; obowiązuje to aż do chwili zgłoszenia się strony lub osoby uprawnionej do jej zastępowania.

§ 2. Przewodniczący ustanowi kuratora na wniosek strony oraz ogłosi o tym przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym i w lokalu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej, w sprawach zaś większej wagi — nadto w piśmie urzędowym przeznaczonym do ogłoszeń, a według uznania także w gazetach.

§ 3. Z chwilą doręczenia kuratorowi doręczenie uważa się za dokonane. Sąd może jednak skuteczność doręczenia uzależnić od upływu oznaczonego terminu od daty wywieszenia obwieszczenia w budynku sądowym.

§ 4. Koszty połączone z ogłoszeniem oraz z ustanowieniem i czynnościami kuratora ponosi na razie strona, która tego zażądała.

§ 5. W sprawach o wszelkie roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie ojcostwa i o związane z nim roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego.

§ 6. Przepis artykułu niniejszego stosuje się również do korporacyj, stowarzyszeń, spółek i zakładów, które nie mają przedstawicieli albo których przedstawiciele nieznani są z miejsca pobytu.

Art. 154. § 1. W przypadkach, w których ustanowienie kuratora w myśl artykułu poprzedzającego nie jest wymagane, pismo doręcza się stronie nieznanej z miejsca pobytu przez wywieszenie w budynku sądowym (obwieszczenie publiczne).

§ 2. Z upływem miesiąca od wywieszenia uważa się doręczenie za dokonane.

Art. 155. Strona, żądająca doręczenia pisma przez wywieszenie w budynku sądowym lub do rąk kuratora, obowiązana jest uprawdopodobnić, że miejsce pobytu przeciwnika jest nieznane.

Art. 156. Gdy się okaże, że żądanie ustanowienia kuratora lub wywieszenia pisma było nieuzasadnione, sąd zarządzi doręczenie pisma w sposób właściwy, a w miarę potrzeby zniesie na wniosek strony interesowanej postępowanie, przeprowadzone z udziałem kuratora.

Art. 157. W toku sprawy adwokaci mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty.

Art. 158. Sposób doręczenia pism sądowych osobom, zamieszkałym za granicą, oraz osobom, pozostającym w służbie dyplomatycznej państw obcych, tudzież osobom u nich mieszkającym określi rozporządzenie Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Zagranicznych.

Rozdział III.

Posiedzenia sądowe.

Art. 159. § 1. Posiedzenie sądowe wyznacza przewodniczący na wniosek strony interesowanej lub z urzędu, a o dacie posiedzenia zawiadamia strony przez wezwanie lub ogłoszenie podczas rozprawy.

§ 2. Stronie, na posiedzeniu nieobecnej, należy w każdym razie doręczyć wezwanie na posiedzenie następne. Wezwanie powinno być doręczone przynajmniej na tydzień przed posiedzeniem; w przypadkach pilnych termin ten może być skrócony.

Art. 160. W wezwaniu na posiedzenie oznacza się: 1) imię, nazwisko i zamieszkanie wezwanego; 2) sąd, miejsce i czas posiedzenia; 3) strony i przedmiot sprawy; 4) cel posiedzenia; 5) skutki niestawiennictwa.

Art. 161. Posiedzenia sądowe odbywają się w budynku sądowym, a w poszczególnych przypadkach i poza tym budynkiem, jeżeli to ułatwia przeprowadzenie sprawy lub przyczynia się znacznie do zaoszczędzenia kosztów.

Art. 162. § 1. Posiedzenia wyznaczone na rozprawy są jawne.

§ 2. Wstęp na salę sądową mają osoby dorosłe i nieuzbrojone, chyba że noszenie broni wynika z obowiązku służbowego.

Art. 163. § 1. Sąd z urzędu uchyli jawność całego posiedzenia lub jego części i odbędzie je przy drzwiach zamkniętych, jeżeli jawność zagraża porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom.

§ 2. Sąd może uchylić jawność również na wniosek strony, jeżeli podane przez nią przyczyny uzna za uzasadnione lub też jeżeli roztrząsane być mają szczegóły życia rodzinnego.

Art. 164. Rozprawa dotycząca wniosku o uchylenie jawności odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Postanowienie swe sąd ogłasza publicznie.

Art. 165. § 1. Podczas rozprawy, odbywającej się przy drzwiach zamkniętych, mogą być obecne na sali strony, ich pełnomocnicy oraz osoby zaufania, po dwie z każdej strony.

§ 2. Ogłoszenie wyroku odbywa się publicznie.

Art. 166. § 1. Przewodniczący otwiera, prowadzi i zamyka posiedzenie, udziela głosu, zadaje stronom, świadkom i biegłym pytania, upoważnia do zadawania pytań i ogłasza orzeczenia sądu.

§ 2. Przewodniczący może odebrać głos stronom, jeżeli go nadużywają, jak również uchylić pytania, zadawane stronom, świadkom lub biegłym, jeżeli je uważa za niewłaściwe lub zbyteczne.

Art. 167. Sąd nawet mimo zgodnego wniosku stron może odroczyć posiedzenie tylko z ważnej przyczyny.

Art. 168. § 1. Na każdym posiedzeniu sądowym protokolant pod kierunkiem przewodniczącego spisuje protokół.

§ 2. Przy wydawaniu wyroków zaocznych zamiast protokołu wystarczy zaznaczenie w aktach, że pozwany nie stawił się na posiedzenie, nie żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności ani też nie złożył żadnych wyjaśnień.

Art. 169. § 1. Protokół powinien zawierać:

1) oznaczenie sądu, miejsca i daty posiedzenia, nazwiska sędziów, protokolanta, prokuratora, stron i obecnych na posiedzeniu przedstawicieli oraz oznaczenie sprawy tudzież wzmiankę co do jawności rozprawy;
2) przebieg posiedzenia, a w szczególności faktyczne twierdzenia i wnioski stron, wyniki postępowania dowodowego oraz wymienienie zarządzeń i orzeczeń, ogłoszonych na rozprawie; zamiast podania twierdzeń i wniosków protokół może powołać się na pisma przygotowawcze;
3) okoliczności, wpływające na umorzenie lub rozstrzygnięcie sprawy (ugoda, zrzeczenie się lub uznanie, cofnięcie, zmiana, rozszerzenie lub ograniczenie żądania pozwu).

§ 2. Protokół podpisują przewodniczący i protokolant.

Art. 170. § 1. Protokół może być spisany pismem stenograficznym. W tym przypadku protokolant, niezwłocznie po zakończeniu rozprawy, przełoży stenogram na zwykłe pismo czyniąc adnotację, jakim posługiwał się systemem stenograficznym.

§ 2. Na wniosek strony sąd może na jej koszt powołać jako protokolanta przysięgłego stenografa bądź też wiarygodną osobę, biegłą w piśmie stenograficznym, po odebraniu od niej przyrzeczenia, że sumiennie wykona powierzone jej czynności. Przepis paragrafu poprzedzającego ma tu odpowiednie zastosowanie. W razie potrzeby można powołać kilku stenografów.

§ 3. Protokół spisany pismem stenograficznym podpisuje stenograf, a przekład protokołu na zwykłe pismo podpisuje przewodniczący i stenograf.

Art. 171. Strony mogą żądać w terminie tygodniowym od posiedzenia sprostowania lub uzupełnienia protokołu, przy czym od zarządzenia przewodniczącego można odwołać się do sądu.

Art. 172. W toku posiedzenia stronom wolno oświadczenia, wnioski, uzupełnienia i sprostowania zamieścić w załączniku do protokołu. Gdy stronę zastępuje adwokat, przewodniczący może zażądać takiego załącznika.

Art. 173. Strony mogą w toku posiedzenia wytknąć obrazę przepisów postępowania żądając wpisania odpowiedniego zastrzeżenia do protokołu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie służy prawo czynienia w tym względzie zarzutów, chyba że pogwałcone zostały istotne przepisy postępowania.

Rozdział IV.

Terminy.

Art. 174. Bieg terminu, wyznaczonego przez sąd lub przewodniczącego (terminu sądowego), rozpoczyna się od ogłoszenia postanowienia; w przypadku zaś, gdy kodeks przewiduje doręczenie postanowienia stronie z urzędu — od daty doręczenia.

Art. 175. Oddanie pisma w polskim urzędzie pocztowym jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. Stosuje się to również do pozwu.

Art. 176. Przewodniczący może z ważnej przyczyny przedłużyć lub skrócić termin sądowy na wniosek, zgłoszony przed upływem terminu, nawet bez wysłuchania strony przeciwnej.

Rozdział V.

Uchybienie i przywrócenie terminu.

Art. 177. § 1. Czynność procesowa, podjęta przez stronę po upływie terminu, nie ma mocy prawnej.

§ 2. Skutek uchybienia terminu następuje sam przez się, chyba że w poszczególnych przypadkach zależy od wniosku strony. W tych przypadkach można dopełnić czynności, która miała być w terminie dokonana, dopóki strona przeciwna nie zgłosiła odpowiedniego wniosku, a w razie zgłoszenia go, dopóki sąd nie zamknął co do tego wniosku rozprawy.

Art. 178. § 1. Jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu.

§ 2. Przywrócenie nie jest dopuszczalne, jeżeli uchybienie terminu nie pociąga za sobą ujemnych dla strony skutków procesowych.

Art. 179. § 1. Pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu powinno być wniesione do sądu, w którym czynność miała być dokonana w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu.

§ 2. W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności, uzasadniające wniosek.

§ 3. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dopełnić czynności procesowej.

Art. 180. Spóźniony lub z ustawy niedopuszczalny wniosek o przywrócenie terminu sąd odrzuci bez rozprawy. Wniosek nie odrzucony sąd rozstrzygnie po przeprowadzeniu rozprawy. W razie uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.

Art. 181. Zgłoszenie wniosku o przywrócenie nie wstrzymuje postępowania w samej sprawie ani wykonania orzeczenia, chyba że sąd stosownie do okoliczności wstrzyma postępowanie lub wykonanie orzeczenia.

Art. 182. Strona żądająca przywrócenia ponosi koszty postępowania w przedmiocie przywrócenia.

Rozdział VI.

Zawieszenie postępowania.

Art. 183. § 1. Sąd zawiesza postępowanie:

1) w razie śmierci strony lub przedstawiciela ustawowego, w razie utraty przez nich zdolności procesowej, jak również w razie utraty przez przedstawiciela ustawowego tego przymiotu;
2) w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek wojny lub innych przeszkód.

§ 2. Zawieszenie ma moc prawną od chwili powyższych zdarzeń.

Art. 184. Zdarzenia, wskazane w pkt 1 artykułu poprzedzającego, nie wstrzymują wydania orzeczenia, jeżeli zaszły po zamknięciu rozprawy.

Art. 185. § 1. W razie śmierci strony — strona przeciwna lub spółuczestnik sporu żądać mogą wezwania wskazanych przez siebie osób jako spadkobierców zmarłego. Po wezwaniu tych osób na rozprawę sąd postanowi podjęcie dalszego postępowania, jeżeli ich przymiot spadkobierców będzie udowodniony.

§ 2. Jeżeli jednak ten ich przymiot nie będzie udowodniony lub jeżeli spadkobiercy zmarłego nie są znani, sąd postanowi podjęcie dalszego postępowania po wezwaniu kuratora spadku lub wykonawcy testamentu, uprawnionego do prowadzenia sporu. W braku takich osób strona przeciwna lub spółuczestnik sporu mogą żądać we właściwej drodze ustanowienia kuratora spadku i wezwania go do wstąpienia do sprawy, po czym na posiedzeniu niejawnym sąd wydaje postanowienie o podjęciu dalszego postępowania.

Art. 186. W razie utraty zdolności procesowej przez stronę lub przedstawiciela ustawowego tudzież w razie jego śmierci lub utraty przezeń tego przymiotu strona przeciwna lub spółuczestnik sporu mogą żądać we właściwej drodze ustanowienia przedstawiciela ustawowego dla strony i wezwania go do wstąpienia do sprawy, po czym na posiedzeniu niejawnym sąd wydaje postanowienie o podjęciu dalszego postępowania.

Art. 187. W razie śmierci pełnomocnika procesowego postępowanie może się toczyć dalej dopiero po wezwaniu strony niestawającej. Wezwanie doręcza się stronie w miejscu jej rzeczywistego zamieszkania.

Art. 188. Sąd zawiesi postępowanie, gdy stronie ogłoszono upadłość, a spór dotyczy przedmiotu należącego do masy. Postępowanie może być podjęte dopiero po wezwaniu zarządcy masy upadłości.

Art. 189. Sąd zawiesi postępowanie na wniosek spadkobiercy, jeżeli przeciwko niemu toczy się spór o przedmiot należący do spadku, a nie upłynął jeszcze termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Postępowanie może być na wniosek którejkolwiek strony podjęte dopiero po złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo po upływie terminu do złożenia takiego oświadczenia.

Art. 190. Sąd zawiesi również postępowanie, jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy pełni służbę wojskową w czasie wojny lub też znajduje się w miejscowości, pozbawionej wskutek nadzwyczajnych wydarzeń komunikacji z siedzibą sądu.

Art. 191. Sąd może również zawiesić postępowanie w następujących przypadkach:

1) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego procesu;
2) jeżeli osoba trzecia zapozwała obie strony o ten sam przedmiot sporu (interwencja główna);
3) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniego orzeczenia władzy administracyjnej;
4) jeżeli ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej.

Art. 192. § 1. W przypadkach artykułu poprzedzającego zawieszenie postępowania trwa aż do czasu uprawomocnienia się orzeczenia sądowego lub administracyjnego. Sąd może jednak i przedtem, stosownie do okoliczności, podjąć dalsze postępowanie.

§ 2. Jeżeli postępowanie karne, dyscyplinarne lub administracyjne nie jest jeszcze rozpoczęte, a jego rozpoczęcie zależy od wniosku strony, sąd zakreśli jej termin do wszczęcia postępowania, a w innych przypadkach może zwrócić się o to do właściwej władzy.

Art. 193. Sąd postanowi podjęcie dalszego postępowania, gdy ustanie przyczyna zawieszenia.

Art. 194. We wszystkich wyżej przewidzianych przypadkach zawieszenia terminy nie biegną i zaczynają biec od początku dopiero z podjęciem postępowania. Terminy sądowe w miarę potrzeby będą wyznaczone na nowo.

Art. 195. § 1. Sąd może zawiesić również postępowanie na zgodny wniosek obu stron. W tym przypadku dalsze postępowanie może być na wniosek którejkolwiek ze stron podjęte dopiero po upływie czasu przez nie oznaczonego, nie wcześniej jednak jak z upływem trzech miesięcy od chwili zgłoszenia wniosku o zawieszenie.

§ 2. Zawieszenie z takim samym skutkiem następuje w razie niestawiennictwa obu stron na rozprawie, o ile kodeks w przypadkach szczególnych inaczej nie stanowi, jak również w przypadku niestawiennictwa powoda, który nie żądał rozpoznania sprawy w swej nieobecności, pozwany zaś nie zgłosił wniosku o rozpoznanie sprawy.

Art. 196. Zawieszenie, przewidziane w artykule poprzedzającym, wstrzymuje bieg terminów sądowych, które dopiero z podjęciem postępowania biegną dalej. Bieg terminów ustawowych nie ulega wstrzymaniu.

Art. 197. Sąd, zawieszając postępowanie, może również na wniosek powoda zarządzić zabezpieczenie powództwa.

Art. 198. § 1. Sąd umorzy postępowanie, zawieszone na zgodny wniosek stron lub wskutek ich niestawiennictwa, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu lat trzech od daty postanowienia o zawieszeniu.

§ 2. Umorzenie postępowania w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa wytoczenia ponownego powództwa, jednak poprzedni pozew nie przerywa przedawnienia. Umorzenie postępowania w drugiej instancji powoduje uprawomocnienie się wyroku pierwszej instancji.

Z umorzeniem postępowania umarzają się także koszty obu stron w danej instancji.

Art. 199. Postanowienie o zawieszeniu, podjęciu i umorzeniu postępowania może zapaść bez rozprawy.

DZIAŁ II.

Postępowanie przed sądami pierwszej instancji.

Rozdział I.

Pozew.

Art. 200. § 1. Pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać:

1) dokładnie określone żądanie, a w sprawach o roszczenia majątkowe — także oznaczenie wartości przedmiotu sporu;
2) przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu.

§ 2. Ponadto pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, o przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda, o wydanie wyroku zaocznego.

Art. 201. W pozwie można również zgłosić wnioski:

1) o zawezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych;
2) o polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę będącego w jego posiadaniu a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu dokumentu lub przedmiotu oględzin;
3) o zażądanie na rozprawę dowodów, znajdujących się u władz, w urzędach i u osób trzecich.

Art. 202. Powód może dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu, jeżeli nadają się do tego samego trybu postępowania oraz jeżeli sąd jest właściwy ze względu na ogólną wartość roszczeń, a nadto, gdy roszczenia są różnego rodzaju, o tyle tylko, o ile sąd nie jest niewłaściwy dla któregokolwiek z tych roszczeń w myśl przepisów o właściwości bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Art. 203. Pozew o wydanie lub odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy w terminie, w którym najem lub dzierżawa wygasa, można wnieść do sądu jeszcze przed tym terminem.

Art. 204. § 1. Strona działająca bez adwokata w przypadkach, gdy zwolniona jest od opłat sądowych lub korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych, może ustnie zgłosić powództwo w sądzie właściwym lub w sądzie powiatowym swego miejsca zamieszkania, chociażby sąd ten nie był właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 2. Sąd stosownie do okoliczności zwróci powodowi uwagę bądź na niedopuszczalność powództwa z przyczyn formalnych, bądź na oczywistą jego bezzasadność.

§ 3. W razie zgłoszenia powództwa w sądzie niewłaściwym do rozpoznania sprawy, sąd ten przesyła niezwłocznie akta sądowi właściwemu.

Art. 205. Z chwilą doręczenia pozwu powstają następujące skutki procesowe:

1) powód nie może wytoczyć w toku sprawy powództwa przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w tym samym lub innym sądzie;
2) pozwany może wytoczyć powództwo wzajemne przeciwko powodowi w odpowiedzi na pozew, a jeżeli odpowiedzi nie wniósł — nie później jak na pierwszej rozprawie albo w sprzeciwie od wyroku zaocznego;
3) zbycie w toku sprawy rzeczy lub roszczenia, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; jednak nabywca nie może wejść na miejsce zbywcy bez zezwolenia strony przeciwnej.

Art. 206. § 1. Zmiana powództwa jest dopuszczalna, jeżeli nie wpływa na właściwość sądu.

§ 2. Gdy powód występuje w toku sprawy z nowym roszczeniem, skutki, przewidziane artykułem poprzedzającym, rozpoczynają się z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił podczas rozprawy w obecności pozwanego.

Art. 207. § 1. Sąd odrzuci pozew w razie niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, w razie niewłaściwości sądu tudzież gdy z treści pozwu wynika, że sprawa już się toczy między tymi samymi stronami o to samo roszczenie lub że została osądzona; w braku zaś zdolności procesowej powoda, braku ustawowego jego

przedstawicielstwa lub upoważnienia przedstawiciela do prowadzenia sprawy — wówczas, gdy brak nie będzie uzupełniony zgodnie z przepisami niniejszego kodeksu.

§ 2. Postanowienie sądu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.

Art. 208. W razie odrzucenia pozwu z powodu niewłaściwości sądu powód może wnieść pozew odrzucony do sądu właściwego w ciągu tygodnia od uprawomocnienia się postanowienia odrzucającego. Wówczas skutki poprzedniego wniesienia pozostają w mocy.

Art. 209. § 1. Pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia — aż do wydania wyroku.

§ 2. Pozew cofnięty uważa się za niebyły; jednak powód zwróci pozwanemu na jego żądanie koszty, o ile sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku uiszczenia ich przez pozwanego. W razie cofnięcia pozwu poza rozprawą przewodniczący odwoła wyznaczoną rozprawę i o cofnięciu zawiadomi pozwanego, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi spis kosztów.

§ 3. Gdy przedmiotem powództwa są prawa niemajątkowe, roszczenia alimentacyjne, roszczenia ze stosunku pracy lub roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, skuteczność cofnięcia pozwu, zrzeczenia się lub ograniczenia roszczenia zależna jest od zgody sądu. Sąd udzieli powyższej zgody w przypadku, gdy cofnięcie pozwu lub zrzeczenie się albo ograniczenie roszczenia nie są sprzeczne z interesem Państwa Ludowego, ani z interesem osób uprawnionych.

Art. 210. § 1. Powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne pozwanego jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia.

§ 2. Pozew wzajemny wnosi się do sądu pozwu głównego. Jeżeli pozew wzajemny przekracza właściwość rzeczową tego sądu, przekazuje on całą sprawę sądowi właściwemu do rozpoznania powództwa wzajemnego. Oba powództwa podlegają łącznemu rozpoznaniu.

§ 3. Przepisy dotyczące pozwu stosuje się i do pozwu wzajemnego.

Art. 211. Sąd powiatowy może na wniosek pozwanego złożony aż do zamknięcia rozprawy przekazać sprawę sądowi wojewódzkiemu, jeżeli pozwany wytoczył przeciwko powodowi przed tym sądem powództwo wpływające na roszczenie powoda bądź dlatego, że ma z nim ścisły związek, bądź dlatego, że roszczenia stron nadają się do potrącenia.

Rozdział II.

Rozprawa.

Art. 212. § 1. Przewodniczący wyznaczy termin rozprawy równocześnie z zarządzeniem doręczenia pozwu i stosownie do potrzeby wyznaczy sędziego sprawozdawcę.

§ 2. Termin rozprawy powinien być tak wyznaczony, aby pomiędzy doręczeniem wezwania a dniem rozprawy upłynęło w sądzie wojewódzkim przynajmniej siedem dni, a w sądzie powiatowym — przynajmniej trzy dni.

Art. 213. § 1. Pozwany może przed pierwszą rozprawą wnieść odpowiedź na pozew.

§ 2. W sprawach zawiłych i w sprawach rozrachunkowych przewodniczący może przed rozprawą zarządzić wniesienie odpowiedzi na pozew lub także wymianę przez strony dalszych pism przygotowawczych, przy czym oznaczy porządek składania pism, termin, w którym pisma złożyć należy, i okoliczności, które mają być wyjaśnione. W toku rozprawy wymianę pism może zarządzić sąd.

Art. 214. § 1. Przewodniczący może, stosownie do okoliczności, przed rozprawą wydać na podstawie pozwu i pism przygotowawczych następujące zarządzenia:

1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika, polecić przedstawienie dokumentów, przedmiotów oględzin, ksiąg, planów itd.;
2) zażądać na rozprawę od władz, urzędów i osób zaufania publicznego znajdujących się u nich dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może;
3) wezwać na rozprawę wskazanych przez strony świadków i zażądać od nich dostarczenia dokumentów, potrzebnych do wyjaśnienia zeznań;
4) wezwać na rozprawę osoby, powołane zgodnie przez strony na biegłych.

§ 2. Przewodniczący może ponadto, w razie koniecznej potrzeby, zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą.

Art. 215. Każda ze stron może w piśmie procesowym żądać przeprowadzenia rozprawy w jej nieobecności.

Art. 216. § 1. Rozprawa odbywa się w ten sposób, że po wywołaniu sprawy strony — najpierw powód, a potem pozwany zgłaszają ustnie swe żądania i wnioski oraz przedstawiają dowody na ich poparcie. Strony mogą nadto przytaczać zasady prawne. Na żądanie prokuratora sąd udziela mu głosu w każdym stanie rozprawy.

§ 2. Strony obowiązane są dawać wyjaśnienia co do okoliczności faktycznych sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajenia czegokolwiek. Każda ze stron obowiązana jest do oświadczenia się co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących okoliczności faktycznych.

§ 3. Ponadto rozprawa obejmuje stosownie do okoliczności postępowanie dowodowe i roztrząsanie jego wyników.

Art. 217. Gdy zachodzi potrzeba przedstawienia stanu sprawy na podstawie akt, uczyni to przewodniczący lub wyznaczony sędzia sprawozdawca.

Art. 218. § 1. Przewodniczący, nie dopuszczając do rozwlekłości i zbaczania od przedmiotu, powinien dążyć do tego, ażeby rozprawa wszechstronnie wyświetliła punkty sporne i aby w miarę możności mogła być ukończona bez odroczenia.

§ 2. Sąd nie jest związany uznaniem pozwu. Może jednak poprzestać na uznaniu, jeżeli znajduje ono uzasadnienie w okolicznościach sprawy.

Art. 219. Rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu stronie wezwania tudzież jeżeli nieobecność strony jest wywołana wydarzeniem żywiołowym lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć.

Art. 220. § 1. Rozprawa ulega odroczeniu również w przypadku, gdy ujawni się, że nie występują

w sprawie w charakterze pozwanych wszystkie osoby, przeciwko którym sprawa powinna się toczyć łącznie.

§ 2. Jeżeli nie zostały zapozwane wszystkie osoby, przeciwko którym tylko łącznie sprawa może się toczyć, sąd wezwie osoby nie zapozwane do wzięcia udziału w sprawie i doręczy im odpisy pism procesowych i załączników. Wezwanie do wzięcia udziału w sprawie zastępuje pozwanie.

Art. 221. Jeżeli powód w nieobecności pozwanego rozszerza lub zmienia żądanie pozwu albo zamiast pierwotnego przedmiotu sporu żąda jego wartości lub innego przedmiotu, winien uczynić to na piśmie, a wówczas rozprawa ulegnie odroczeniu i pismo będzie doręczone pozwanemu.

Art. 222. Sąd może celem dokładniejszego wyjaśnienia przedstawionego stanu sprawy zarządzić stawienie się stron lub jednej z nich osobiście albo przez pełnomocnika.

Art. 223. § 1. Strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swych wniosków lub dla odparcia twierdzeń i wniosków strony przeciwnej z zastrzeżeniem niekorzystnych skutków, jakie według przepisów kodeksu mogą dla niej wyniknąć z powodu działania na zwłokę lub niezastosowania się do zarządzeń przewodniczącego i postanowień sądu.

§ 2. Sąd odrzuci środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowody jedynie dla zwłoki.

Art. 224. § 1. Sąd może zarządzić oddzielną rozprawę co do pozwu głównego i wzajemnego jako też co do jednego lub kilku roszczeń, połączonych w jednym pozwie, czy to głównym, czy wzajemnym.

§ 2. Sąd może również zarządzić oddzielną rozprawę co do roszczenia, jakie pozwany przeciwstawia do potrącenia, jeżeli nie ma ono związku z roszczeniem pozwu głównego.

Art. 225. Sąd może zarządzić łączną rozprawę i wydać łączne orzeczenie w toczących się przed nim sprawach, jeżeli są one z sobą w związku lub mogły być objęte jednym pozwem.

Art. 226. Sąd może ograniczyć rozprawę przede wszystkim do zarzutów formalnych lub pytań wstępnych.

Art. 227. Zarzut niewłaściwości sądu i zarzut, że rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu polubownego, pozwany powinien zgłosić i należycie uzasadnić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, pod utratą prawa korzystania z tych zarzutów w dalszym postępowaniu.

Art. 228. W każdym stanie sprawy sąd bierze z urzędu pod rozwagę: niedopuszczalność drogi procesu cywilnego; niewłaściwość sądu, opierającą się na tym, iż sąd nie mógłby być właściwy nawet na podstawie umowy stron; brak zdolności procesowej i należytego zastępstwa lub upoważnienia do prowadzenia sprawy; istnienie sporu sądowego o to samo roszczenie między tymi samymi stronami; powagę rzeczy osądzonej.

Art. 229. Pozwany nie może odmówić wdania się w spór co do istoty sprawy, chociaż wniósł zarzuty formalne. Odrzucając zarzuty niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, niewłaściwości sądu albo zarzut, że rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu polubownego, sąd wyda oddzielne postanowienie i może wstrzymać dalsze rozpoznanie sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia tych zarzutów. W razie odrzucenia innych zarzutów formalnych sąd przystąpi do rozpoznania istoty sprawy i rozstrzygnięcie co do nich zamieści w wyroku.

Art. 230. Jeżeli sąd uzna swoją niewłaściwość, przekaże sprawę na wniosek powoda sądowi przezeń wskazanemu, chyba że sąd ten jest oczywiście niewłaściwy.

Art. 231. § 1. Przewodniczący powinien we właściwej chwili, jeżeli to uważa za możliwe, skłaniać strony do pojednania. Osnowa ugody, zawartej przed sądem, powinna być wciągnięta do protokołu rozprawy i stwierdzona podpisami stron, a w razie niemożności podpisania — przez sąd.

§ 2. W przypadkach, w których do skuteczności cofnięcia pozwu oraz zrzeczenia się lub ograniczenia roszczenia potrzebna jest zgoda sądu, zgoda ta wymagana jest również do zawarcia ugody sądowej.

Art. 232. § 1. Przewodniczący zamyka rozprawę, gdy sąd uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną.

§ 2. Można zamknąć rozprawę również w przypadku, gdy ma być przeprowadzony jeszcze dowód przez sędziego wyznaczonego lub przez inny sąd albo też gdy ma być przeprowadzony dowód z aktów lub wyjaśnień władz, a rozprawę co do tych dowodów sąd uzna za zbyteczną.

Art. 233. Sąd może zamkniętą rozprawę otworzyć na nowo, jeżeli potrzebne są jeszcze dodatkowe wyjaśnienia stron lub dodatkowe dowody.

Art. 234. Od zarządzeń przewodniczącego w toku rozprawy strony mogą odwołać się do sądu.

DZIAŁ III.

Dowody.

Rozdział I.

O dowodzie w ogólności.

Art. 235. Przedmiotem dowodu są fakty sporne, mające dla sprawy istotne znaczenie.

Art. 236. § 1. Sąd może dopuścić dowód nawet nie powołany przez strony. W razie potrzeby sąd może zarządzić odpowiednie dochodzenie.

§ 2. W sprawach o roszczenia alimentacyjne sąd może z urzędu przeprowadzać stosowne dochodzenia dla ustalenia stanu majątkowego i zarobków stron.

Art. 237. § 1. Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu. Sąd bierze je pod uwagę nawet bez powołania się stron.

§ 2. To samo dotyczy faktów, znanych sądowi urzędownie, wszakże sąd powinien przy rozprawie zwrócić na nie uwagę stron.

Art. 238. § 1. Nie wymagają również dowodu fakty, przyznane w przewodzie sądowym przez stronę przeciwną na piśmie lub ustnie, jeżeli przyznanie nie jest sprzeczne z dowodami znajdującymi się w aktach sprawy oraz nie budzi uzasadnionych wątpliwości co do jego zgodności z istotnym stanem rzeczy.

§ 2. Gdy strona nie wypowie się co do faktów przytoczonych przez stronę przeciwną, sąd uwzględniając wyniki całej rozprawy może uznać fakty te za przyznane.

Art. 239. Jeżeli przyznanie połączone jest z zastrzeżeniami lub z twierdzeniami dodatkowymi albo zostało odwołane, sąd ocenia jego znaczenie z uwzględnieniem okoliczności danego przypadku.

Art. 240. Sąd ocenia znaczenie przyznania pozasądowego w związku z całością stanu faktycznego sprawy.

Art. 241. Ustalenia faktyczne mogą być oparte także na okolicznościach bezspornych lub udowodnionych, gdy okoliczności te, wzięte pojedynczo lub łącznie, usprawiedliwiają wniosek o prawdziwości pewnego, istotnego dla sprawy faktu (domniemanie faktyczne).

Art. 242. § 1. Sąd według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału ocenia wiarogodność i moc dowodów.

§ 2. Sąd oceni na tej samej podstawie, jakie nadać znaczenie odmowie przedstawienia dowodu lub przeszkodom, stawianym w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu.

Art. 243. Przepis artykułu poprzedzającego nie ma zastosowania do domniemań ustanowionych przez prawo (domniemań prawnych), jednak zachowuje moc przy ocenie dowodu przeciwnego, ilekroć prawo dowodu takiego nie wyłącza.

Rozdział II.

Postępowanie dowodowe.

Oddział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 244. § 1. Postępowanie dowodowe odbywa się w zasadzie przed sądem orzekającym. Gdyby to nie było możliwe z powodu natury dowodu bądź gdyby to było połączone z poważnymi niedogodnościami lub też spowodowało znaczne koszty w stosunku do przedmiotu sporu — sąd orzekający zleci przeprowadzenie dowodu jednemu ze swych sędziów (sędzia wyznaczony) lub sądowi grodzkiemu (sąd wezwany).

§ 2. Przeprowadzenie dowodu za granicą, możliwie z zachowaniem przepisów niniejszego kodeksu, sąd orzekający zarządzi w drodze właściwej.

Art. 245. W postanowieniu o przeprowadzeniu dowodu sąd oznaczy fakty podlegające stwierdzeniu, środek dowodowy i — stosownie do okoliczności — sędziego lub sąd, przez który dowód ma być przeprowadzony, a nadto, o ile to jest możliwe, czas i miejsce przeprowadzenia dowodu. Wyznaczając sędziego sąd może mu pozostawić oznaczenie terminu.

Art. 246. § 1. Jeżeli czas i miejsce przeprowadzenia dowodu nie są wskazane w postanowieniu, strony będą o nich osobno zawiadomione.

§ 2. Nieprzybycie stron na termin, wyznaczony do przeprowadzenia dowodu, nie wstrzymuje czynności sądowej, chyba że obecność stron lub jednej z nich okaże się, stosownie do okoliczności, konieczną.

Art. 247. § 1. Protokół, zawierający przebieg postępowania dowodowego przeprowadzonego przed sędzią wyznaczonym lub sądem wezwanym, podpisują oprócz sędziego i protokolanta także osoby przesłuchane i strony obecne.

§ 2. Odmowę lub niemożność podpisania stwierdza się w protokole.

Art. 248. § 1. Sędzia wyznaczony i sąd wezwany mają w zakresie postępowania dowodowego prawa przewodniczącego i prawa sądu orzekającego.

§ 2. Nieprawidłowości w ich czynnościach strony mogą wytknąć nie później jak na najbliższej rozprawie przed sądem orzekającym.

Art. 249. Sąd orzekający może zarządzić powtórzenie lub uzupełnienie postępowania dowodowego.

Art. 250. § 1. Sąd nie jest związany swym postanowieniem dowodowym. Może je stosownie do okoliczności uchylić, uzupełnić lub zmienić.

§ 2. Sąd może bez rozprawy zmienić lub uzupełnić swe postanowienie: o ile chodzi o nowe fakty — za zgodą stron, o ile zaś chodzi o przesłuchanie nowych świadków — na wniosek choćby jednej strony.

§ 3. Sędzia wyznaczony i sąd wezwany mogą uzupełnić na wniosek strony postanowienie sądu orzekającego przez przesłuchanie nowych świadków na fakty, wskazane w tym postanowieniu.

Art. 251. § 1. Jeżeli przeprowadzenie dowodu napotyka na przeszkody, mogące trwać czas nieokreślony, albo jeżeli dowód ma być przeprowadzony za granicą, sąd może na wniosek jednej ze stron oznaczyć termin do przeprowadzenia dowodu. Jeżeli w terminie dowodu nie przeprowadzono, sprawa toczyć się będzie dalej bez tego dowodu.

§ 2. Po upływie zakreślonego terminu dowód ten może być jeszcze przeprowadzony tylko wówczas, jeżeli postępowanie przez to się nie przeciągnie.

Art. 252. Zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawy przewidują uprawdopodobnienie zamiast dowodu.

Oddział 2.

Dokumenty.

Art. 253. Dokumenty, sporządzone przez władze, urzędy i osoby zaufania publicznego w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co uczestniczące w czynności osoby oświadczyły lub co zostało urzędownie zaświadczone.

Art. 254. Dokumenty publiczne, sporządzone przez władze lub urzędy państw obcych, powinny być w razie sporu co do ich autentyczności uwierzytelnione przez właściwego posła lub konsula polskiego za granicą albo przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, o ile traktaty nie stanowią inaczej.

Art. 255. Dokument prywatny stanowi dowód tego, że zawarte w nim oświadczenie pochodzi od osoby, która go podpisała.

Art. 256. Dowód przeciwny co do oświadczeń, złożonych w dokumencie publicznym lub prywatnym, nie jest wyłączony, jednak pomiędzy uczestnikami czynności stwierdzonej dokumentem dowód ze świadków nie będzie dopuszczony przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu.

Art. 257. Dokument, przedstawiony przez jedną ze stron, może służyć jako dowód na korzyść przeciwnika, choćby strona, która dokument przedstawiła, zrzekła się go następnie.

Art. 258. § 1. Strona, powołująca się na dokument, powinna go złożyć sądowi w oryginale, chyba że strona przeciwna poprzestanie na odpisie, a sąd nie zażąda oryginału.

§ 2. Jeżeli tylko część dokumentu ma związek ze sprawą, sąd po przejrzeniu go może okazać stronie przeciwnej tylko odpowiednie ustępy z dokumentu.

Art. 259. § 1. Każda strona na żądanie drugiej lub sądu obowiązana jest przedstawić znajdujący się w jej posiadaniu dokument, stanowiący dowód okoliczności spornej między stronami.

§ 2. Stronie wolno odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli ujawnienie jego treści może narazić ją samą lub jej bliskich, wskazanych w przepisie o prawie świadka do odmowy zeznań, na odpowiedzialność karną lub hańbę albo pociągnąć za sobą wykroczenie przeciwko tajemnicy urzędowej lub istotnej tajemnicy zawodowej. Wszelako i w tych przypadkach stronie nie wolno odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli obowiązana jest do tego z mocy prawa prywatnego lub gdy dokument wystawiony jest we wspólnym interesie obu stron.

Art. 260. Sąd może — stosownie do okoliczności — uznać twierdzenie strony co do treści dokumentu za prawdziwe, jeżeli strona przeciwna bezpodstawnie odmawia przedstawienia dokumentu, który znajduje się w jej posiadaniu lub który w myśl przepisów prawa posiadać powinna albo gdy dokument został przez nią ukryty lub zniszczony.

Art. 261. § 1. Jeżeli dokument znajduje się w aktach władzy, urzędu lub osoby zaufania publicznego, wystarczy przedstawienie uwierzytelnionego przez nie odpisu lub wyciągu z dokumentu.

§ 2. Gdy sąd uzna za konieczne przejrzenie oryginału dokumentu, może zarządzić dostarczenie tegoż na rozprawę albo przejrzenie go na miejscu przez sędziego lub przez cały skład sądu.

Art. 262. Osoba trzecia, na wniosek strony, ma obowiązek przedstawić w oznaczonym przez sąd terminie znajdujący się w jej posiadaniu dokument na dowód okoliczności spornej między stronami, jeżeli dokument ten należy do stron lub należy do jednej z nich osoby trzeciej albo stanowi korespondencję, będącą w związku z działalnością tej osoby w charakterze pełnomocnika, komisanta, agenta lub pośrednika w stosunku do którejkolwiek ze stron.

Art. 263. Sąd stosownie do okoliczności, po wysłuchaniu osoby trzeciej, postanowi albo oddalić wniosek strony, albo nakazać osobie trzeciej przedstawienie dokumentu, albo wyznaczyć stronie termin do wytoczenia przeciwko osobie trzeciej powództwa o wydanie dokumentu, gdy orzeczenie o obowiązku wydania zależy od uprzedniego ustalenia spornych okoliczności. W ostatnim przypadku sąd może zawiesić postępowanie.

Art. 264. Strona, żądająca od przeciwnika lub od osoby trzeciej przedstawienia dokumentu, powinna szczegółowo oznaczyć ten dokument i w razie potrzeby uprawdopodobnić, że dokument znajduje się w ich posiadaniu.

Art. 265. § 1. W sprawach, dotyczących przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego, w razie powołania się jednej ze stron na księgi i dokumenty przedsiębiorstwa, księgi te i dokumenty powinny być przedstawione sądowi, jeżeli sąd uzna wyciąg z nich za nie wystarczający.

§ 2. Gdy zachodzi istotna trudność w dostarczeniu ksiąg do sądu, sąd może przejrzeć je na miejscu lub zlecić sędziemu ich przejrzenie i poczynienie niezbędnych wyciągów.

Art. 266. Jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu, przedstawionego przez stronę drugą, albo zarzuca niezgodność z prawdą urzędowych zaświadczeń zawartych w dokumencie publicznym, obowiązana jest fałsz udowodnić. Jeżeli jednak spór dotyczy prawdziwości dokumentu prywatnego, pochodzącego od innej osoby, a nie od strony zaprzeczającej, prawdziwość dokumentu udowodnić powinna strona, która chce z niego skorzystać.

Art. 267. Fałszu dowodzić można wszelkimi środkami dowodowymi. W szczególności badanie prawdziwości dokumentu odbywa się przez porównanie z udziałem lub bez udziału biegłych charakteru pisma na zakwestionowanym dokumencie z charakterem pisma tej samej osoby na innych dokumentach, niewątpliwie prawdziwych; w razie potrzeby, sąd może też wziąć pod uwagę charakter pisma strony, ustalony w obecności sądu przez podyktowanie jej szeregu wyrazów.

Art. 268. Strona, która fałsz lekkomyślnie zarzuciła, ulegnie karze grzywny do pięćdziesięciu tysięcy złotych. Grzywna może być zwiększona do wysokości $^1/_{10}$ części wartości rzeczy lub sumy poszukiwanej z dokumentu, jeżeli wartość lub suma przewyższa pięćdziesiąt tysięcy złotych, a sąd uzna, że zarzut był uczyniony w złej wierze. Wymierzając grzywnę sąd orzeknie równocześnie, na przypadek niemożności jej ściągnięcia, karę zastępczego aresztu według swego uznania, jednak nie ponad dwa miesiące.

Art. 269. Sąd może zażądać, aby dokument w języku obcym był przełożony przez tłumacza przysięgłego.

Art. 270. Sąd oceni na podstawie okoliczności poszczególnego przypadku, czy i o ile dokument zachowuje moc dowodową pomimo przekreśleń, podskrobań lub innych uszkodzeń.

Oddział 3.

Zeznania świadków.

Art. 271. Dowód ze świadków może być dopuszczony tylko wówczas, jeżeli strona dokładnie oznaczyła fakty, które mają być zeznaniami stwierdzone, i wskazała świadków tak, aby wezwanie ich do sądu było możliwe.

Art. 272. § 1. Dowód ze świadków przeciw oświadczeniom złożonym w dokumencie publicznym lub prywatnym może być dopuszczony tylko wówczas, jeżeli istnieje początek dowodu na piśmie.

§ 2. Przez początek dowodu na piśmie rozumie się każdy akt pisemny, pochodzący od osoby, przeciwko której jest stawiany, lub od jej przedstawiciela, a czyniący przytoczoną okoliczność prawdopodobną.

Art. 273. Dowód ze świadków jest dopuszczalny również w przypadkach, gdy prawo lub umowa stron wymaga do ważności czynności, która ma być stwierdzona, dokumentu urzędowego lub pisma, jeżeli dokument został zagubiony, zniszczony lub zabrany przez osobę trzecią.

Art. 274. Świadkami nie mogą być:

1) osoby niezdolne do spostrzegania lub do komunikowania swych spostrzeżeń;
2) duchowni co do faktów, powierzonych im na spowiedzi lub pod tajemnicą duchowną;
3) wojskowi i urzędnicy publiczni, nie zwolnieni od zachowania tajemnicy urzędowej, o ile by zeznanie ich miało być połączone z jej naruszeniem.

Art. 275. § 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka z wyjątkiem małżonków stron, ich wstępnych, zstępnych i rodzeństwa, powinowatych w tym samym stopniu oraz osób, pozostających ze stronami w stosunku przysposobienia, chyba że chodzi o udowodnienie praw stanu. Prawo odmowy zeznań ze strony małżonków i powinowatych trwa i po ustaniu małżeństwa.

§ 2. Świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytania, gdyby zeznanie mogło narazić go lub jego bliskich, wymienionych w paragrafie poprzedzającym, na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową albo gdyby zeznanie miało być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej.

Art. 276. Sąd, wzywając świadka, wymieni w wezwaniu imię, nazwisko i zamieszkanie wezwanego, miejsce i czas przesłuchania, nazwiska stron i przedmiot sprawy oraz zwięzłą osnowę przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka i o wynagrodzeniu za stawiennictwo w sądzie.

Art. 277. W razie potrzeby przesłuchania Prezydenta Rzeczypospolitej sąd zwraca się do niego pisemnie o wyznaczenie miejsca i czasu przesłuchania.

Art. 278. Przesłuchanie osób, dotkniętych chorobą lub kalectwem, odbywa się w ich mieszkaniu, jeżeli opuścić go nie mogą.

Art. 279. Kolejność przesłuchania świadków oznacza przewodniczący. Świadkowie, którzy nie złożyli jeszcze zeznań, nie mogą być obecni przy przesłuchaniu innych świadków.

Art. 280. § 1. Do przesłuchania świadka, nie władającego dostatecznie językiem polskim, sąd może przybrać tłumacza.

§ 2. Do tłumaczów mają odpowiednie zastosowanie przepisy o biegłych. Aplikant lub urzędnik sądowy może pełnić obowiązki tłumacza bez składania osobnego przyrzeczenia, lecz z powołaniem się na ślubowanie służbowe.

Art. 281. Przed przesłuchaniem zadaje się świadkowi pytania, dotyczące jego osoby (imię, nazwisko, wiek, zawód) oraz stosunku do stron, tudzież uprzedza się go o prawie odmowy zeznań i o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie. Jeżeli świadek ma składać zeznanie, przewodniczący lub jeden z sędziów odbierze od niego przyrzeczenie.

Art. 282. Świadek składa przyrzeczenie według następującej roty:

„Świadomy wagi mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego, co mi jest wiadome".

Art. 283. Nie składają przyrzeczenia świadkowie małoletni do lat czternastu oraz osoby skazane wyrokiem prawomocnym za fałszywe zeznanie. Inni świadkowie mogą być za zgodą stron zwolnieni przez sąd od złożenia przyrzeczenia.

Art. 284. § 1. Świadek składa przyrzeczenie, powtarzając jego rotę za sędzią lub odczytując ją na głos, przy czym wszyscy, nie wyłączając sędziów, stoją.

§ 2. Niemi piśmienni składają przyrzeczenie przez podpisanie jego roty. Niemi niepiśmienni i głusi niepiśmienni składają przyrzeczenie przy pomocy biegłego.

§ 3. Przed odebraniem przyrzeczenia sąd uprzedza świadka o znaczeniu tego aktu i o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie.

Art. 285. W razie powtórnego przesłuchania świadka przypomina mu się poprzednio złożone przyrzeczenie.

Art. 286. § 1. Świadek składa zeznanie ustnie zaczynając od odpowiedzi na pytanie przewodniczącego, co i z jakiego źródła jest mu wiadome o przedmiocie przesłuchania, po czym sędziowie i strony mogą w tymże przedmiocie zadawać pytania.

§ 2. Głusi oraz niemi składają zeznania przy zastosowaniu sposobu, przewidzianego do składania przez nich przyrzeczenia.

Art. 287. Świadkowie, których zeznania przeczą sobie nawzajem, mogą być konfrontowani.

Art. 288. § 1. Zeznanie świadka, po zapisaniu do protokołu, będzie mu odczytane i, stosownie do okoliczności, na podstawie jego uwag uzupełnione lub sprostowane.

§ 2. Świadek może oddalić się z sądu nie wcześniej, jak po uzyskaniu na to zezwolenia przewodniczącego.

Art. 289. § 1. Na wniosek strony sąd może nakazać świadkowi przedstawienie dokumentu, znajdującego się w jego posiadaniu i mającego związek z jego zeznaniem.

§ 2. Świadek może odmówić przedstawienia dokumentu z tych samych powodów, z jakich świadkowi wolno odmówić zeznania, a nadto z tego powodu, iż posiada dokument w imieniu osoby trzeciej.

Art. 290. § 1. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo sąd skaże świadka na grzywnę do dziesięciu tysięcy złotych, po czym wezwie go powtórnie, a w razie ponownego niestawiennictwa skaże go na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych i może zarządzić przymusowe sprowadzenie.

§ 2. Świadek w ciągu tygodnia od daty doręczenia mu postanowienia, skazującego go na grzywnę, może usprawiedliwić swe niestawiennictwo; za okoliczność, usprawiedliwiającą niestawiennictwo, poczytuje się w każdym razie zamieszkiwanie świadka poza okręgiem sądu wzywającego, o ile odległość od siedziby tegoż sądu przenosi pięćdziesiąt kilometrów. W przypadku usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i od przymusowego sprowadzenia.

Art. 291. § 1. Za nieuzasadnioną odmowę zeznań, przyrzeczenia lub przedstawienia dokumentu sąd, po wysłuchaniu obecnych stron co do zasadności odmowy, skaże świadka na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych.

§ 2. Niezależnie od powyższej grzywny sąd może w razie odmowy zeznań lub przyrzeczenia nakazać aresztowanie świadka na czas nie przekraczający tygodnia. Sąd uchyli areszt, jeżeli świadek złoży zeznanie lub przyrzeczenie albo jeżeli sprawę ukończono w instancji, w której dowód z tego świadka został dopuszczony.

Art. 292. Świadek ma prawo żądać zwrotu wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu, a nadto wynagrodzenia za stratę zarobku. Pod rygorem utraty należności powinien zgłosić żądanie to niezwłocznie po wykonaniu swego obowiązku. Przewodniczący może przyznać świadkowi zaliczkę na koszty podróży i na utrzymanie w miejscu przesłuchania.

Oddział 4.

Opinia biegłych.

Art. 293. § 1. W przypadkach, wymagających wiadomości specjalnych, sąd, po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru, może wezwać jednego lub kilku biegłych celem zasięgnięcia ich opinii.

§ 2. Sąd orzekający może sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu pozostawić prawo wyboru biegłych.

§ 3. Sąd oznaczy, czy opinia ma być przedstawiona ustnie, czy na piśmie.

Art. 294. § 1. Osoba, wyznaczona na biegłego, może nie przyjąć włożonego na nią obowiązku z przyczyn, jakie uprawniają świadka do odmowy zeznań, a nadto z powodu przeszkody, która jej uniemożliwia wydanie opinii.

§ 2. Stronie wolno zażądać wyłączenia biegłego z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego.

§ 3. Po rozpoczęciu czynności biegłego strona może aż do ich ukończenia żądać wyłączenia biegłego tylko wtedy, jeżeli uprawdopodobni, że przyczyna wyłączenia nie była jej przedtem znana lub dopiero później powstała.

Art. 295. § 1. Biegły składa przed rozpoczęciem czynności przyrzeczenie w następującym brzmieniu:

„Świadomy wagi mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego wykonam z całą sumiennością i bezstronnością."

§ 2. Poza tym do składania przyrzeczenia przez biegłych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składania przyrzeczenia przez świadków.

Art. 296. § 1. Biegły nie składa przyrzeczenia, gdy obie strony wyrażą na to swą zgodę.

§ 2. Biegły sądowy stały składa przyrzeczenie tylko przy objęciu stanowiska. W poszczególnych sprawach przypomina mu się złożone przez niego przyrzeczenie.

Art. 297. Sąd może okazać biegłemu akta sprawy i przedmiot oględzin oraz zarządzić, ażeby brał udział w przesłuchaniu świadków.

Art. 298. § 1. Opinia biegłych powinna być opatrzona uzasadnieniem, chyba że istota rzeczy tego nie wymaga.

§ 2. Biegli mogą złożyć opinię łączną.

§ 3. Jeżeli biegły nie może na razie udzielić wyczerpującej opinii, sąd wyznacza termin dodatkowy do przedstawienia opinii.

Art. 299. § 1. Gdy sąd uzna opinię wydaną na piśmie za nie wystarczającą, może zażądać od biegłych wyjaśnień ustnych.

§ 2. W razie potrzeby sąd może zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub od innych biegłych.

Art. 300. Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo, za odmowę złożenia przyrzeczenia albo odmowę złożenia opinii bądź opóźnienie w jej złożeniu sąd skaże biegłego na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych.

Art. 301. § 1. Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę. Pod rygorem utraty należności powinien żądanie to zgłosić przed zamknięciem rozprawy, bezpośrednio poprzedzającej rozstrzygnięcie sprawy.

§ 2. Przewodniczący może przyznać biegłemu zaliczkę na pokrycie wydatków.

Art. 302. Do wezwania i przesłuchania biegłych mają zastosowanie odpowiednie przepisy o świadkach, jeżeli przepisy niniejszego oddziału nie stanowią inaczej, wszakże przepis o przymusowym sprowadzeniu nie będzie względem biegłego stosowany.

Oddział 5.

Oględziny.

Art. 303. Sąd może zarządzić oględziny bez udziału lub z udziałem biegłych, a stosownie do okoliczności — i w połączeniu z przesłuchaniem świadków.

Art. 304. Przepisy o obowiązku przedstawienia dokumentu, znajdującego się u przeciwnika, mają odpowiednie zastosowanie do przedstawienia przedmiotu oględzin.

Art. 305. § 1. Jeżeli przedmiot oględzin znajduje się w posiadaniu osoby trzeciej, a oględziny mają być dokonane w miejscu, gdzie się przedmiot znajduje, osoba ta powinna być wezwana na termin oględzin i obowiązana jest ułatwić dostęp do przedmiotu.

§ 2. Gdy osoba ta wezwana jest nadto w charakterze świadka, sąd może ją zobowiązać do przyniesienia przedmiotu, jeżeli natura przedmiotu na to pozwala i nie jest to połączone ze znacznymi kosztami.

Art. 306. § 1. Osoba trzecia w ciągu dni trzech od doręczenia jej wezwania może z ważnych przyczyn żądać od sądu wzywającego zaniechania oględzin.

§ 2. Przed rozpoznaniem żądania osoby trzeciej sąd nie przystąpi do oględzin.

Art. 307. Osoba trzecia wezwana na termin oględzin ma prawo żądać wynagrodzenia na równi ze świadkiem, a nadto zwrotu wydatków połączonych z dostarczeniem przedmiotu oględzin.

Art. 308. Za wykroczenie przeciwko nakazom, skierowanym do osoby trzeciej, sąd może ją skazać na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych, a oględziny mogą być dokonane przymusowo.

Art. 309. Oględziny osoby odbyć się mogą tylko za jej zgodą.

Art. 310. Do protokołu oględzin mogą być dołączone plany, rysunki lub fotografie.

Oddział 6.

Przesłuchanie stron.

Art. 311. § 1. Jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty sporne, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd może dla wyświetlenia tych faktów zarządzić dowód z przesłuchania stron z wyjątkiem przypadków, w których dowód ze świadków nie jest dopuszczalny.

§ 2. Strona może być przesłuchana, chociażby strona druga nie stawiła się na posiedzenie, wyznaczone do przesłuchania, lub odmówiła zeznań.

§ 3. Przed przystąpieniem do przesłuchania sąd uprzedzi strony, że powinny zeznawać prawdę i że, stosownie do okoliczności, może być nakazane stwierdzenie ich zeznań przyrzeczeniem.

Art. 312. W sprawach osób, znajdujących się pod opieką, kuratelą lub nadzorem sądowym, jako też w sprawach dłużników upadłych od uznania sądu zależy przesłuchanie bądź samej strony, bądź jej przedstawiciela ustawowego, kuratora, nadzorcy sądowego lub zarządcy upadłości — bądź obojga. W sprawach spółek z osobistą odpowiedzialnością wspólników można przesłuchać jednego lub kilku wspólników, osobiście odpowiedzialnych.

Art. 313. Jeżeli z przyczyn natury faktycznej lub prawnej na okoliczności sporne przesłuchać można jedną tylko stronę, sąd oceni, czy mimo to należy przesłuchać tę stronę, czy dowód ten pominąć w zupełności.

Art. 314. § 1. Jeżeli przesłuchanie stron nie wyświetliło dostatecznie spornego faktu, sąd może przesłuchać według swego wyboru jedną ze stron, która była poprzednio przesłuchana bez przyrzeczenia, po uprzednim odebraniu od niej przyrzeczenia.

§ 2. Przesłuchanie jednej ze stron co do pewnego faktu z odebraniem od niej przyrzeczenia nie wyłącza takiegoż przesłuchania drugiej strony co do innego spornego faktu.

Art. 315. Odpowiednio do faktu, podlegającego wyświetleniu, sąd może przesłuchanie strony z odebraniem od niej przyrzeczenia ograniczyć do części jej zeznań, złożonych poprzednio bez przyrzeczenia.

Art. 316. Zeznania stron, chociażby złożone po odebraniu od nich przyrzeczenia, sąd oceni według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Art. 317. Do przesłuchania i przyrzeczenia strony oraz uprzedzenia jej o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie, złożone po odebraniu od niej przyrzeczenia, stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące świadków z wyjątkiem przepisów o środkach przymusowych.

Rozdział III.

Zabezpieczenie dowodów.

Art. 318. Wolno przesłuchać świadków i dokonać oględzin bez udziału lub z udziałem biegłych nawet przed wytoczeniem powództwa w celu zabezpieczenia dowodu w następujących przypadkach:

1) gdy zachodzi obawa, że przeprowadzenie dowodów stanie się niewykonalne lub zbyt utrudnione;
2) gdy zachodzi potrzeba ustalenia wad albo w ogóle właściwości rzeczy lub robót.

Art. 319. Podanie o zabezpieczenie dowodu wnosi się do sądu powiatowego, w którego okręgu znajduje się przedmiot oględzin lub mieszkają świadkowie.

Art. 320. Jeżeli potrzeba zabezpieczenia dowodu zachodzi w toku sprawy, podanie o zabezpieczenie powinno być skierowane do sądu, w którym sprawa się toczy; atoli w przypadkach nie cierpiących zwłoki może być skierowane do właściwego sądu powiatowego.

Art. 321. Podanie powinno zawierać:

1) oznaczenie przeciwnika, jeżeli jest znany;
2) wskazanie faktów, na które dowód ma być przeprowadzony, wymienienie świadków oraz przedmiotu oględzin, a w razie potrzeby i biegłych;
3) przyczyny, usprawiedliwiające żądanie zabezpieczenia dowodu.

Art. 322. Zabezpieczenie dowodu może być bez wezwania przeciwnika dopuszczone tylko w przypadkach szczególnie nie cierpiących zwłoki, tudzież gdy przeciwnik nie może być wskazany lub jest nieznany z miejsca pobytu.

Art. 323. § 1. Sąd wzywa interesowanych na termin, wyznaczony do przeprowadzenia dowodu; jednakże w przypadkach szczególnie nie cierpiących zwłoki przeprowadzenie dowodu może być rozpoczęte nawet przed doręczeniem wezwania przeciwnikowi.

§ 2. Poza tym do postępowania w przedmiocie przeprowadzenia dowodu mają zastosowanie przepisy o przesłuchaniu świadków, oględzinach i opinii biegłych.

Art. 324. § 1. Strony mają prawo wskazywać w toku sprawy przed sądem orzekającym uchybienia, popełnione przy zabezpieczeniu dowodu.

§ 2. Sąd orzekający może i z urzędu nakazać uzupełnienie lub powtórzenie poprzedniego postępowania.

Art. 325. Żądający zabezpieczenia ponosi początkowo koszty postępowania w przedmiocie zabezpieczenia dowodu, co nie przesądza późniejszego rozstrzygnięcia o kosztach przez sąd orzekający.

DZIAŁ IV.

Orzeczenia sądowe.

Rozdział I.

Wyroki.

Art. 326. Gdy po zamknięciu rozprawy sąd uzna, że sprawa jest dostatecznie wyjaśniona do stanowczego rozstrzygnięcia stosunku spornego, wydaje wyrok. Zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy.

Art. 327. § 1. Na wniosek powoda sąd może wydać wyrok częściowy, jeżeli dostatecznie wyjaśniona jest do rozstrzygnięcia tylko część żądania lub niektóre z żądań pozwu; to samo dotyczy powództwa wzajemnego.

§ 2. Na tej samej podstawie sąd może wydać wyrok częściowy rozstrzygając co do całości żądania pozwu głównego lub wzajemnego.

Art. 328. § 1. Sąd, uznając roszczenie za usprawiedliwione w zasadzie, może wydać wyrok wstępny tylko co do samej zasady, co do spornej zaś wysokości żądania — zarządzić bądź dalszą rozprawę, bądź jej odroczenie.

§ 2. W razie zarządzenia dalszej rozprawy, wyrok co do wysokości żądania jak również rozstrzygnięcie co do kosztów może zapaść dopiero po uprawomocnieniu się wyroku wstępnego.

Art. 329. § 1. Sąd nie ma prawa wyrokować co do rzeczy, która nie była przedmiotem żądania, ani zasądzać ponad żądanie.

§ 2. Przepisu paragrafu poprzedzającego nie stosuje się:

1) gdy powodem jest Skarb Państwa lub inny podmiot podlegający państwowemu arbitrażowi gospodarczemu, a wysokość roszczeń nie została określona umową lub przepisami szczególnymi, oraz
2) gdy przedmiotem powództwa są roszczenia alimentacyjne, ze stosunku pracy lub o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Art. 330. Jeżeli w sprawie o szkody i straty lub o dochody sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, wówczas może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Art. 331. § 1. Jeżeli zachodzi potrzeba stosowania prawa obcego, sąd zasięgnie opinii Ministra Sprawiedliwości, o ile prawo to nie jest sądowi znane albo nie zostało stwierdzone w toku postępowania.

§ 2. To samo dotyczy stwierdzenia wzajemności w stosunku do obcego państwa.

Art. 332. Wyrok może być wydany jedynie przez sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa, poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku.

Art. 333. § 1. Wyrok wydany będzie po niejawnej naradzie sędziów. Narada obejmuje dyskusję oraz głosowanie nad mającym zapaść orzeczeniem sądu.

§ 2. Przewodniczący zbiera głosy sędziów według ich starszeństwa służbowego poczynając od najmłodszego, sam zaś głosuje ostatni. Sprawozdawca, jeżeli jest

wyznaczony, głosuje pierwszy. Wyrok zapada większością głosów; w braku większości, przeważa zdanie przewodniczącego. Sędzia, który przy głosowaniu nie zgodził się z większością, może złożyć swoje zdanie odrębne z uzasadnieniem.

§ 3. Sentencję wyroku podpisują wszyscy sędziowie.

Art. 334. Sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, nazwiska sędziów, protokolanta i prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy, wreszcie rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron.

Art. 335. § 1. Przewodniczący ogłasza sentencję wyroku publicznie przez jej odczytanie. Ogłoszenia nie wstrzymuje nieobecność stron.

§ 2. W sprawie zawiłej sąd może odroczyć ogłoszenie sentencji na czas do dwóch tygodni. Datę ogłoszenia sentencji należy obwieścić niezwłocznie po zamknięciu rozprawy. Sentencję ogłasza przewodniczący.

§ 3. Stronie działającej bez adwokata przewodniczący udzieli wskazówek co do czynności procesowych, a w szczególności co do terminu złożenia środka odwoławczego.

Art. 336. Sąd pierwszej instancji uzasadnia na piśmie wszystkie wyroki.

Art. 337. Wyrok z uzasadnieniem ponad to, co obejmuje sentencja, zawiera powody rozstrzygnięcia, a mianowicie ustalenie jego podstawy faktycznej przez wskazanie faktów, które sąd uznał za udowodnione, i dowodów, na jakich się oparł, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Art. 338. Wyrok podpisują sędziowie, którzy brali udział w jego wydaniu. Gdyby którykolwiek z sędziów nie mógł podpisać wyroku, przewodniczący lub najstarszy służbą sędzia zaznacza na wyroku przyczynę braku podpisu.

Art. 339. Wyrok obowiązuje sąd od chwili ogłoszenia sentencji, a gdy ogłoszenia nie było, od chwili podpisania wyroku z uzasadnieniem.

Art. 340. § 1. Wypis wyroku z uzasadnieniem powinien być z urzędu doręczony stronom we wszystkich sprawach, w których występuje Skarb Państwa lub inny podmiot podlegający państwowemu arbitrażowi gospodarczemu albo prokurator. Poza tym doręcza się go tylko stronie, która w terminie siedmiodniowym od ogłoszenia sentencji wyroku zażądała jego doręczenia.

§ 2. Sekretarz sądu podpisuje wypisy wyroków jak również odpisy całego wyroku lub tylko jego sentencji, które mogą być wydawane na żądanie i na koszt strony.

Rozdział II.

Natychmiastowa wykonalność wyroków.

Art. 341. § 1. Sąd nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli zasądza alimenty lub należność za pracę.

§ 2. Na wniosek powoda sąd nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności:

1) jeżeli zasądza należność z weksla, czeku lub dokumentu publicznego;
2) jeżeli zasądza roszczenie uznane przez pozwanego;
3) jeżeli wyrok uwzględniający pozew jest zaoczny.

§ 3. Poza tym sąd może nadać wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w przypadku, gdy opóźnienie uniemożliwiłoby lub znacznie utrudniło wykonanie wyroku lub naraziło powoda na szkodę.

Art. 342. § 1. Sąd może uzależnić natychmiastową wykonalność wyroku od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Zabezpieczenie może polegać również na wstrzymaniu wydania powodowi sum pieniężnych po ich wyegzekwowaniu lub na wstrzymaniu sprzedaży zajętego majątku ruchomego.

§ 3. Sprzedaż nieruchomości wstrzymuje się z urzędu do czasu uprawomocnienia się wyroku.

Art. 343. § 1. Natychmiastowa wykonalność nie będzie jednak wyrzeczona nawet za zabezpieczeniem, jeżeli wskutek wykonania wyroku może wyniknąć dla pozwanego niepowetowana szkoda. Przepis ten nie ma zastosowania do wyroków zasądzających alimenty lub wynagrodzenie za pracę.

§ 2. Natychmiastowa wykonalność nie będzie również wyrzeczona nawet za zabezpieczeniem w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa oraz innemu podmiotowi podlegającemu państwowemu arbitrażowi gospodarczemu, chyba że zasądza się należność za pracę.

Art. 344. Rygor natychmiastowej wykonalności ma moc obowiązującą od chwili ogłoszenia wyroku lub od chwili wydania wyroku, jeżeli nie był ogłoszony.

Rozdział III.

Wyroki zaoczne.

Art. 345. § 1. Jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny.

§ 2. W tym przypadku przyjmuje się za prawdziwe okoliczności faktyczne przytoczone w pozwie, o ile nie są sprzeczne z dowodami, znajdującymi się w aktach sprawy, oraz nie budzą uzasadnionych wątpliwości co do ich zgodności z istotnym stanem rzeczy.

Art. 346. § 1. Wyrok, wydany w nieobecności pozwanego, nie będzie zaoczny, jeżeli pozwany żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności albo składał już w sprawie wyjaśnienia ustnie lub na piśmie.

§ 2. Sąd obowiązany jest rozważyć oświadczenia faktyczne i wnioski strony niestawającej, znajdujące się w aktach sprawy.

Art. 347. W razie nienadejścia dowodu doręczenia na dzień rozprawy sąd może w ciągu następnych dwóch tygodni wydać wyrok zaoczny, jeżeli w tym czasie otrzyma dowód doręczenia.

Art. 348. Jeżeli w przypadku spółuczestnictwa jednolitego jedni spółuczestnicy sporu działają w sprawie, a inni nie działają, wyrok zaoczny zapaść nie może.

Art. 349. § 1. Pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może założyć sprzeciw w ciągu siedmiu dni od doręczenia mu wyroku.

§ 2. W piśmie, zawierającym sprzeciw, pozwany powinien przytoczyć zarzuty przeciwko żądaniu pozwu oraz fakty i dowody na ich uzasadnienie.

§ 3. Sprzeciw, nie odpowiadający temu wymaganiu albo wniesiony po terminie, będzie przez sąd bez rozprawy odrzucony.

Art. 350. Po przyjęciu sprzeciwu przewodniczący wyznacza termin rozprawy oraz zarządza doręczenie sprzeciwu powodowi.

Art. 351. § 1. Przy samym założeniu sprzeciwu, jak również i później do czasu wydania przez sąd nowego wyroku, sąd na wniosek pozwanego zawiesi nadany wyrokowi zaocznemu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wyrok zaoczny wydany został z naruszeniem przepisu art. 345 lub 346 albo jeżeli pozwany uprawdopodobni niezawinione niestawiennictwo, a przedstawione w sprzeciwie okoliczności wywołują wątpliwość co do zasadności wyroku zaocznego.

§ 2. Wniosek ten sąd rozstrzygnie bez zwłoki.

§ 3. Od sądu zależy zarządzić wraz z zawieszeniem wykonalności środki zabezpieczenia stosownie do przepisów poprzedzającego rozdziału.

Art. 352. Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd wydaje wyrok, którym albo utrzymuje w mocy wyrok zaoczny, albo uchyla go i orzeka o żądaniu pozwu.

Art. 353. Koszty rozprawy zaocznej i sprzeciwu ponosi pozwany, choćby następnie wyrok zaoczny został uchylony.

Art. 354. § 1. Wyroki zaoczne mogą być zredagowane w skróconej formie.

§ 2. Wyroki zaoczne doręcza się z urzędu obu stronom.

Rozdział IV.

Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków.

Art. 355. § 1. Sąd może na posiedzeniu niejawnym sprostować w wyroku niedokładności, omyłki pisarskie, rachunkowe lub inne oczywiste omyłki.

§ 2. Sąd może, w razie potrzeby, zażądać wyjaśnień stron lub zarządzić rozprawę.

§ 3. Sprostowanie wyroku umieszcza się na oryginale, a na żądanie stron także na wypisach wyroku.

Art. 356. Strona może w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyroku zgłosić wniosek o jego uzupełnienie, jeżeli sąd nie orzekł o całości jej żądania lub co do natychmiastowej wykonalności wyroku. Sąd może przed rozstrzygnięciem wniosku o uzupełnienie wyroku w razie potrzeby zażądać wyjaśnień stron lub zarządzić rozprawę.

Art. 357. Sąd, który wydał wyrok, rozstrzyga na wniosek strony wątpliwości co do wykładni tego wyroku, jakie mogłyby się nastręczyć przy jego wykonaniu.

Art. 358. Orzeczenie uzupełniające wyrok zapada w postaci wyroku, jeżeli uzupełnienie nie dotyczy wyłącznie kosztów lub natychmiastowej wykonalności.

Art. 359. Wniosek o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku nie ma wpływu na bieg terminu do założenia środka odwoławczego od wyroku.

Rozdział V.

Postanowienia sądu.

Art. 360. Sąd wydaje swe orzeczenie w postaci postanowienia, jeżeli w myśl przepisów niniejszego kodeksu nie zapada wyrok.

Art. 361. § 1. Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne.

§ 2. Postanowienie o umorzeniu postępowania może zapaść bez rozprawy, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew w piśmie procesowym.

Art. 362. § 1. Postanowienia wydane na podstawie rozprawy ogłasza się na rozprawie. Postanowienia takie, jeżeli służy od nich środek odwoławczy, sąd uzasadnia na piśmie.

§ 2. Postanowienia zapadłe na podstawie rozprawy, jeżeli służy od nich środek odwoławczy, doręcza się stronom tylko w sprawach, w których bierze udział prokurator, Skarb Państwa lub inny podmiot podlegający państwowemu arbitrażowi gospodarczemu. Poza tym doręcza się postanowienie tylko stronie, która w terminie siedmiodniowym od dnia jego ogłoszenia żądała jego doręczenia.

§ 3. Postanowienia wydane bez rozprawy doręcza się z urzędu obu stronom, z wyjątkiem postanowień o zabezpieczeniu powództwa, które doręcza się tylko powodowi. Postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem, gdy stronie służy zażalenie na postanowienie.

Art. 363. Postanowienia nie kończące postępowania (przedstanowcze) mogą być uchylane i zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy.

Art. 364. Do postanowień należy stosować odpowiednio przepisy o wyrokach, o ile kodeks nie stanowi inaczej.

Rozdział VI.

Prawomocność orzeczeń sądowych.

Art. 365. Orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli stronom nie służy środek odwoławczy.

Art. 366. Orzeczenie prawomocne obowiązuje nie tylko strony i sąd, który je wydał, ale również inne sądy oraz urzędy Rzeczypospolitej.

Art. 367. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, nadto tylko między tymi samymi stronami, jeżeli z ustaw inaczej nie wynika.

Art. 368. Wyrok prawomocny zapadły w sprawie wytoczonej przez prokuratora ma powagę rzeczy osądzonej pomiędzy stroną, na rzecz której prokurator wytoczył powództwo, a stroną przeciwną. Jednakże w sprawach o roszczenia majątkowe prawomocne rozstrzygnięcie sprawy nie pozbawia strony zainteresowanej, która nie brała udziału w sporze, możności dochodzenia swoich roszczeń w całości lub w tej części, w której nie zostały zasądzone.

DZIAŁ V.

Środki odwoławcze.

Rozdział I.

Rewizja.

Art. 369. § 1. Od orzeczeń pierwszej instancji kończących postępowanie, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, służy rewizja.

§ 2. Rewizja służy również od postanowień oddalających zarzut niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, zarzut niewłaściwości sądu opierający się na tym, że sąd nie mógłby być właściwy nawet na podstawie umowy stron, oraz zarzut, że rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu polubownego.

Art. 370. § 1. Sądem rewizyjnym dla spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd powiato-

wy jest sąd wojewódzki, a w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd wojewódzki — Sąd Najwyższy.

§ 2. Ponadto Sąd Najwyższy jest właściwy do rozpoznawania rewizji w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd powiatowy, a przekazanych do postępowania rewizyjnego Sądowi Najwyższemu przez sąd wojewódzki oraz rewizji nadzwyczajnych złożonych przez Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Generalnego Prokuratora.

Art. 371. § 1. Rewizję oprzeć można na następujących podstawach:

1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
2) nieważności postępowania;
3) sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału;
4) na innych uchybieniach procesowych, jeżeli mogły one wpłynąć na wynik sprawy.

§ 2. Nieważność postępowania zachodzi:

1) jeżeli droga procesu cywilnego była niedopuszczalna;
2) jeżeli strona nie miała zdolności procesowej, należytego zastępstwa lub brak było upoważnienia do prowadzenia sprawy;
3) jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta lub jeżeli sprawa taka została już prawomocnie rozstrzygnięta;
4) jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy;
5) jeżeli strona została pozbawiona możności obrony swych praw;
6) jeżeli sąd powiatowy orzekł w sprawie, która należy do właściwości sądu wojewódzkiego z mocy art. 11 pkt 1.

Art. 372. Rewizja powinna czynić zadość ogólnym wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, przytoczenie podstaw rewizyjnych i ich uzasadnienie, jako też wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia w całości lub w części. W sprawach o roszczenia majątkowe należy podać również wartość przedmiotu zaskarżenia.

Art. 373. § 1. Rewizję wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej orzeczenia z uzasadnieniem.

§ 2. Jeżeli orzeczenia nie doręcza się z urzędu, a strona nie zażądała doręczenia go w terminie siedmiodniowym od ogłoszenia orzeczenia, termin do złożenia przez nią rewizji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania doręczenia orzeczenia.

Art. 374. Sąd pierwszej instancji odrzuci na posiedzeniu niejawnym rewizję wniesioną po upływie przepisanego terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jako też rewizję, której braków strona nie uzupełniła w terminie zakreślonym.

Art. 375. Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na rewizję w terminie tygodniowym od doręczenia jej odpisu rewizji. Po upływie tego terminu lub w przypadku wniesienia odpowiedzi po doręczeniu odpisu stronie przeciwnej sąd pierwszej instancji przedstawi rewizję i odpowiedź na nią wraz z aktami sprawy sądowi drugiej instancji.

Art. 376. § 1. Sąd rewizyjny na posiedzeniu niejawnym odrzuca rewizję, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji, bądź zwraca ją sądowi pierwszej instancji w celu usunięcia dostrzeżonych, a dających się usunąć braków, bądź też sam bezpośrednio żąda od stron usunięcia tych braków.

§ 2. W razie nieusunięcia tych braków w terminie zakreślonym sąd rewizyjny odrzuca rewizję.

Art. 377. Poza przypadkami wymienionymi w artykule poprzedzającym będzie wyznaczona rozprawa.

Art. 378. Rozprawa rozpoczyna się od sprawozdania sędziego, który zwięźle przedstawia stan sprawy ze szczególnym uwzględnieniem podstaw i wniosków rewizyjnych oraz uchybień, które należy brać z urzędu pod rozwagę.

Art. 379. Rozprawa odbywa się w granicach rewizji, jednak strony mogą przytaczać nowe uzasadnienia podstaw rewizyjnych.

Art. 380. § 1. Sąd rewizyjny rozpoznaje sprawę w granicach rewizji, biorąc jednak z urzędu pod rozwagę:

1) czy nie zachodzi nieważność;
2) czy zaskarżone orzeczenie nie stanowi jawnego pogwałcenia praworządności i interesu Państwa Ludowego;
3) czy nie zostały naruszone przepisy prawa materialnego.

§ 2. Sąd rewizyjny nie jest związany granicami rewizji w sprawach o prawa niemajątkowe oraz o roszczenia majątkowe ze stosunków rodzinnych i stosunku pracy.

Art. 381. Sąd rewizyjny może z urzędu rozpoznać sprawę w stosunku do osób, które orzeczenia nie zaskarżyły; może to jednak nastąpić tylko wówczas, gdy będące przedmiotem sporu prawa lub obowiązki są wspólne także dla osób, które orzeczenia nie zaskarżyły albo gdy oparte są na tej samej podstawie faktycznej i prawnej.

Art. 382. § 1. Rozprawa przed sądem rewizyjnym odbędzie się bez względu na niestawiennictwo jednej lub obu stron.

§ 2. Wydany wyrok nie jest w żadnym razie zaoczny.

Art. 383. Sąd rewizyjny oddala rewizję, jeżeli nie ma uzasadnionych podstaw rewizyjnych, ani podstaw, które należy brać z urzędu pod rozwagę, albo jeżeli zaskarżone orzeczenie pomimo błędnego uzasadnienia w ostatecznym wyniku odpowiada prawu.

Art. 384. Sąd rewizyjny w razie uwzględnienia rewizji uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i odsyła sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, który je wydał lub innemu sądowi równorzędnemu.

Art. 385. Sąd, któremu sprawa została przesłana, związany jest wykładnią prawa zawartą w orzeczeniu sądu rewizyjnego. Nie można opierać rewizji od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią ustaloną przez sąd rewizyjny.

Art. 386. Jeżeli sąd rewizyjny uzna, że nie ma uchybień procesowych, mogących mieć wpływ na wynik sprawy, a zachodzi naruszenie prawa materialnego, orzeka co do istoty sprawy nie odsyłając jej sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Przy wydaniu orzeczenia sąd rewizyjny opiera się na materiale zebranym w pierwszej instancji i jest związany

stanem faktycznym ustalonym w zaskarżonym orzeczeniu.

Art. 387. Jeżeli pozew ulega odrzuceniu lub jeżeli postępowanie w sprawie podlegało umorzeniu, sąd rewizyjny, uchylając orzeczenie sądu pierwszej instancji, jednocześnie odrzuca pozew lub umarza postępowanie.

Art. 388. W przypadku, gdy rozstrzygnięcie rewizji, podlegającej rozpoznaniu sądu wojewódzkiego, zależy od rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, budzącego poważne wątpliwości lub rozbieżnie rozstrzyganego przez sądy, sąd wojewódzki, na wniosek prokuratora lub z urzędu, może przekazać tę sprawę do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Art. 389. Sąd rewizyjny uzasadnia na piśmie wszystkie wyroki oraz te postanowienia, które kończą postępowanie.

Art. 390. § 1. Jeżeli nie ma szczególnych przepisów o postępowaniu przed sądem rewizyjnym, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

§ 2. W postępowaniu rewizyjnym nie mają jednak zastosowania przepisy art. 191 i 195 § 2.

Rozdział II.

Zażalenie.

Art. 391. § 1. Zażalenie do sądu rewizyjnego służy jedynie na postanowienia sądu i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:

1) zwrot pozwu;
2) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia;
3) nadanie lub odmowa nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;
4) ukaranie świadka, biegłego, strony i osoby trzeciej na grzywnę;
5) wygaśnięcie zapisu na sąd polubowny;
6) odmowa wyznaczenia sędziego polubownego lub przewodniczącego sądu polubownego;
7) kwestia wykonalności wyroku sądu polubownego i ugody zawartej przed tym sądem;
8) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszonego postępowania;
9) odmowa odtworzenia akt w całości lub w części;
10) odmowa przywrócenia terminu do złożenia środka odwoławczego;
11) odrzucenie skargi o wznowienie postępowania;
12) orzeczenie o kosztach, jeżeli strona nie składa innego środka odwoławczego co do istoty sprawy, oraz orzeczenie o kosztach zawarte w nakazie zapłaty;
13) odmowa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym;
14) odrzucenie skargi rewizyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego i zarzutów przeciwko nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowym i sprzeciwu przeciwko nakazowi zapłaty w postępowaniu upominawczym;
15) wymiar opłat sądowych i odmowa zwrotu tych opłat.

§ 2. Termin do zażalenia wynosi siedem dni od dnia doręczenia wypisu postanowienia, a w przypadku, gdy strona nie żądała w terminie przepisanym doręczenia jej wypisu postanowienia zapadłego na rozprawie — od dnia ogłoszenia postanowienia.

§ 3. Zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisanym dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wniosek o odpowiednią jego zmianę.

Art. 392. Akta sprawy wraz z zażaleniem sąd pierwszej instancji przedstawia sądowi rewizyjnemu niezwłocznie po złożeniu zażalenia, a w przypadku wniesienia zażalenia na postanowienie wskazane w art. 391 § 1 pkt 3, 5 — 12 po doręczeniu odpisu zażalenia stronie przeciwnej. Odpowiedź na zażalenie może być wniesiona w terminie tygodniowym od doręczenia zażalenia wprost do sądu rewizyjnego.

Art. 393. § 1. Jeżeli przepisy inaczej nie stanowią, zażalenie nie wstrzymuje postępowania w sprawie, ani wykonania zaskarżonego postanowienia.

§ 2. Jednak sąd pierwszej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego postanowienia aż do czasu rozstrzygnięcia zażalenia.

Art. 394. § 1. Sąd rewizyjny rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym, może jednak przed jego rozstrzygnięciem zażądać wyjaśnień, a w razie potrzeby zarządzić przeprowadzenie dowodów lub wyznaczyć rozprawę.

§ 2. Zażalenie na orzeczenie co do natychmiastowej wykonalności wyroku sąd rewizyjny rozpozna niezwłocznie po nadejściu akt.

§ 3. Poza tym do postępowania, toczącego się na skutek zażalenia, stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące postępowania rewizyjnego.

Art. 395. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia przewodniczącego.

Rozdział III.

Rewizja nadzwyczajna.

Art. 396. § 1. Od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie może Minister Sprawiedliwości, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Generalny Prokurator Rzeczypospolitej złożyć nadzwyczajną rewizję, jeżeli orzeczenie narusza interes Państwa Ludowego albo powzięte zostało z pogwałceniem istotnych przepisów prawa.

§ 2. Niedopuszczalna jest nadzwyczajna rewizja od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód, jeżeli choćby jedna ze stron weszła po jego wydaniu w nowy związek małżeński.

Art. 397. Nadzwyczajną rewizję wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego.

Art. 398. Do nadzwyczajnej rewizji, jeżeli przepisy rozdziału niniejszego nie stanowią inaczej, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału o rewizji.

Art. 399. § 1. W przypadkach złożenia rewizji od orzeczeń powziętych z pogwałceniem istotnych przepisów prawa, jeżeli złożenie rewizji nastąpiło po upływie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia, Sąd Najwyższy nie może ani uchylić, ani zmienić zaskarżonego orzeczenia. Sąd ogranicza się wówczas bądź do oddalenia rewizji, bądź do stwierdzenia, iż zaskarżone orzeczenie zostało wydane z pogwałceniem przepisów prawa.

§ 2. Jednakże Sąd Najwyższy bez względu na termin złożenia rewizji uchyla orzeczenie, jeżeli sprawa ze względu na osobę lub przedmiot nie podlega orzecznictwu sądów powszechnych.

TYTUŁ IV.

Wznowienie postępowania.

Art. 400. Na zasadzie przepisów niniejszego tytułu można żądać wznowienia postępowania, zakończonego wyrokiem prawomocnym.

Art. 401. Można żądać wznowienia postępowania i uchylenia wyroku z powodu nieważności:

1) jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;
2) jeżeli strona wskutek naruszenia przepisów prawa pozbawiona była możności działania lub, nie mając zdolności procesowej, nie była należycie zastąpiona; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli brak zastępstwa zarzucono przed uprawomocnieniem się wyroku albo jeżeli strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Art. 402. Nie ma skargi o wznowienie od wyroków Sądu Najwyższego z powodu nieważności.

Art. 403. § 1. Można również żądać wznowienia na tej podstawie:

1) że wyrok został oparty na dokumencie podrobionym bądź sfałszowanym lub na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym;
2) że wyrok został uzyskany przez czyn karalny.

§ 2. Można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego orzeczenia, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, bądź takich nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ istotny na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Art. 404. Można żądać wznowienia z powodu czynu karalnego jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów.

Art. 405. Sąd, który wydał zaskarżony wyrok, jest właściwy do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności. Gdy zaskarżono wyroki różnych instancyj, jest właściwy sąd instancji wyższej. Do wznowienia na innej podstawie jest właściwy sąd, który ostatni orzekał co do istoty sprawy.

Art. 406. § 1. Skargę o wznowienie wnosi się w terminie miesięcznym, licząc:

1) w przypadku udziału sędziego wyłączonego — od dnia, w którym strona dowiedziała się o przyczynie wyłączenia;
2) w przypadku, jeżeli strona pozbawiona była możności działania lub nie była należycie zastąpiona — od dnia, w którym o zaskarżonym wyroku dowiedziała się strona lub jej przedstawiciel ustawowy;
3) w przypadku czynu karalnego lub uchylenia wyroku skazującego — od dnia uprawomocnienia się wyroku lub postanowienia, zapadłego w postępowaniu karnym;
4) w przypadkach późniejszego wykrycia orzeczenia albo nowych faktów i dowodów—od dnia, w którym strona dowiedziała się o nich.

§ 2. Bieg terminu rozpoczyna się nie wcześniej, jak od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku.

Art. 407. Po upływie lat pięciu od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia z wyjątkiem przypadku, jeżeli strona pozbawiona była możności działania lub nie była należycie zastąpiona.

Art. 408. Skarga o wznowienie powinna czynić zadość warunkom pozwu tudzież zawierać oznaczenie zaskarżonego wyroku, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi, wreszcie wniosek o uchylenie lub zmianę zaskarżonego wyroku.

Art. 409. § 1. Sąd zbada na posiedzeniu niejawnym, czy skarga jest wniesiona w terminie i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Na żądanie sądu skarżący uprawdopodobni okoliczności, stwierdzające zachowanie terminu lub dopuszczalność wznowienia. W braku jednego z warunków ustawowych sąd skargę odrzuci, w przeciwnym razie wyznaczy rozprawę.

§ 2. Sąd również skargę odrzuci na rozprawie, jeżeli okaże się brak ustawowej podstawy wznowienia albo niezachowanie terminu.

Art. 410. Sąd postanowi po rozważeniu stanu rzeczy, czy naprzód rozstrzygnąć tylko o dopuszczalności wznowienia, czy też połączyć badanie dopuszczalności z rozpoznaniem sprawy.

Art. 411. Jeżeli Sąd Najwyższy jest właściwy do rozstrzygnięcia o wznowieniu, wyda tylko postanowienie o dopuszczalności wznowienia, natomiast rozpoznanie sprawy przekaże sądowi pierwszej instancji.

Art. 412. Sędzia, którego udział lub zachowanie się w procesie poprzednim jest podstawą skargi, jest wyłączony od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie.

Art. 413. Do postępowania ze skargi o wznowienie stosuje się odpowiednio poza przepisami niniejszego tytułu inne przepisy kodeksu.

Art. 414. Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego wyroku. Jednak sąd może na wniosek strony wstrzymać wykonanie wyroku w razie uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, chyba że strona przeciwna złoży odpowiednie zabezpieczenie.

Art. 415. Dalsze wznowienie jest niedopuszczalne od prawomocnego orzeczenia, zapadłego wskutek skargi o wznowienie.

TYTUŁ V.

Postępowanie odrębne.

Rozdział I.

Postępowanie w sprawach małżeńskich.

Art. 416. W sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód stosuje się przepisy ogólne o postępowaniu ze zmianami, wynikającymi z przepisów rozdziału niniejszego.

Art. 417. Małżonek ubezwłasnowolniony częściowo ma zdolność procesową.

Art. 418. Pełnomocnictwo ogólne nie wystarcza do występowania w sprawie.

Art. 419. Posiedzenia sądu odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają jawności, a sąd uzna, że jawność nie zagraża dobrym obyczajom.

Art. 420. Protokół posiedzenia sądowego powinien zawierać oświadczenie małżonków co do ilości, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obu małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób, nie będących ich wspólnymi dziećmi,

tudzież czy i jaką umowę małżeńską między sobą zawarli.

Art. 421. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron, jednak w razie niestawienia się powoda na pierwsze posiedzenie sądowe postępowanie ulega umorzeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia.

Art. 422. § 1. Jeżeli w toku postępowania o rozwód sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie wspólnoty małżeńskiej, wówczas zawiesza postępowanie. Zawieszenie to może nastąpić tylko raz jeden w toku postępowania.

§ 2. Podjęcie postępowania może nastąpić na wniosek jednej ze stron, nie wcześniej jednak jak po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia.

§ 3. Przepis art. 198 stosuje się tu odpowiednio.

Art. 423. W sprawach o unieważnienie małżeństwa, popieranych przez prokuratora, nie mają zastosowania przepisy o zawieszeniu postępowania na zgodny wniosek lub z powodu niestawienia się obu stron ani przepisy artykułu poprzedzającego.

Art. 424. § 1. W sprawie o rozwód przewodniczący przed wyznaczeniem terminu pierwszej rozprawy wzywa strony do osobistego stawienia się do sądu na posiedzenie pojednawcze, którego przeprowadzenie porucza równocześnie wyznaczonemu przez siebie sędziemu. Sędzia wyznaczony nakłania strony do pojednania, mając w szczególności na uwadze dobro dzieci i społeczne znaczenie trwałości małżeństwa.

§ 2. Jeżeli pojednanie nie nastąpi, a odroczenie posiedzenia pojednawczego byłoby niecelowe, sędzia wyznaczony stwierdza, że próby pojednania nie dały wyniku.

§ 3. Sędzia wyznaczony ma w zakresie postępowania pojednawczego prawa przewodniczącego i prawa sądu orzekającego.

Art. 425. Jeżeli stawiennictwo jednej ze stron napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, na wniosek strony sąd może zaniechać przeprowadzenia posiedzenia pojednawczego. Postanowienie w tym przedmiocie zapada na posiedzeniu niejawnym.

Art. 426. § 1. Pozew małżonka o unieważnienie małżeństwa doręcza się w odpisie prokuratorowi.

§ 2. Prokuratora wzywa się na posiedzenie sądowe.

Art. 427. Jeżeli małżonek osobiście wezwany nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie pojednawcze lub na rozprawę, sąd może go skazać na grzywnę według przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka, jednak nie może nakazać sprowadzenia go przymusowo do sądu.

Art. 428. W sprawach o unieważnienie małżeństwa i rozwód przepis art. 345 § 2 nie ma zastosowania.

Art. 429. Jeżeli strona wnosi o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, sąd nie może odmówić zarządzenia tego dowodu.

Art. 430. Jeżeli w sprawie o rozwód pozwany uznaje żądanie pozwu, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania stron. Przesłuchanie stron powinno w szczególności zmierzać do ustalenia powodów, które skłoniły stronę pozwaną do uznania żądania pozwu.

Art. 431. W sprawach o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód sąd na żądanie jednego z małżonków orzeka postanowieniem o ich wzajemnych obowiązkach przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny podczas procesu, o sposobie roztoczenia w tym czasie pieczy nad wspólnymi dziećmi oraz o wydaniu temu z małżonków, który opuszcza wspólne mieszkanie, potrzebnych mu przedmiotów.

Art. 432. § 1. Postępowanie o unieważnienie małżeństwa w razie śmierci jednego z małżonków zawiesza się.

§ 2. Postępowanie umarza się, jeżeli zstępni małżonka, który wytoczył powództwo, nie zgłoszą w ciągu sześciu miesięcy wniosku o podjęcie postępowania.

§ 3. W razie śmierci pozwanego postępowanie podejmuje się po ustanowieniu przez sąd kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego małżonka.

Art. 433. W razie śmierci jednego z małżonków umarza się postępowanie w sprawie o rozwód.

Art. 434. Wyrok prawomocny w sprawie o unieważnienie małżeństwa lub rozwód ma skutek także w stosunku do osób trzecich.

Art. 435. Nie ma skargi o wznowienie postępowania, jeżeli jedna ze stron wstąpiła w nowy związek małżeński po uprawomocnieniu się wyroku, orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód.

Art. 436. § 1. W sprawie o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód małżonek może dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na przypadek unieważnienia małżeństwa lub rozwodu.

§ 2. Do części postępowania, dotyczącej roszczeń alimentacyjnych, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału niniejszego z wyjątkiem art. 428, 434 i 435.

Art. 437. W wyroku, orzekającym rozwód, sąd — mając na względzie dobro dziecka oraz interes społeczny — powierza wykonanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem jednemu z rodziców, określa uprawnienia drugiego z rodziców w stosunku do osoby dziecka, w szczególności w zakresie nadzoru nad jego wychowaniem i w zakresie utrzymywania z nim stosunków osobistych, oraz orzeka, w jakiej wysokości każde z rodziców obowiązane jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka.

Art. 438. W wyroku orzekającym rozwód sąd może pozbawić władzy rodzicielskiej jedno lub oboje rodziców, stosując odpowiednio przepisy o pozbawieniu władzy rodzicielskiej.

Art. 439. W sprawie o zniesienie wspólności ustawowej stosuje się przepisy art. 418, 429, 434, a ponadto — gdy idzie o ustalenie powodów zniesienia wspólności — art. 428. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron.

Rozdział II.

Postępowanie w sprawach ze stosunków rodziców i dzieci.

Art. 440. W sprawach o ustalenie, czy strony pozostają ze sobą w stosunku rodziców i dzieci, stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego ze zmianami, przewidzianymi w rozdziale niniejszym.

Art. 441. Strona ubezwłasnowolniona częściowo ma zdolność procesową.

Art. 442. Pełnomocnictwo ogólne nie wystarcza do występowania w sprawie.

Art. 443. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron.

Art. 444. Jeżeli strona osobiście wezwana nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na rozprawę, sąd może ją skazać na grzywnę według przepisów o ka-

rach za pogwałcenie obowiązków świadka, jednak nie może nakazać sprowadzenia jej przymusowo do sądu.

Art. 445. W sprawach o ustalenie czy strony pozostają ze sobą w stosunku rodziców i dzieci, przepis art. 345 § 2 nie ma zastosowania.

Art. 446. § 1. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron, a jeżeli w charakterze tej samej strony występuje kilka osób — w razie śmierci wszystkich tych osób z zastrzeżeniem wyjątków, przewidzianych w § 2.

§ 2. Jednakże w sprawie o ustalenie ojcostwa mężczyzny, który nie jest mężem matki, postępowanie zawiesza się w razie śmierci pozwanego do czasu ustanowienia przez władzę opiekuńczą kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego.

§ 3. W sprawie o zaprzeczenie ojcostwa postępowanie umarza się w razie śmierci dziecka.

Art. 447. Wyrok prawomocny ma także skutek w stosunku do osób trzecich.

Art. 448. Jeżeli ojcostwo mężczyzny, który nie jest mężem matki, nie zostało ustalone, zarówno dziecko jak i matka mogą dochodzić roszczeń majątkowych, związanych z ojcostwem tylko wtedy, gdy jednocześnie z tymi roszczeniami dochodzą ustalenia ojcostwa. Przepis ten stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy roszczenie dziecka względem ojca przeszło na matkę, która poniosła przypadającą na ojca część ciężarów, związanych z utrzymaniem i wychowaniem dziecka.

Art. 449. Jeżeli w sprawie ustalenia ojcostwa mężczyzny, który nie jest mężem matki, dziecko lub matka dochodzą roszczeń majątkowych, związanych z ojcostwem i przewidzianych w kodeksie rodzinnym, do części postępowania, dotyczącej tych roszczeń, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału z wyjątkiem art. 445 i 447.

Art. 450. Postanowienia art. 441 — 447 stosuje się w sprawach o rozwiązanie stosunku przysposobienia, jeżeli sprawy te należą do postępowania spornego.

Rozdział III.

Postępowanie w sprawach o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania.

Art. 451. Powództwo o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania musi być wytoczone w ciągu miesiąca licząc od dnia, w którym powód dowiedział się o zakłóceniu lub utracie posiadania, nie później jednak niż przed upływem sześciu miesięcy od chwili zakłócenia lub utraty posiadania.

Art. 452. W sprawach o ochronę lub przywrócenie posiadania sąd bada jedynie ostatni stan spokojnego posiadania i fakt jego naruszenia nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego. W wyroku sąd może, stosownie do okoliczności, wydać odpowiednie zarządzenia. Wyrok nie tamuje dochodzenia samego prawa w odrębnym procesie.

Rozdział IV.

Postępowanie pojednawcze.

Art. 453. § 1. Niezależnie od orzekania w sprawach cywilnych sądy powiatowe są właściwe do przeprowadzania pojednania stron.

§ 2. Przed wytoczeniem powództwa bez względu na rzeczową właściwość sądu można zwrócić się do sądu powiatowego, w którego okręgu przeciwnik ma miejsce zamieszkania, o zawezwanie go do pojednania. W wezwaniu należy zwięźle oznaczyć sprawę. Nie można go doręczać poza okręgiem powyższego sądu.

§ 3. Z posiedzenia spisuje się protokół, a jeżeli doszło do ugody osnowę jej wciąga się do protokołu. Strony podpisują protokół, a gdyby go podpisać nie mogły, niemożność tę stwierdzi sąd.

§ 4. Jeżeli wzywający nie stawi się na posiedzenie, sąd na żądanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą pojednania.

§ 5. Do ugody stosuje się odpowiednio przepis art. 231 § 2.

Rozdział V.

Postępowanie nakazowe.

Art. 454. Powód może żądać w pozwie, aby sąd wydał przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty wierzytelności pieniężnej albo uiszczenia innych rzeczy zamiennych, jeżeli żądanie pozwu jest uzasadnione w całości dołączonymi do pozwu dokumentami bądź publicznymi, sporządzonymi przez władze lub urzędy polskie, bądź prywatnymi, na których podpisy uwierzytelnione są przez sąd lub notariusza w Polsce.

Art. 455. § 1. Powód może również żądać wydania nakazu zapłaty przeciwko każdemu zobowiązanemu z wekslu lub czeku, jeżeli roszczenie opiera się na wekslu lub czeku, mającym wszelkie warunki ważności i nie nasuwającym podejrzenia co do jego prawdziwości.

§ 2. Do pozwu należy dołączyć weksel lub czek oraz wszystkie dokumenty, potrzebne do uzasadnienia roszczenia.

§ 3. Nakaz na rzecz osoby, która z wekslu lub czeku nie jest bezpośrednio uprawnioną, wydać można jedynie wtedy, gdy przejście prawa na nią udowodnione jest dokumentami, wymienionymi w artykule poprzedzającym.

Art. 456. Jeżeli z samego dokumentu, wekslu lub czeku wynika, że przeciwko roszczeniu mógłby być podniesiony zarzut przedawnienia, nakaz wydać można jedynie wówczas, gdy powód udowodni w pozwie przerwanie lub wstrzymanie biegu przedawnienia dokumentami publicznymi lub uwierzytelnionymi.

Art. 457. Jeżeli nie można wydać nakazu, a pozew nadaje się do zwykłego postępowania w tym samym sądzie, wówczas zastosować należy odpowiednie przepisy kodeksu; w razie przeciwnym należy pozew odrzucić.

Art. 458. § 1. Nakaz wydaje sąd w osobie jednego sędziego bez rozprawy i bez wezwania pozwanego, któremu doręcza się pozew wraz z nakazem i odpisami dokumentów.

§ 2. Sąd orzeka nakazem, że pozwany ma w ciągu tygodnia, a gdy chodzi o roszczenie z wekslu lub czeku — w ciągu dni trzech od doręczenia, zaspokoić roszczenie w całości wraz z kosztami albo wnieść w tymże terminie zarzuty.

Art. 459. § 1. Nakaz od chwili wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, a jeżeli był wydany na podstawie wekslu lub czeku staje się nadto natychmiast wykonalny z upływem terminu udzielonego do zaspokojenia roszczenia.

§ 2. Sąd na wniosek pozwanego może ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania, a w razie wniesienia zarzutów wstrzymać wykonanie nakazu.

§ 3. Nakaz prawomocny ma skutki wyroku prawomocnego.

Art. 460. § 1. Pismo, obejmujące zarzuty, należy wnieść do sądu, który wydał nakaz.

§ 2. Pismo powinno zawierać wszystkie te zarzuty, które w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji należy pod przepisanym rygorem zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Fakty i dowody mogą być przytaczane aż do zamknięcia rozprawy, jak w zwykłym postępowaniu.

§ 3. Przewodniczący zarządzi doręczenie pisma powodowi z jednoczesnym wyznaczeniem terminu rozprawy.

§ 4. Pismo spóźnione sąd odrzuci bez rozprawy.

Art. 461. Sąd po przeprowadzeniu rozprawy orzeknie wyrokiem, że nakaz utrzymuje w mocy albo że go uchyla w całości lub w części i w tym zakresie żądania powoda oddala.

Art. 462. Jeżeli pozwany cofnął zarzuty, sąd orzeknie postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy. W tym przypadku co do kosztów stosuje się odpowiednio przepisy o kosztach, przewidziane w razie cofnięcia pozwu.

Art. 463. W braku przepisów szczególnych stosuje się w postępowaniu nakazowym przepisy niniejszego kodeksu, jednak do pozwu nie można dołączyć odpisów zamiast oryginałów, od wydania nakazu nie służą środki odwoławcze z wyjątkiem zażalenia na orzeczenie o kosztach i powództwo wzajemne jest niedopuszczalne. W postępowaniu nakazowym niedopuszczalne jest przeciwstawienie roszczenia do potrącenia, chyba że roszczenie jest uzasadnione dokumentem.

Art. 464. W razie uwzględnienia zażalenia na odmowę wydania nakazu, sąd drugiej instancji odsyła sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Rozdział VI.

Postępowanie upominawcze.

Art. 465. Powód w pozwie, którym dochodzi w sądzie grodzkim od swego dłużnika osobistego sumy pieniężnej do wysokości dziesięciu tysięcy złotych, może żądać, aby sąd wydał przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty.

Art. 466. § 1. Sąd wydaje nakaz bez rozprawy i bez wezwania pozwanego, któremu doręcza się pozew wraz z nakazem.

§ 2. Nakazem sąd orzeka, że pozwany ma w ciągu dwóch tygodni od doręczenia zaspokoić roszczenie w całości wraz z kosztami albo wnieść w tym terminie sprzeciw.

Art. 467. § 1. Sprzeciw może być wniesiony w dowolnej formie pod jakąkolwiek nazwą — na piśmie lub ustnie do protokołu sądowego, nawet bez przytoczenia podstaw, faktów i dowodów.

§ 2. Osnowa przepisu niniejszego powinna być podana pozwanemu wraz z nakazem.

Art. 468. Sąd bez rozprawy odrzuci sprzeciw spóźniony. Pozwany może postawić wniosek o przywrócenie terminu, jeżeli kodeks na to zezwala. Wniosek uwzględniony ma skutki sprzeciwu, wniesionego we właściwym czasie.

Art. 469. § 1. Jeżeli sprzeciw wniesiono we właściwym czasie, nakaz traci moc, nawet gdyby sprzeciw dotyczył tylko części roszczenia albo był zgłoszony przez któregokolwiek z pozwanych o to samo roszczenie.

§ 2. Sprzeciw zgłoszony co do jednego lub niektórych tylko roszczeń, objętych wspólnym pozwem, uchyla nakaz jedynie co do nich.

Art. 470. Sąd zarządzi doręczenie sprzeciwu powodowi z jednoczesnym wyznaczeniem terminu rozprawy.

Art. 471. § 1. Sąd odmówi wydania nakazu:

1) jeżeli roszczenie nie nadaje się do dochodzenia w drodze postępowania upominawczego lub w ogóle procesu cywilnego;
2) jeżeli z samej osnowy pozwu wynika, że roszczenie jest oczywiście bezzasadne;
3) jeżeli zaspokojenie roszczenia zawisłe jest od świadczenia wzajemnego;
4) jeżeli miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju.

§ 2. Okoliczności powyższe stanowią przeszkodę do wydania nakazu, jeżeli zachodzą choćby co do części roszczenia lub przeciwko jednemu z kilku współpozwanych.

Art. 472. § 1. Sąd zawiadamia powoda o odmowie wydania nakazu. Na tę odmowę nie ma środka odwoławczego. W przypadku odmowy wydania nakazu powód może w ciągu miesiąca żądać skierowania sprawy do zwykłego postępowania.

§ 2. Powód nie traci prawa wytoczenia ponownego powództwa, jeżeli nie skorzystał z tego terminu.

Art. 473. Nakaz prawomocny ma skutki prawomocnego wyroku.

Art. 474. W postępowaniu upominawczym w braku przepisów szczególnych stosuje się przepisy niniejszego kodeksu.

TYTUŁ VI.

Postępowanie w przypadku zaginięcia lub zniszczenia akt.

Art. 475. § 1. Postępowanie w przypadku zaginięcia lub zniszczenia akt sprawy, będącej w toku, przeprowadza sąd, w którym sprawa się ostatnio toczyła.

§ 2. Jeżeli w myśl § 1 właściwym był sąd rewizyjny, sąd ten przekaże sprawę do sądu pierwszej instancji, chyba że chodzi o odtworzenie tylko akt sądu rewizyjnego.

§ 3. Postępowanie w przypadku zaginięcia lub zniszczenia akt sprawy, prawomocnie zakończonej, przeprowadza sąd, w którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.

Art. 476. Jeżeli akta sprawy albo część akt, mająca istotne znaczenie dla sprawy, zaginęły lub uległy zniszczeniu, to akta przepadłe zastępuje się urzędownie zaświadczonymi odpisami.

Art. 477. § 1. Przewodniczący wzywa osoby, posiadające odpisy akt przepadłych, do złożenia ich sądowi, wyznaczając odpowiedni termin.

§ 2. W razie nieuczynienia zadość wezwaniu sąd stosuje rygory, przewidziane w art. 291 na przypadek odmowy zeznań przez świadków.

Art. 478. Jeżeli zaświadczone urzędownie odpisy zostaną złożone, przewodniczący zarządza dołączenie ich do akt. Odpis zarządzenia doręcza się stronom.

Art. 479. § 1. Jeżeli odtworzenie akt w trybie, przewidzianym w artykułach poprzedzających, nie da się przeprowadzić, przewodniczący wzywa strony do złożenia w terminie oznaczonym wniosków co do treści przepadłych akt oraz co do sposobu ich odtworzenia.

§ 2. Wraz z wnioskami, wskazanymi w § 1, strony obowiązane są złożyć posiadane na poparcie wniosków dowody, jako to: odpisy prywatne oraz inne pisma i notatki, które mogą być pomocne przy odtworzeniu akt.

Art. 480. Niezależnie od wniosków stron sąd przeprowadza dochodzenie potrzebne do odtworzenia akt i zarządza takie postępowanie dowodowe, jakie uzna za wskazane. W szczególności sąd bierze pod uwagę wpisy do repertoriów i innych ksiąg biurowych oraz może przesłuchać w charakterze świadków sędziów, prokuratorów, protokolantów, pełnomocników stron i inne osoby, które uczestniczyły w postępowaniu lub które mogą wypowiedzieć się co do treści akt, jak również zarządzić przesłuchanie stron.

Art. 481. Sąd po przeprowadzeniu rozprawy orzeka postanowieniem, w jaki sposób i w jakim zakresie akta przepadłe mają być odtworzone lub że odtworzenie akt jest niemożliwe.

Art. 482. W przypadku, gdy akta sprawy bądź nie mogą być w ogóle odtworzone, bądź zostały odtworzone w części, nie wystarczającej do podjęcia dalszego postępowania, sprawa może być wszczęta ponownie. We wszystkich innych przypadkach sąd podejmie postępowanie w takim stanie, w jakim okaże się to możliwe przy uwzględnieniu akt pozostałych i odtworzonych.

Art. 483. Bieg przedawnienia lub terminu prekluzyjnego, przerwany przez pierwotne wszczęcie sprawy, rozpoczyna się na nowo od daty uprawomocnienia się postanowienia, stwierdzającego niemożliwość odtworzenia akt lub odmawiającego podjęcia dalszego postępowania.

Art. 484. § 1. Jeżeli zaginęły lub uległy zniszczeniu akta sprawy prawomocnie zakończonej, postępowanie o odtworzenie akt wszczyna się tylko na wniosek stron.

§ 2. Odtworzeniu podlega wówczas tylko ta część akt, która jest niezbędna do wykonania orzeczeń w tej sprawie zapadłych lub do wznowienia postępowania.

Art. 485. § 1. Jeżeli zaginięcie lub zniszczenie akt nastąpiło w związku z działaniami wojennymi lub klęskami elementarnymi, odtworzenie akt następuje tylko na wniosek strony.

§ 2. Sąd może wszcząć postępowanie o odtworzenie akt z urzędu, jeżeli sprawa, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, była wszczęta z urzędu.

KSIĘGA TRZECIA

Sąd polubowny.

Rozdział I.

Zapis na sąd polubowny.

Art. 486. § 1. Strony w granicach swej zdolności do samodzielnego zobowiązywania się mogą zawrzeć umowę o oddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego (zapis na sąd polubowny).

§ 2. Dopóki strony obowiązuje taka umowa, nie można żądać rozpoznania sporu przez sąd państwowy.

Art. 487. § 1. Zapis na sąd polubowny musi być sporządzony na piśmie i podpisany przez obie strony. W zapisie oznaczyć należy dokładnie przedmiot sporu, bądź stosunek prawny, z którego spór wynikł lub wyniknąć może.

§ 2. Zmiany i uzupełnienia w zapisie wymagają tej samej formy.

Art. 488. § 1. Sędziego polubownego (arbitra) wyznaczyć można bądź w samym zapisie, bądź po jego sporządzeniu.

§ 2. Każda strona wyznacza jednego sędziego, a wyznaczeni sędziowie wybiorą przewodniczącego sądu polubownego (superarbitra), o ile zapis inaczej nie stanowi.

Art. 489. § 1. Sędzią polubownym może być każda osoba fizyczna, nie ograniczona w zdolności do działania, umiejąca czytać i pisać.

§ 2. Sędzią polubownym nie może być sędzia państwowy.

Art. 490. § 1. Strona, która wyznaczyła sędziego polubownego, zawiadomi o tym przeciwnika wzywając go, aby w ciągu tygodnia również wyznaczył sędziego polubownego i zawiadomił ją o swym wyborze.

§ 2. Zawiadomienia dokonywa się przez notariusza lub listem poleconym.

§ 3. Jeżeli wyznaczenie sędziego polubownego należy według zapisu do osoby trzeciej, może ją o to wezwać każda strona; w tym przypadku stosuje się również powyższy termin oraz sposób wezwania i zawiadomienia.

Art. 491. Każdą ze stron wiąże dokonane przez nią wyznaczenie sędziego polubownego od chwili otrzymania przez przeciwnika o tym zawiadomienia.

Art. 492. Jeżeli wezwany nie wyznaczył w terminie sędziego polubownego albo gdy sędziowie nie zgodzili się na wybór przewodniczącego, sąd państwowy wyznaczy na wniosek strony sędziego polubownego lub przewodniczącego, o ile zapis inaczej nie stanowi.

Art. 493. § 1. Strona może wyłączyć sędziego polubownego z tych samych przyczyn, które uzasadniają wyłączenie sędziego państwowego i w tym samym czasie. Jednak prawo wyłączenia sędziego polubownego przez stronę, która go wyznaczyła, służy jej tylko wtedy, gdy o przyczynie wyłączenia dowiedziała się dopiero po ustanowieniu sędziego.

§ 2. Zapis na sąd polubowny nie może zawierać zastrzeżeń sprzecznych z przepisem tego artykułu.

Art. 494. Z ważnych przyczyn sędzia polubowny może się zwolnić od przyjętego obowiązku.

Art. 495. Sąd państwowy na wniosek strony wezwie opieszałego sędziego polubownego do spełnienia czynności w przeciągu zakreślonego terminu, a następnie usunie sędziego, jeżeli tenże mimo wezwania nie spełni swych czynności.

Art. 496. Strona może żądać ustanowienia innego sędziego polubownego, gdy sędzia, nie wyznaczony w samym zapisie, umarł, został wyłączony, utracił warunki niezbędne do pełnienia czynności sędziego polubownego albo z innych ważnych przyczyn nie może nadal pełnić swych czynności, gdy zwolnił się od przyjętego obowiązku, wreszcie gdy został z powodu opieszałości usunięty.

Art. 497. Sędzia polubowny ma prawo do wynagrodzenia za swe czynności; jeżeli co do wynagrodzenia nie ma umowy ze stronami, sąd państwowy oznaczy je na wniosek sędziego.

Art. 498. § 1. Zapis traci moc w przypadkach następujących:

1) gdy upłynął czas, w ciągu którego sąd polubowny obowiązany był wydać wyrok, albo gdy wygaśnięcie zapisu wynika z innych jego postanowień;
2) w razie pisemnej umowy rozwiązującej;
3) gdy sąd polubowny nadmiernie zwleka z wydaniem wyroku;
4) gdy strony nie mogą się zgodzić na sędziego, którego w myśl zapisu wspólnie wyznaczyć powinny;
5) jeżeli sędzia, wyznaczony w zapisie, nie przyjął tego obowiązku lub z powodu usunięcia go bądź z jakiejkolwiek innej przyczyny swych czynności nadal pełnić nie może;
6) jeżeli przy wydaniu wyroku nie można osiągnąć jednomyślności lub większości głosów.

§ 2. Sąd państwowy na wniosek jednej ze stron po przeprowadzeniu rozprawy orzeknie postanowieniem co do wygaśnięcia zapisu.

Art. 499. Jeżeli zapis obejmuje wszystkie spory z pewnego stosunku prawnego, a przyczyna wygaśnięcia zapisu nie wyłącza sądu polubownego co do dalszych sporów, jakie z tego stosunku wyniknąć mogą, sąd państwowy odpowiednio ograniczy postanowienie o wygaśnięciu zapisu do danego przypadku.

Art. 500. Wnioski, zgłoszone w myśl przepisów poprzedzających, sąd rozstrzyga w osobie jednego sędziego.

Rozdział II.

Postępowanie przed sądem polubownym.

Art. 501. § 1. Strony mogą określić same tryb postępowania przed sądem polubownym.

§ 2. Jeżeli strony tego nie uczyniły do chwili przyjęcia obowiązku przez sędziów polubownych, sąd polubowny według swego uznania określi tryb postępowania.

Art. 502. § 1. Sąd polubowny może przesłuchać strony, świadków i biegłych, jednakże nie może odbierać od nich przyrzeczenia ani stosować środków przymusowych.

§ 2. O wykonanie czynności, której sąd polubowny nie jest mocen przedsięwziąć, sąd ten zwraca się do sądu powiatowego, w którego okręgu czynność ma być wykonana.

§ 3. O terminie swej czynności sąd powiatowy zawiadomi strony lub ich pełnomocników oraz sąd polubowny, którego członkowie mogą niezależnie od stron wziąć udział w przeprowadzeniu dowodu i zadawać pytania.

Art. 503. O ile zapis inaczej nie stanowi, sąd polubowny może rozpoznać sprawę po wysłuchaniu jednej tylko strony, jeżeli druga strona nie składa wyjaśnień.

Art. 504. Wyrok sądu polubownego zapada bezwzględną większością głosów, chyba że zapis inaczej stanowi. Jeżeli sąd polubowny składa się tylko z dwóch sędziów, jednomyślność jest konieczna.

Art. 505. Wyrok sądu polubownego zawierać powinien:

1) oznaczenie zapisu na sąd polubowny;
2) miejsce i datę wydania wyroku;
3) imiona i nazwiska stron i sędziów;
4) rozstrzygnięcie o żądaniach stron;
5) powody, którymi kierował się sąd przy wydaniu wyroku, chyba że zapis uwalnia od ich przytaczania.

Art. 506. § 1. Wyrok podpisują wszyscy sędziowie polubowni.

§ 2. Jeżeli którykolwiek z sędziów odmówi podpisu lub nie może podpisać wyroku, pozostali zaznaczają to na samym wyroku. Wyrok, podpisany przez większość sędziów, ma taką samą moc, jak podpisany przez wszystkich.

Art. 507. § 1. Sąd polubowny doręczy obu stronom odpisy wyroku, podpisane przez sędziów tak jak oryginał, za dowodem doręczenia na piśmie. Zapis nie może zawierać zastrzeżenia sprzecznego z tym artykułem.

§ 2. Sąd polubowny złoży w sądzie państwowym oryginał wyroku bądź ugody wraz z dowodami doręczenia, zapisem i innymi dokumentami.

§ 3. Akta sądu polubownego, złożone w sądzie państwowym w myśl § 2, mogą być w razie zaginięcia lub zniszczenia odtworzone w myśl przepisów art. 475—485 niniejszego kodeksu.

Art. 508. § 1. Od wyroku sądu polubownego nie ma odwołania.

§ 2. Wyrok sądu polubownego ma moc prawną na równi z wyrokiem sądu państwowego. Takież samo znaczenie ma ugoda, zawarta przed sądem polubownym, jeżeli ją podpisały strony i wszyscy sędziowie polubowni.

Art. 509. Sąd państwowy wyda na wniosek strony postanowienie o wykonalności wyroku lub ugody i zaopatrzy je odpowiednią klauzulą, jeżeli ze złożonych w sądzie akt sądu polubownego nie wynika, że wyrok lub ugoda treścią swą ubliża praworządności lub zasadom współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

Rozdział III.

Skarga o uchylenie wyroku.

Art. 510. § 1. Strona może żądać uchylenia wyroku sądu polubownego w przypadkach następujących:

1) jeżeli nie było zapisu na sąd polubowny albo gdy zapis był nieważny lub utracił moc;
2) jeżeli stronę pozbawiono możności obrony swych praw przed sądem polubownym;
3) jeżeli nie zachowano przepisów o postępowaniu przed sądem polubownym, przewidzianych w zapisie lub w ustawie; dotyczy to zwłaszcza przepisów o składzie sądu, głosowaniu, wyłączeniu sędziów i o wyroku;
4) jeżeli rozstrzygnięcie o żądaniach stron jest niezrozumiałe, zawiera sprzeczności, przekracza granice zapisu, albo treścią swą ubliża praworządności lub zasadom współżycia społecznego w Państwie Ludowym;
5) jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstawę skargi o wznowienie postępowania w myśl przepisów niniejszego kodeksu.

§ 2. Zapis nie może zawierać zastrzeżeń sprzecznych z przepisami tego artykułu.

Art. 511. § 1. Skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnieść należy do sądu państwowego w ciągu miesiąca od doręczenia wyroku.

§ 2. W razie oparcia skargi na przyczynach, które stanowią podstawę skargi o wznowienie postępowania, termin liczy się według przepisów o wznowieniu.

Art. 512. Postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się według przepisów o postępowaniu z pozwu.

Rozdział IV.

Przepisy ogólne.

Art. 513. Ilekroć w niniejszej księdze mówi się o sądzie państwowym, rozumie się ten sąd państwowy, który byłby właściwy do rozpoznania sporu między stronami, o ile by strony nie zapisały się na sąd polubowny.

Art. 514. Przepisy niniejszej księgi mają odpowiednie zastosowanie do sądów polubownych, ustanowionych w rozporządzeniach ostatniej woli lub w aktach fundacyjnych, jak również — o ile ustawy szczególne inaczej nie stanowią — do stałych sądów polubownych, powołanych do życia postanowieniami statutów lub regulaminów instytucyj publicznych lub społecznych. Jednak postanowienia te nie mogą uchybiać tym przepisom niniejszej księgi, które są dla stron bezwzględnie obowiązujące. Tak ustanowione sądy polubowne nie mają również prawa odbierania przyrzeczenia od stron, świadków i biegłych ani też prawa stosowania środków przymusowych.

CZĘŚĆ DRUGA

Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające.

KSIĘGA PIERWSZA

Postępowanie egzekucyjne.

TYTUŁ PIERWSZY

Przepisy ogólne.

Rozdział I.

O właściwości w sprawach egzekucyjnych i o postępowaniu w ogólności.

Art. 515. § 1. Sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów powiatowych i urzędujących przy tych sądach komorników.

§ 2. Czynności egzekucyjne pełnią komornicy z wyjątkiem tych czynności, które są przekazane sądowi.

§ 3. W sprawach, przekazanych sądowi, komornik jest organem wykonawczym, spełniającym polecenia sądu.

§ 4. Sąd może z urzędu wydawać komornikowi zarządzenia, zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji, oraz usuwać spostrzeżone uchybienia.

Art. 516. § 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się bądź na piśmie, bądź ustnie do protokołu.

§ 2. W przypadku gdy według przepisów kodeksu niniejszego zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się stosownie do okoliczności bądź przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony, bądź przez oświadczenie strony na piśmie.

Art. 517. § 1. Komornik w razie potrzeby może żądać od stron złożenia w wyznaczonym terminie wyjaśnień ustnych lub na piśmie, a nadto może zasięgać informacyj od urzędów oraz osób, nie uczestniczących w postępowaniu.

§ 2. W sprawach o egzekucję środków alimentacyjnych komornik obowiązany jest z urzędu przeprowadzić stosowne dochodzenie w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika.

Art. 518. Komornik na żądanie strony zawiadamia ją o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie była zawiadomiona.

Art. 519. § 1. Skargę na czynności komornika wnosi się do sądu powiatowego w terminie tygodniowym od daty czynności, a w przypadku gdy strona przed dokonaniem czynności żądała zawiadomienia o niej — od daty doręczenia.

§ 2. Sąd rozstrzyga postanowieniem po uprzednim wysłuchaniu stron, jeżeli uzna to za potrzebne. Może nadto żądać wyjaśnień od komornika.

Art. 520. § 1. Na postanowienie sądu powiatowego nie ma zażalenia, chyba że przepisy księgi niniejszej stanowią inaczej.

§ 2. W postępowaniu egzekucyjnym nie ma skargi rewizyjnej.

Art. 521. Komornik może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydalić osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom.

Art. 522. § 1. Komornik może wezwać pomocy organów milicji w razie oporu; jeżeli opór stawia osoba wojskowa, należy wezwać pomocy wojskowego organu bezpieczeństwa, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego.

§ 2. W przypadku, gdy pomoc organów milicji okaże się nie wystarczającą dla stłumienia zbiorowych aktów oporu lub gwałtu przeciw czynnościom egzekucyjnym, komornik zwróci się do kierownika sądu o zażądanie pomocy wojska.

Art. 523. § 1. Strony mają prawo przeglądać akta sprawy komornika oraz sporządzać i otrzymywać odpisy lub wyciągi z tych akt.

§ 2. Komornik na żądanie wierzyciela powinien mu udzielić na piśmie wyjaśnień o stanie sprawy.

Art. 524. § 1. Podział czynności między komornikami, jeżeli ich kilku urzęduje przy sądzie, oznacza kierownik tego sądu.

§ 2. W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, kierownik sądu na wniosek wierzyciela może wyznaczyć komornika, któremu sprawa według ogólnego podziału nie przypada.

§ 3. Komornik, do którego należy przeprowadzenie egzekucji przeciwko jednemu z współdłużników, powołany jest również do przeprowadzenia egzekucji z tego samego tytułu przeciwko każdemu z współdłużników, jeżeli czynności egzekucyjne mają być dokonane w okręgu tego samego sądu powiatowego.

§ 4. Komornik, powołany do przeprowadzenia egzekucji w myśl dwóch paragrafów poprzedzających, zawiadomi o wszczęciu i ukończeniu egzekucji komornika, któremu sprawa przypadłaby według podziału.

Art. 525. § 1. Jeżeli w toku postępowania okaże się, że egzekucja należy do właściwości innego sądu, sprawa będzie przekazana według właściwości; już dokonane czynności pozostają w mocy.

§ 2. Jeżeli wierzyciel nie wskazał podstaw do oznaczenia właściwości i nie podał ich w wyznaczonym terminie, który nie może być krótszy od tygodnia, postępowanie będzie umorzone.

Art. 526. Komornik jest wyłączony od czynności stosownie do przepisów kodeksu niniejszego o wyłącze-

niu organów sądowych. Zarządzenia w tej mierze wydaje kierownik sądu.

Art. 527. Jeżeli komornik z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych nie może pełnić swych czynności, kierownik sądu zleci ich pełnienie innemu komornikowi lub sekretarzowi sądowemu.

Art. 528. § 1. Komornik obowiązany jest do wynagrodzenia szkód, spowodowanych swym niedbalstwem lub złą wolą, jeżeli poszkodowany nie mógł zapobiec szkodzie w toku postępowania za pomocą środków, przewidzianych w kodeksie niniejszym.

§ 2. Za szkodę Skarb Państwa jest odpowiedzialny solidarnie z komornikiem.

§ 3. Roszczenie o wynagrodzenie szkody przedawnia się z upływem dwóch lat od daty, kiedy poszkodowany dowiedział się o czynności lub zaniedbaniu komornika, które spowodowały szkodę.

Art. 529. Przepisy kodeksu niniejszego, dotyczące komorników, stosuje się również do osób, pełniących czynności komornika.

Art. 530. § 1. Dłużnik powinien zwrócić wierzycielowi koszty, niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Koszty te podlegają ściągnięciu wraz z egzekwowanym roszczeniem. Koszty egzekucji ustala komornik, jeżeli przeprowadzenie egzekucji do niego należy.

§ 2. Na postanowienie sądu co do kosztów służy zażalenie.

Art. 531. Zwolnienie od kosztów sądowych, przyznane stronie w procesie, rozciąga się także na zabezpieczenie i postępowanie egzekucyjne.

Art. 532. W przypadkach, nie unormowanych w części niniejszej kodeksu, stosuje się odpowiednio przepisy jego części pierwszej.

Rozdział II.

Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności.

Art. 533. Podstawą egzekucji jest tytuł egzekucyjny, zaopatrzony klauzulą wykonalności, — tytuł wykonawczy.

Art. 534. Tytułami egzekucji sądowej są:

1) orzeczenie sądu powszechnego, prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu, jak również ugoda, zawarta przed sądem powszechnym;
2) orzeczenie sądu szczególnego, podlegające wykonaniu, jeżeli egzekucja nie jest zastrzeżona innym władzom;
3) wyrok sądu polubownego i ugoda, zawarta przed tym sądem;
4) inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej;
5) akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej lub uiszczenia innych rzeczy zamiennych, ilościowo w akcie oznaczonych, albo też obowiązek wydania lub zwrotu rzeczy indywidualnie oznaczonej, gdy termin zapłaty, uiszczenia, wydania lub zwrotu jest w akcie wskazany.

Art. 535. § 1. Orzeczenia sądu zagranicznego, wydane w postępowaniu spornym cywilnym w sprawach, należących w Polsce do właściwości sądów powszechnych, i mające znaczenie wyroku, jako też ugody, zawarte w takim postępowaniu, są tytułami egzekucyjnymi, jeżeli to przewiduje umowa międzynarodowa. Jeżeli umowa nie określa inaczej warunków wykonalności, orzeczenia i ugody będą w Polsce wykonywane pod następującymi warunkami:

1) jeżeli orzeczenie zostało wydane albo ugoda została zawarta po wejściu w życie umowy międzynarodowej;
2) jeżeli sąd zagraniczny, w którym sprawa toczyła się, nie był do jej rozpoznania niewłaściwy stosownie do zasad kodeksu niniejszego;
3) jeżeli orzeczenie jest prawomocne;
4) jeżeli orzeczenie lub ugoda podlega wykonaniu w państwie, skąd pochodzi;
5) jeżeli wezwanie do sprawy, zakończonej wyrokiem zaocznym, zostało doręczone pozwanemu do rąk własnych; jednak doręczenia w sprawach między obywatelami i na obszarze tego państwa, skąd wyrok pochodzi, są wystarczające, gdy odpowiadają przepisom o doręczeniach w państwie tym obowiązującym;
6) jeżeli orzeczenie przy ocenie zdolności osobistej lub ustawowego przedstawicielstwa obywatela polskiego nie odbiega ze szkodą dla niego od zasad prawa polskiego;
7) jeżeli orzeczenie zagraniczne nie pozostaje w sprzeczności z prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego ani też o ten sam przedmiot nie toczy się spór w sądzie polskim;
8) jeżeli orzeczenie lub ugoda nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami obowiązującego w Polsce porządku publicznego lub z dobrymi obyczajami.

§ 2. Jeżeli umowa międzynarodowa nie normuje trybu postępowania co do nadania klauzuli wykonalności, stosuje się przepisy kodeksu niniejszego z tą zmianą, że termin do wniesienia zażalenia wynosi dwa tygodnie.

Art. 536. § 1. Tytułowi egzekucyjnemu, pochodzącemu od sądu powszechnego, nadaje klauzulę wykonalności sąd pierwszej instancji, w którym sprawa toczyła się. Sąd drugiej instancji może nadać klauzulę, dopóki akta sprawy w sądzie tym się znajdują.

§ 2. Tytułowi, pochodzącemu od sądu pracy, klauzulę wykonalności nadaje ten sąd.

§ 3. Innym tytułom nadaje klauzulę wykonalności sąd powiatowy właściwości ogólnej dłużnika w sprawach spornych. Jeżeli tej właściwości nie można ustalić, klauzulę nadaje sąd powiatowy, w którego okręgu ma być wszczęta egzekucja, a gdy wierzyciel zamierza wszcząć egzekucję za granicą — sąd powiatowy, w którego okręgu tytuł został sporządzony.

§ 4. Wyrokowi sądu polubownego lub ugodzie, zawartej przed tym sądem, nadaje się klauzulę wykonalności w trybie, przepisanym w części pierwszej kodeksu niniejszego.

§ 5. Tytułom zagranicznym nadaje klauzulę wykonalności sąd powiatowy właściwości ogólnej dłużnika w sprawach spornych, a jeżeli tej właściwości nie można ustalić, sąd powiatowy, w którego okręgu ma być wszczęta egzekucja.

Art. 537. § 1. Klauzulę wykonalności nadaje sąd w osobie jednego sędziego na wniosek wierzyciela bez wezwania stron.

§ 2. Jednakże tytułowi egzekucyjnemu, zasądzającemu świadczenia alimentacyjne, sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu; w tym przypadku tytuł wykonawczy doręcza się powodowi z urzędu.

§ 3. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu powszechnego lub szczególnego, klauzula umiesz-

czona będzie na wypisie orzeczenia lub sentencji, w innych przypadkach — na tytule egzekucyjnym.

Art. 538. Celem uzyskania klauzuli wykonalności tytułu, pochodzącego od władzy administracyjnej lub sądu szczególnego, który sam nie nadaje klauzuli, wierzyciel złoży sądowi oprócz tytułu także ich zaświadczenie, że tytuł podlega wykonaniu.

Art. 539. § 1. Celem uzyskania klauzuli wykonalności tytułu, pochodzącego od sądu zagranicznego, wierzyciel złoży, oprócz oryginału tytułu i uwierzytelnionego przekładu tegoż na język polski, także zaświadczenie, że tytuł ten podlega wykonaniu w państwie, skąd pochodzi, i że orzeczenie jest prawomocne; gdy zaś tytułem jest wyrok zaoczny — nadto zaświadczenie, że wezwanie do sprawy zostało pozwanemu należycie doręczone.

§ 2. Złożone dokumenty powinny być uwierzytelnione w sposób przepisany dla uwierzytelnienia dokumentów zagranicznych, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

Art. 540. Jeżeli do uzyskania klauzuli wykonalności potrzebne jest zaświadczenie lub dokument, które w myśl ustawy władza lub notariusz obowiązani są wydać dłużnikowi, wierzyciel również może żądać wydania tego zaświadczenia lub dokumentu.

Art. 541. § 1. Jeżeli po wniesieniu pozwu uprawnienie lub obowiązek przeszły na inną osobę, należy celem uzyskania klauzuli wykonalności przejście to wykazać dokumentem publicznym lub prywatnym z podpisem uwierzytelnionym; przejście to sąd zaznacza w klauzuli.

§ 2. Na podstawie tytułu egzekucyjnego, dotyczącego obowiązku hipotecznie zabezpieczonego, sąd nada klauzulę wykonalności przeciwko każdemu, kto po wciągnięciu obowiązku do księgi wieczystej został wpisany jako właściciel nieruchomości obciążonej. Egzekucja w tym przypadku może być skierowana wyłącznie do tej nieruchomości, co należy zaznaczyć w klauzuli.

§ 3. Nie wyłącza to egzekucji z innego majątku, jeżeli będzie wykazane stosownie do przepisu paragrafu pierwszego, że również obowiązek osobisty przeszedł na nowego właściciela.

§ 4. Na podstawie tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce jawnej lub komandytowej sąd nada klauzulę wykonalności przeciwko każdemu spólnikowi, odpowiadającemu osobiście bez ograniczenia za zobowiązania spółki.

Art. 542. § 1. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu powszechnego lub szczególnego albo ugoda, zawarta przed tymi sądami, klauzula wykonalności powinna zawierać:

1) wymienienie sądu, nadającego klauzulę;
2) wzmiankę, że tytuł uprawnia do egzekucji;
3) datę nadania klauzuli;
4) podpis sędziego;
5) odcisk pieczęci sądu.

§ 2. W innych przypadkach, oprócz wskazanych w paragrafie poprzedzającym, oraz gdy nastąpiła zmiana osoby wierzyciela lub dłużnika, klauzula wykonalności powinna nadto zawierać wskazanie wierzyciela i dłużnika, świadczenie, które ma być spełnione, oraz inne z egzekucją związane szczegóły.

Art. 543. W razie potrzeby prowadzenia egzekucji na rzecz kilku osób lub przeciwko kilku osobom albo z kilku części składowych majątku tego samego dłużnika sąd oprócz pierwszego tytułu wykonawczego może wydać dalsze tytuły oznaczając cel, do którego mają służyć, i ich liczbę porządkową.

Art. 544. Ponowne wydanie tytułu wykonawczego w zamian utraconego może nastąpić jedynie z mocy postanowienia sądu po przeprowadzeniu rozprawy. Na ponownie wydanym tytule wykonawczym czyni się wzmiankę o wydaniu go w zamian pierwotnego tytułu.

Art. 545. § 1. Na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności służy zażalenie.

§ 2. Termin do zażalenia biegnie dla wierzyciela od daty wydania mu tytułu wykonawczego lub postanowienia odmownego, dla dłużnika — od daty doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

Rozdział III.

Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne.

Art. 546. Wniosek o wszczęcie egzekucji składa się stosownie do właściwości sądowi lub komornikowi.

Art. 547. We wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel powinien wskazać świadczenie, które ma być spełnione, i sposób egzekucji. Do wniosku należy dołączyć tytuł wykonawczy. Jeżeli wniosek jest skierowany do sądu, powinien odpowiadać warunkom pisma procesowego.

Art. 548. Jeżeli dłużnikowi służy wybór między świadczeniami, które ma spełnić, a wyboru jeszcze nie dokonał, wierzyciel we wniosku oznaczy świadczenie, którego żąda. Dłużnik może jednak spełnić inne z tych świadczeń, dopóki wierzyciel wskazanego przez siebie świadczenia jeszcze nie otrzyma nawet w części. Wszakże wierzyciel nie traci prawa wskazania innego świadczenia, jeżeli zrzeknie się egzekucji poprzednio wskazanego świadczenia lub jeżeli egzekucja ta nie odniosła skutku.

Art. 549. § 1. Wierzyciel w jednym wniosku może wskazać kilka sposobów egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi.

§ 2. Jeżeli egzekucja z jednej części majątku dłużnika oczywiście wystarcza na zaspokojenie wierzyciela, dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z innej części majątku.

Art. 550. § 1. Wniosków, skierowanych do sądu, nie wolno łączyć z wnioskami, skierowanymi do komornika. Również nie wolno łączyć wniosków, które skierowane są do różnych sądów lub do komorników różnych sądów.

§ 2. W razie niedozwolonego połączenia wniosków sąd lub komornik rozpoznaje wniosek w zakresie swej właściwości, w pozostałej zaś części wniosek odrzuca.

Art. 551. § 1. Przy pierwszej czynności egzekucyjnej doręcza się dłużnikowi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z podaniem treści tytułu wykonawczego i wymienieniem sposobu egzekucji.

§ 2. Na żądanie dłużnika komornik powinien mu okazać tytuł wykonawczy w oryginale.

Art. 552. Komornik powinien na żądanie wierzyciela przyjąć od niego pieniądze lub inne rzeczy, przypadające dłużnikowi w związku z egzekucją.

Art. 553. § 1. W przypadkach, w których kodeks niniejszy przewiduje zabezpieczenie, powinno ono być złożone w gotowiźnie lub w takich papierach wartościowych bądź książeczkach wkładkowych instytucyj, w których według obowiązujących przepisów wolno umieszczać fundusze osób małoletnich.

§ 2. O wydaniu zabezpieczenia rozstrzyga sąd po wysłuchaniu osób interesowanych. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 554. § 1. Kwota pieniężna, złożona w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli nie podlega wydaniu niezwłocznemu, będzie wniesiona do depozytu sądowego.

§ 2. Sąd na wniosek osoby interesowanej zarządzi umieszczenie złożonej sumy na oprocentowanie, jeżeli uzna to za właściwe ze względu na wysokość sumy i czas, w ciągu którego ma być zatrzymana.

Art. 555. Komornik stwierdza każdą czynność egzekucyjną protokołem, który zawierać będzie:

1) oznaczenie miejsca i czasu czynności;
2) imiona i nazwiska stron i innych osób przywołanych;
3) sprawozdanie z przebiegu czynności;
4) wnioski i oświadczenia obecnych;
   podpisu;
5) wzmiankę o odczytaniu protokołu;
6) podpisy obecnych lub wzmiankę o przyczynie braku
7) podpis komornika.

Art. 556. § 1. W dni niedzielne i ustawowo uznane za święta powszechne jako też w porze nocnej czynności egzekucyjne można spełniać jedynie za zezwoleniem kierownika sądu.

§ 2. Przystępując do wykonania czynności, komornik okaże dłużnikowi zezwolenie kierownika sądu na piśmie.

Art. 557. § 1. W obrębie budynków wojskowych i na okrętach wojennych można spełniać czynności egzekucyjne tylko po uprzednim zawiadomieniu właściwego komendanta w asyście wyznaczonego przezeń organu wojskowego.

§ 2. W budynku, zajmowanym w całości przez przedstawicielstwo dyplomatyczne, w lokalu urzędowym przedstawicielstwa dyplomatycznego oraz w mieszkaniu osób, które w myśl przepisów kodeksu niniejszego nie mogą być pozywane przed sąd, wolno czynności egzekucyjne spełniać tylko za zgodą właściwego przedstawiciela dyplomatycznego. W razie wątpliwości, mogących zajść przy stosowaniu tego przepisu, sąd powinien zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o opinię.

Art. 558. § 1. Wierzyciel i dłużnik mogą być obecni przy czynnościach egzekucyjnych. Na żądanie wierzyciela lub dłużnika albo według uznania komornika mogą być przy tych czynnościach obecni świadkowie w liczbie nie więcej niż po dwóch z każdej strony.

§ 2. Komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków, jeżeli dłużnik nie jest obecny lub komornik go wydalił, chyba że zachodzi obawa, iż wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona.

§ 3. Świadkami mogą być także członkowie rodziny i domownicy dłużnika.

§ 4. Świadkowie nie otrzymują wynagrodzenia.

Art. 559. Jeżeli potrzeba zasięgnąć opinii biegłego, komornik wzywa jednego lub kilku biegłych. Biegły, który nie jest stałym biegłym sądowym, składa wobec komornika zapewnienie sumiennego i bezstronnego spełnienia obowiązku.

Art. 560. § 1. Jeżeli cel egzekucji tego wymaga, komornik zarządzi otworzenie pomieszczeń i schowków dłużnika oraz przeszuka jego rzeczy, mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczało, komornik może przeszukać nawet odzież, którą dłużnik ma na sobie; komornik może to uczynić również, gdy dłużnik chce się wydalić lub zachodzi podejrzenie, że chce usunąć od egzekucji przedmioty, które ma przy sobie.

§ 2. Do przeszukania odzieży u osoby płci żeńskiej komornik wezwie kobietę. Przeszukanie odzieży u osoby wojskowej przeprowadzi w obecności komornika organ wojskowy, wyznaczony przez władzę wojskową.

Art. 561. Pokwitowanie komornika ma taki sam skutek jak pokwitowanie wierzyciela, jednak nie zwalnia wierzyciela od obowiązku wykonania czynności potrzebnej do wykreślenia obciążeń z księgi wieczystej lub z rejestru.

Art. 562. Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego należy na tytule wykonawczym zaznaczyć wynik egzekucji i tytuł zatrzymać w aktach, a jeżeli świadczenia, objęte tytułem, nie zostały zaspokojone całkowicie, tytuł zwrócić wierzycielowi.

Rozdział IV.

Zawieszenie i umorzenie postępowania.

Art. 563. § 1. Postępowanie podlega zawieszeniu, jeżeli okaże się, że wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności procesowej i nie ma przedstawiciela ustawowego, z wyjątkiem przypadku, gdy ustanowiony jest pełnomocnik.

§ 2. Sąd na żądanie wierzyciela ustanowi kuratora dla dłużnika, który nie ma przedstawiciela ustawowego lub jest nieznany z miejsca pobytu.

§ 3. Przedstawiciel ustawowy wierzyciela lub dłużnika jako też kurator dłużnika mogą zaskarżyć postanowienia sądu oraz czynności komornika, odnoszące się do czasu, kiedy strona nie miała należytego zastępstwa. Termin do zaskarżenia biegnie od daty, kiedy przedstawiciel ustawowy lub kurator otrzymał zawiadomienie o toczącym się postępowaniu, albo od daty, kiedy zgłosił uczestnictwo swoje w postępowaniu. Powtórzenia czynności już dokonanych można żądać tylko wtedy, gdy przy wykonaniu czynności zaszło naruszenie praw strony, nie mającej zdolności procesowej.

Art. 564. § 1. Postępowanie zawiesza się również w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika. Postępowanie będzie na wniosek strony interesowanej podjęte z udziałem następców prawnych zmarłego.

§ 2. Jeżeli następcy prawni dłużnika nie objęli spadku albo nie są znani, sąd na wniosek wierzyciela ustanowi kuratora, celem zastąpienia zmarłego dłużnika.

Art. 565. Postępowanie egzekucyjne zawiesza się nadto:

1) na żądanie wierzyciela;
2) w czasie zawieszenia czynności sądu wskutek wojny lub innych przeszkód;
3) w innych przypadkach prawem przewidzianych.

Art. 566. § 1. Sąd może na wniosek zawiesić w całości lub w części postępowanie egzekucyjne, jeżeli wniesiono skargę na czynności komornika lub zażalenie na postanowienie sądu. Zawieszenie postępowania sąd może uzależnić od złożenia zabezpieczenia przez dłużnika.

§ 2. Jeżeli dłużnik zabezpieczy spełnienie swego obowiązku, sąd może uchylić dokonane czynności egzekucyjne z wyjątkiem zajęcia.

§ 3. Sąd może odmówić zawieszenia postępowania albo już zawieszone postępowanie podjąć no nowo, jeżeli wierzyciel zabezpieczy wynagrodzenie szkody, jaką

wskutek dalszego postępowania może wyniknąć dla dłużnika.

Art. 567. Komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik złoży dowód na piśmie, nie budzący wątpliwości, że obowiązku swego dopełnił albo że wierzyciel udzielił mu zwłoki. O wstrzymaniu czynności komornik zawiadomi wierzyciela.

Art. 568. § 1. Postępowanie egzekucyjne będzie umorzone w całości lub w części:

1) jeżeli okaże się, że egzekucja nie należy do organów władzy sądowej;
2) na wniosek wierzyciela;
3) jeżeli prawomocnym orzeczeniem tytuł egzekucyjny został pozbawiony skutków prawnych;
4) jeżeli okaże się, że egzekucja ze względu na jej przedmiot lub na osobę dłużnika jest niedopuszczalna;
5) jeżeli egzekucję skierowano do majątku, z którego według klauzuli wykonalności dłużnik nie odpowiada;
6) jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych.

§ 2. W przypadkach wskazanych w pkt 1), 4) i 6) § 1 umorzenie postępowania następuje z urzędu.

§ 3. W przypadkach wskazanych w pkt 4) i 5) § 1 komornik, jeżeli nie może niezwłocznie powziąć postanowienia o umorzeniu, zawiesza postępowanie aż do czasu powzięcia postanowienia.

§ 4. Postępowanie będzie umorzone również w innych przypadkach prawem przewidzianych.

Art. 569. § 1. Postępowanie egzekucyjne umarza się z mocy samego prawa, jeżeli wierzyciel w ciągu roku nie popierał egzekucji lub nie żądał podjęcia zawieszonego postępowania. Termin powyższy biegnie od dnia dokonania ostatniej czynności egzekucyjnej bądź też od ustania przyczyny zawieszenia postępowania.

§ 2. Umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, lecz nie tamuje wierzycielowi możności wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że egzekucja w ogóle jest niedopuszczalna.

§ 3. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika komornik wyda zaświadczenie o umorzeniu postępowania.

Art. 570. W przypadku, gdy wierzyciel ma w swoim władaniu rzecz ruchomą dłużnika, na której służy mu prawo zastawu, egzekucja, skierowana do innej części majątku, będzie na wniosek dłużnika umorzona, jeżeli z wartości tej rzeczy wierzyciel może być całkowicie zaspokojony.

Art. 571. Przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania należy wysłuchać wierzyciela i dłużnika, wyjąwszy gdy istnieje już prawomocne orzeczenie, uzasadniające umorzenie postępowania, lub gdy zawieszenie bądź umorzenie ma nastąpić z woli wierzyciela albo z samego prawa.

Art. 572. Na postanowienie sądu co do zawieszenia i umorzenia postępowania służy zażalenie.

Art. 573. § 1. Dłużnik może w drodze powództwa żądać umorzenia egzekucji w całości lub w części:

1) jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparte było wydanie klauzuli wykonalności, i
2) jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Gdy tytułem jest wyrok sądowy, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Zdarzenia te powinny być stwierdzone dowodem na piśmie dołączonym do pozwu.

§ 2. W przypadkach powyższych powództwo należy wytoczyć przed sąd rzeczowo właściwy, w którego okręgu prowadzi się egzekucję.

§ 3. Jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł, pochodzący od władzy administracyjnej, do orzekania o tym, że zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, powołana jest władza administracyjna, od której tytuł pochodzi.

Art. 574. § 1. Osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia od egzekucji przedmiotu, jeżeli egzekucja do tego przedmiotu skierowana narusza prawa tej osoby, a w szczególności:

1) jeżeli przedmiot stanowi jej własność;
2) jeżeli na przedmiocie ma ograniczone prawo rzeczowe, a ustawa nie nakazuje tego prawa w inny sposób w egzekucji uwzględnić;
3) jeżeli przedmiot nie należy do dłużnika, a osoba trzecia ma prawo zażądać zwrotu tego przedmiotu;
4) jeżeli na korzyść osoby trzeciej istnieje obowiązujący dla wierzyciela zakaz zbywania lub obciążania przedmiotu.

§ 2. Powództwo należy wytoczyć przed sąd rzeczowo właściwy, w którego okręgu prowadzi się egzekucję.

§ 3. Zapozwać należy wierzyciela, a także dłużnika, jeżeli powództwo przeciwko niemu oparte jest na tej samej zasadzie faktycznej i prawnej.

Art. 575. § 1. W pozwach, przewidzianych w dwóch poprzedzających artykułach, powód powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, które w tym czasie mógł zgłosić; w dalszym postępowaniu traci prawo korzystania z tych zarzutów, jeżeli nie zgłosił ich w pozwie.

§ 2. Sąd może na wniosek powoda w drodze zabezpieczenia powództwa zawiesić postępowanie egzekucyjne.

Rozdział V.

Ograniczenie egzekucji.

Art. 576. § 1. Przeciwko osobom, które z uwagi na stosunki międzynarodowe w myśl przepisów kodeksu niniejszego nie mogą być pozywane przed sąd, nie może być także prowadzona egzekucja, chyba że chodzi o sprawę, w której te osoby podlegają sądowi.

§ 2. Niedopuszczalna jest egzekucja z mienia, służącego do urzędowego użytku, oraz czynności egzekucyjne, skierowane przeciwko osobie dłużnika.

§ 3. W razie wątpliwości, mogących zajść przy stosowaniu tych przepisów, sąd powinien zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o opinię.

Art. 577. Nie podlegają egzekucji:

1) niezbędne dla dłużnika lub członków jego rodziny: sprzęty domowe, pościel, bielizna i ubranie codzienne;
2) przyrządy używane z powodu ułomności przez dłużnika i członków jego rodziny;
3) zapasy żywności i opału, niezbędne dla dłużnika, jego rodziny i jego służby na okres jednego miesiąca;
4) krowa dojna albo dwie kozy lub trzy owce wraz z zapasem paszy i ściółki aż do czasu najbliższych zbiorów, o ile zwierzęta te są niezbędne do wyżywienia dłużnika, jego rodziny i jego służby;
5) przedmioty i surowce, niezbędne na okres jednego miesiąca do osobistego zarobkowania dłużnika, pracującego fizycznie;

6) przedmioty, niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu, oraz jedno ubranie dłużnika;
7) u dłużnika, pobierającego periodycznie stałą płacę, pieniądze w kwocie, która odpowiada nie podlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty;
8) u dłużnika, nie otrzymującego stałej płacy, pieniądze, niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie;
9) przedmioty, dane dłużnikowi dla poratowania jego i jego rodziny w razie klęski z powodu nadzwyczajnych wypadków, choroby lub śmierci, oraz pieniądze, podarowane mu w tym celu albo dane tytułem pożyczki, o ile tych przedmiotów i pieniędzy dla celów tych jeszcze potrzebuje;
10) przedmioty, służące dłużnikowi i jego rodzinie do wykonywania praktyk religijnych lub niezbędne do nauki;
11) ordery i odznaki honorowe, obrączki ślubne, listy, papiery familijne i inne papiery osobiste dłużnika oraz jego książki rachunkowe;
12) przedmioty codziennego użytku potrzebne dłużnikowi, które mogą być sprzedane tylko za bezcen, a dla dłużnika mają znaczną wartość użytkową;
13) przedmioty mające służyć do pochowania zmarłego członka rodziny.

Art. 578. § 1. Przedmioty, stanowiące przynależność nieruchomości lub rzeczy głównej, nie podlegają egzekucji oddzielnie od nieruchomości lub rzeczy głównej.

§ 2. Nie podlegają również egzekucji oddzielnie od całości przedmioty, niezbędne do utrzymania ruchu kopalni, kolei, komunikacji morskiej, śródlądowej, powietrznej, pocztowej, telegraficznej lub telefonicznej, wreszcie do prowadzenia szpitala lub apteki.

Art. 579. Nie podlegają egzekucji:
1) uposażenie służbowe, wpłacone na konto czekowe Powszechnej Kasy Oszczędności lub innych instytucyj, wykonywających czynności bankowe;
2) sumy i świadczenia w naturze, przeznaczone na pokrycie wydatków lub wyjazdów w sprawach służbowych oraz wydatków, związanych z przesiedleniem emerytów;
3) żołd oraz wszelkie inne należności służbowe i uboczne niezawodowych podoficerów i szeregowców;
4) stypendia na kształcenie się;
5) subwencje (zasiłki) przyznane przez Skarb Państwa na cele oświatowe, kulturalne i artystyczne;
6) wsparcia, wyznaczone dłużnikowi dla poratowania jego lub jego rodziny z powodu choroby, śmierci lub innej klęski.

Art. 580. Nie podlegają również egzekucji prawa, których wykonywanie związane jest wyłącznie z osobą dłużnika.

Art. 581. Należności pośmiertne, wypłacone tytułem zapomogi lub zaopatrzenia jednorazowego pod jakąkolwiek nazwą albo z tytułu ubezpieczenia kosztów pogrzebu, podlegają egzekucji tylko na zaspokojenie kosztów pogrzebu.

Art. 582. § 1. Uposażenie służbowe i zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) osób, będących w publiczno-prawnym stosunku służbowym, oraz diety posłów, wynagrodzenie pracowników umysłowych i robotników tudzież świadczenia powtarzające się, których celem jest zapewnienie utrzymania, należnego z tytułu: alimentów, renty za utratę zdolności do pracy, ubezpieczenia, wsparcia lub z jakiegokolwiek innego tytułu prawnego, jeżeli nie przewyższają dwudziestu tysięcy złotych miesięcznie — podlegają egzekucji w jednej piątej części, a na zaspokojenie należności alimentacyjnych także w drugiej piątej części, przy czym zawsze suma dziesięciu tysięcy złotych miesięcznie wolna jest od egzekucji, chyba że dochodzone są należności alimentacyjne. Jeżeli dłużnik otrzymuje miesięcznie powyżej dwudziestu tysięcy złotych, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki, a na zaspokojenie należności alimentacyjnych również i druga połowa.

§ 2. Przy zbiegu egzekucji należności alimentacyjnych z egzekucją innych należności jedna piąta część podlega egzekucji za wszystkie długi ogółem, druga zaś część piąta na zaspokojenie samych tylko należności alimentacyjnych, o ileby pierwsza część na nie przy zbiegu z innymi wierzytelnościami nie wystarczała. Według tej samej zasady podlega egzekucji przewyżka ponad dwadzieścia tysięcy złotych miesięcznie.

§ 3. Dodatki, które dłużnik otrzymuje na utrzymanie członka rodziny, podlegają w całości egzekucji na zaspokojenie należności alimentacyjnych tego członka przed innymi należnościami.

§ 4. Uposażenie oraz zaopatrzenie emerytalne osób wojskowych podlega egzekucji według przepisów szczególnych.

Art. 583. § 1. Dochody, wymienione w artykule poprzedzającym, oblicza się wraz z wszystkimi dodatkami i wartością świadczeń w naturze, lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych i opłat publicznych, należnych z ustawy.

§ 2. Jeżeli dłużnik otrzymuje dochody z kilku źródeł, wymienionych w artykule poprzedzającym, podstawę obliczenia stanowi suma dochodów.

Art. 584. § 1. Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od Skarbu Państwa, jest dopuszczalna tylko celem zrealizowania umownego prawa zastawu lub hipoteki umownej. W innych przypadkach wierzyciel celem otrzymania należności pieniężnej składa tytuł egzekucyjny bezpośrednio odpowiedniemu urzędowi, który obowiązany jest niezwłocznie należność uiścić.

§ 2. To samo stosuje się odpowiednio do należności, przypadających od przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe" i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon".

Art. 585. Na postanowienia sądu co do ograniczeń egzekucji służy zażalenie.

TYTUŁ DRUGI.

Przepisy szczegółowe o egzekucji.

DZIAŁ I.

Egzekucja należności pieniężnych.

Rozdział I.

Egzekucja z ruchomości.

Oddział 1.

Zajęcie.

Art. 586. Egzekucja z ruchomości należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości.

Art. 587. § 1. Do egzekucji z ruchomości komornik przystępuje przez ich zajęcie.

§ 2. Zająć można ruchomości dłużnika, będące bądź w jego władaniu, bądź we władaniu samego wierzyciela, który do nich skierował egzekucję. Ruchomości dłużnika, będące we władaniu osoby trzeciej, można zająć tylko wówczas, gdy ona wyraźnie zgadza się na ich zajęcie.

§ 3. Nie należy zajmować więcej ruchomości ponad te, które są potrzebne do zaspokojenia należności i kosztów egzekucyjnych.

Art. 588. § 1. Egzekucja z ułamkowej części rzeczy ruchomej, będącej wspólną własnością kilku osób, odbywa się w sposób, przewidziany dla egzekucji z ruchomości, z zastrzeżeniem, że sprzedaży podlega tylko udział dłużnika we wspólnej ruchomości.

§ 2. Innym współwłaścicielom łącznie służy prawo żądania, aby była sprzedana cała rzecz.

Art. 589. § 1. Komornik dokonywa zajęcia przez wciągnięcie ruchomości do protokołu zajęcia.

§ 2. Przy zajęciu, a jeżeli dłużnik jest nieobecny, to niezwłocznie po otrzymaniu odpisu protokołu zajęcia, dłużnik winien wymienić komornikowi znajdujące się w jego władaniu ruchomości, względem których osobom trzecim służy prawo żądania zwolnienia ich od egzekucji, ze wskazaniem adresu tych osób. Komornik zawiadomi o zajęciu osoby, wskazane przez dłużnika.

Art. 590. Jeżeli dłużnik przy zajęciu odmawia komornikowi wyjaśnień lub daje wyjaśnienia świadomie nieprawdziwe, sąd może na wniosek komornika skazać dłużnika po wysłuchaniu go na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych.

Art. 591. Jeżeli komornik odracza dalszy ciąg zajęcia, powinien stosownie do okoliczności poczynić zarządzenia, zapobiegające usunięciu ruchomości jeszcze nie zajętych.

Art. 592. § 1. Jeżeli wierzyciel żądał, aby zajęcie odbyło się w jego obecności, komornik zawiadomi go o terminie, w którym zajęcie ma być dokonane.

§ 2. Jeżeli wierzyciel pomimo zawiadomienia nie stawił się, komornik dokona zajęcia w jego nieobecności.

§ 3. Jeżeli komornik, nie zawiadomiwszy wierzyciela, dokonał zajęcia w jego nieobecności, wierzyciel może żądać sprawdzenia zajęcia z jego udziałem.

Art. 593. § 1. Jeżeli zajęte już ruchomości mają być zajęte na zaspokojenie innej jeszcze wierzytelności, komornik dokona nowego zajęcia przez zaznaczenie go w protokole pierwszego zajęcia bez wciągania poszczególnych ruchomości do protokołu.

§ 2. Wierzyciel może żądać, aby komornik sprawdził ruchomości, zajęte na podstawie protokołu; sprawdzenie to komornik stwierdzi w tym protokole.

Art. 594. § 1. Komornik oznacza w protokole zajęcia wartość każdej zajętej ruchomości.

§ 2. Jeżeli komornik uzna, że w celu oszacowania należy przywołać biegłego, albo jeżeli wierzyciel lub dłużnik podnoszą zarzuty, oszacowanie przez biegłego odbędzie się przy samym zajęciu, a gdyby to nie było możliwe — w dniu licytacji.

§ 3. Rzeczy ze złota, platyny i srebra nie mogą być oszacowane poniżej wartości kruszcu z uwzględnieniem kosztów przetopienia.

Art. 595. § 1. Do oszacowania, zarządzonego w myśl artykułu poprzedzającego, komornik powoła jednego biegłego. Jeżeli mają być oszacowane ruchomości rozmaitego rodzaju, a nie ma biegłego, który by mógł oszacować wszystkie ruchomości, komornik powoła biegłego do oszacowania każdej z odrębnych grup ruchomości.

§ 2. Strona, żądająca oszacowania przez biegłego, powinna złożyć z góry na koszty sumę odpowiednią oznaczoną przez komornika.

Art. 596. § 1. Na każdej zajętej ruchomości komornik umieści znak, ujawniający na zewnątrz jej zajęcie, a jeżeli to nie jest możliwe, ujawni je w inny sposób.

§ 2. Zajęte ruchomości komornik pozostawi we władaniu osoby, u której je zajął, jednak z ważnych przyczyn może w każdym stanie postępowania oddać je pod dozór innej osobie nie wyłączając wierzyciela, choćby to było związane z koniecznością ich przeniesienia.

§ 3. Osoba, w której władaniu pozostawiono zajęte ruchomości, sprawuje obowiązki dozorcy.

§ 4. Dłużnikowi i dozorcy komornik doręcza odpis protokołu zajęcia.

Art. 597. § 1. Jeżeli zajęte ruchomości pozostawiono w pomieszczeniu, należącym do dłużnika, i dozór powierzono jemu samemu lub członkowi jego rodziny, razem z nim mieszkającemu lub pracującemu, dozorca ma prawo zwykłego używania rzeczy, byleby przez to rzecz nie straciła na wartości. To samo stosuje się do przypadku, gdy ruchomości zajęto u innej osoby i pozostawiono pod jej dozorem, jeżeli osoba ta uprawniona jest do używania rzeczy.

§ 2. W innych przypadkach dozorca nie ma prawa używać ruchomości, oddanej mu pod dozór.

Art. 598. § 1. Dozorca obowiązany jest przechowywać oddane mu pod dozór ruchomości z taką starannością, by nie straciły na wartości, i oddać je na wezwanie komornika lub stosownie do orzeczenia sądu albo na zgodne wezwanie obu stron.

§ 2. Dozorca nie odpowiada za uszkodzenie przypadkowe lub wynikłe wskutek siły wyższej.

§ 3. Dozorca obowiązany jest zawiadomić komornika o zamierzonej zmianie miejsca przechowania ruchomości.

Art. 599. § 1. Dozorca może żądać zwrotu wydatków za przechowanie oraz wynagrodzenia za dozór odpowiednio do poniesionych trudów.

§ 2. Sumę wydatków i wysokość wynagrodzenia ustala komornik, o czym zawiadamia strony i dozorcę.

Art. 600. § 1. Komornik może z ważnych przyczyn zwolnić dozorcę i ustanowić innego.

§ 2. Zmianę dozorcy zarządzi komornik po wysłuchaniu stron, chyba że konieczna jest natychmiastowa zmiana.

Art. 601. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia zajętych ruchomości podczas przewożenia albo przesyłki lub podczas ich przechowywania u dozorcy dłużnikowi nie służy żadne roszczenie do wierzyciela.

Art. 602. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia zarządzić utrzymywanie osobnych pomieszczeń do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości oraz ich sprzedaży.

Art. 603. § 1. Zajęte pieniądze użyte będą przez komornika na zaspokojenie wierzycieli, a jeżeli nie wystarczają na zaspokojenie wszystkich wierzycieli, złożone będą do depozytu sądowego celem podziału. Również złożone będą do depozytu sądowego, jeżeli został zgłoszony zarzut, iż osobie trzeciej służy do tych pieniędzy prawo, które stanowi przeszkodę do wydania ich wierzycielowi.

§ 2. Sąd wyda pieniądze wierzycielowi, jeżeli w ciągu trzech tygodni nie będzie złożone orzeczenie właściwego sądu, unieważniające zajęcie lub wstrzymujące wydanie pieniędzy.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Oddział 2.

Sprzedaż.

Art. 604. Po zajęciu komornik przystępuje do sprzedaży ruchomości, chyba że wierzyciel ograniczył egzekucję do zajęcia. Sprzedaż odbywa się przez licytację publiczną.

Art. 605. § 1. Komornik wyznaczy termin licytacji tak, aby licytacja odbyła się między piętnastym a trzydziestym dniem od daty zajęcia albo od daty zgłoszenia przez wierzyciela wniosku o sprzedaż, jeżeli wniosek ten zgłoszony był po zajęciu.

§ 2. Komornik wyznaczy termin na dzień wcześniejszy niż piętnasty od daty zajęcia, jeżeli ruchomości ulegają szybkiemu zepsuciu lub jeżeli wskutek opóźnienia sprzedaży straciłyby znacznie na wartości albo jeżeli przechowanie pociąga za sobą koszty zbyt wielkie w stosunku do ich wartości.

§ 3. W razie wniesienia skargi na zajęcie sąd nie jest uprawniony do wstrzymania sprzedaży ruchomości, ulegających szybkiemu zepsuciu.

Art. 606. § 1. Papiery na okaziciela, pieniądze zagraniczne i inne ruchomości, mające cenę targową lub giełdową, komornik sprzeda z wolnej ręki po kursie dziennym. Jeżeli sprzedaży nie da się osiągnąć w ciągu tygodnia, komornik na wniosek jednej ze stron prześle ruchomości komornikowi innego sądu, znajdującego się w większym ośrodku handlowym, celem ich sprzedaży z wolnej ręki za cenę targową lub giełdową pod warunkiem wszakże, że strona żądająca złoży w terminie oznaczonym sumę potrzebną na koszty przesyłki. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia ruchomości podczas przewożenia albo przesyłki dłużnikowi nie służy żadne roszczenie do wierzyciela.

§ 2. Jeżeli sprzedaż z wolnej ręki nie dojdzie do skutku, komornik dokona sprzedaży przez licytację publiczną.

Art. 607. § 1. Licytacja odbędzie się w miejscu, gdzie się znajdują ruchomości.

§ 2. Licytacja na wniosek jednej ze stron odbędzie się w innym miejscu, jeżeli to może dać korzystniejszy wynik. W tym celu komornik zarządzi przewiezienie ruchomości na inne miejsce, a w razie potrzeby nawet prześle je komornikowi innego sądu. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia ruchomości podczas przewożenia albo przesyłki dłużnikowi nie służy żadne roszczenie do wierzyciela.

§ 3. Komornik odmówi przewozu lub przesyłki, jeżeli strona, która wniosek zgłosiła, nie złoży w terminie, przez komornika oznaczonym, sumy potrzebnej na koszty, związane z przewozem lub przesyłką.

Art. 608. § 1. Komornik ogłosi o licytacji przez obwieszczenie, w którym wymieni:

1) miejsce i czas licytacji;
2) ruchomości, które mają być sprzedane, z podaniem ich rodzaju i łącznej sumy oszacowania;
3) miejsce i czas, kiedy można oglądać ruchomości.

§ 2. Odpisy obwieszczenia komornik doręczy stronom oraz dozorcy najpóźniej w terminie, przewidzianym do ogłoszenia obwieszczeń.

Art. 609. § 1. Najpóźniej na trzy dni przed licytacją, a gdy licytacja ma się odbyć wcześniej niż po piętnastu dniach od daty zajęcia, na jeden dzień przed licytacją, komornik umieści obwieszczenie o licytacji na drzwiach zewnętrznych domu, gdzie się ma odbyć licytacja, oraz prześle obwieszczenie do ogłoszenia właściwemu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej, a nadto, gdy uzna to za potrzebne zarządzi ogłoszenie innym sposobem w danej miejscowości przyjętym, celem rozpowszechnienia wiadomości o licytacji. O umieszczenie obwieszczenia o licytacji na drzwiach domu komornik może wezwać właściwe prezydium gminnej rady narodowej.

§ 2. Obwieszczeń nie ogłasza się w prezydiach miejskich rad narodowych miast będących siedzibą sądu powiatowego bądź jego wydziału zamiejscowego.

Art. 610. § 1. Jeżeli wartość ruchomości, które mają być sprzedane, oznaczona została na sumę wyższą niż dwieście tysięcy złotych, komornik zamieści także jednorazowe obwieszczenie w dzienniku poczytnym w danej miejscowości. O ile to jest możliwe, zamiast poszczególnych obwieszczeń należy podawać zbiorowe obwieszczenia o terminach sprzedaży ruchomości, choćby należących do różnych dłużników i choćby terminy te przypadały na różne dni.

§ 2. Na wniosek i koszt strony komornik zarządzi ogłoszenie również w inny odpowiedni sposób, przez nią wskazany.

Art. 611. § 1. Komornik rozpoczyna przetarg od wywołania ceny, która jest połową sumy oszacowania. Cena wywołania jest najniższą, za którą można zbyć ruchomości.

§ 2. Rzeczy ze złota, platyny i srebra wywołuje się w sumie oszacowania; nie mogą być one zbyte za cenę niższą od wartości kruszcu.

Art. 612. § 1. Przetargu nie można rozpoczynać później niż w dwie godziny po czasie, oznaczonym w obwieszczeniu.

§ 2. W przetargu nie mogą uczestniczyć: dłużnik, komornik, jego małżonek i dzieci oraz osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym.

Art. 613. § 1. Komornik wystawia na sprzedaż kolejno poszczególne ruchomości lub poszczególne grupy, obejmujące ruchomości tego samego rodzaju, a zarazem wymienia sumę oszacowania i cenę wywołania. Dłużnik może żądać, aby ruchomości były wystawione na sprzedaż w kolejności przez niego wskazanej.

§ 2. Przetarg odbywa się ustnie.

§ 3. Zaofiarowana cena przestaje wiązać uczestnika licytacji, jeżeli inny uczestnik postąpił cenę wyższą.

Art. 614. Jeżeli po wywołaniu nikt nie zaofiaruje przynajmniej ceny wywołania, komornik stwierdza w protokole, że licytacja nie doszła do skutku.

Art. 615. Jeżeli suma, osiągnięta ze sprzedaży części zajętych ruchomości, wystarcza na zaspokojenie poszukiwanych należności i kosztów egzekucyjnych, komornik przerwie licytację i zwolni pozostałe ruchomości spod zajęcia.

Art. 616. Komornik udzieli przybicia, czyli przyzna własność sprzedanej ruchomości osobie, która zaofiarowała najwyższą cenę, jeżeli po trzykrotnym wezwaniu do dalszych postąpień nikt więcej nie zaofiarował.

Art. 617. § 1. Wierzyciel lub dłużnik mogą zaskarżyć udzielone przybicie w razie naruszenia przepisów o publicznym charakterze licytacji, o najniższej ce-

nie nabycia i o wyłączeniu od udziału w przetargu. Skarga powinna być zgłoszona do protokołu licytacji. Nie ma skargi na udzielenie przybicia ruchomości, ulegających szybkiemu zepsuciu.

§ 2. Na postanowienie sądu wydane na skutek skargi służy zażalenie.

§ 3. Gdyby sąd w ciągu dwóch tygodni skargi nie rozstrzygnął, nabywca może się zrzec nabycia i odebrać zapłaconą sumę.

Art. 618. § 1. Nabywca obowiązany jest całą cenę nabycia, jeżeli ta nie przewyższa stu tysięcy złotych, uiścić natychmiast po udzieleniu mu przybicia. Jeżeli ceny nie uiści, traci prawa, wynikające z przybicia, i nie może uczestniczyć nadal w licytacji, a komornik wznowi niezwłocznie przetarg na tę samą ruchomość rozpoczynając od ceny wywołania.

§ 2. Sąd na wniosek komornika nałoży na nabywcę, który nie uiścił natychmiast całej ceny, grzywnę w wysokości jednej piątej części ceny.

Art. 619. Jeżeli cena nabycia przewyższa sumę stu tysięcy złotych, nabywca powinien złożyć natychmiast jedną piątą część tej ceny, nie mniej jednak niż sto tysięcy złotych, resztę zaś do godziny dwunastej dnia następnego. Nabywca, który w tym terminie nie zapłaci reszty ceny, traci złożoną jedną piątą część, licytacja zaś uznana będzie za niedoszłą do skutku.

Art. 620. Piąta część ceny, pobrana od nabywcy w myśl dwóch poprzedzających artykułów, użyta będzie na zaspokojenie wierzycieli, a gdyby to okazało się niepotrzebne, otrzyma ją dłużnik.

Art. 621. § 1. Nabywca, który zapłaci całą cenę, staje się właścicielem nabytej ruchomości i powinien ją natychmiast odebrać.

§ 2. Ruchomości sprzedanych nie wydaje się nabywcy, jeżeli do protokołu licytacji zgłoszono skargę na przybicie w przypadkach, gdy taka skarga jest dopuszczalna.

Art. 622. § 1. Jeżeli licytacja nie doszła do skutku, wierzyciel może w ciągu dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia od komornika żądać wyznaczenia drugiej licytacji lub przejąć na własność niesprzedane ruchomości lub niektóre z nich w cenie nie niższej od trzech czwartych części sumy oszacowania.

§ 2. Jeżeli egzekucję prowadzi kilku wierzycieli, pierwszeństwo przejęcia ruchomości na własność służy temu, który ofiarował najwyższą cenę, a przy równej cenie temu, na którego żądanie wcześniej dokonano zajęcia. Oświadczenie chęci przejęcia będzie uwzględnione tylko wtedy, gdy wierzyciel jednocześnie z wnioskiem złoży całą cenę. Własność ruchomości przechodzi na wierzyciela z chwilą zawiadomienia go o przyznaniu mu przejętej rzeczy.

§ 3. Jeżeli w ciągu dwóch tygodni nie zgłoszono wniosku o wyznaczenie drugiej licytacji ani nie złożono oświadczenia o przejęciu ruchomości na własność, komornik umorzy postępowanie co do niesprzedanych ruchomości. W razie sprzecznych wniosków różnych wierzycieli, z których jedni żądają licytacji, a inni przejęcia na własność, wyznaczona będzie druga licytacja.

Art. 623. Na drugiej licytacji cena wywołania wynosi dwie piąte części sumy oszacowania. Jeżeli i na tej licytacji nikt nie zaofiarował nawet ceny wywołania albo jeżeli licytacja nie doszła do skutku, wierzycielowi w ciągu dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia komornika służy prawo przejęcia ruchomości na własność w cenie wynoszącej połowę sumy oszacowania. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy paragrafu drugiego artykułu poprzedzającego. Jeżeli wierzyciel nie skorzystał z prawa przejęcia ruchomości, komornik postępowanie umorzy.

Art. 624. Po zawiadomieniu o przyznaniu ruchomości wierzyciel powinien je natychmiast odebrać. Jeżeli dłużnik nie zgadza się na oddanie rzeczy, komornik na wniosek wierzyciela postąpi jak przy egzekucji roszczeń niepieniężnych.

Art. 625. W każdym stanie postępowania, jednak nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od zajęcia, komornik może na wniosek jednej ze stron i po wysłuchaniu drugiej strony sprzedać zajęte ruchomości z wolnej ręki za cenę, która musi być co najmniej o jedną czwartą wyższa od sumy oszacowania.

Art. 626. Nabywca, jeżeli jest jedynym wierzycielem egzekwującym, ma prawo swoją wierzytelność zaliczyć na cenę nabycia.

Art. 627. Nabywca nie może domagać się unieważnienia nabycia; nie może również żądać zmniejszenia ceny nabycia z powodu wad ruchomości lub z powodu pokrzywdzenia.

Oddział 3.

Wyjawienie majątku.

Art. 628. § 1. Jeżeli z protokołu zajęcia wynika, że z ruchomości należność nie będzie w całości zaspokojona, albo jeżeli osoby trzecie zgłosiły prawa, uzasadniające zwolnienie zajętych ruchomości od egzekucji, a dłużnik nie ma w swym władaniu innych ruchomości, wystarczających na zaspokojenie, sąd na wniosek wierzyciela nakaże dłużnikowi złożenie wykazu swego majątku oraz zapewnienia, że ze swego majątku świadomie niczego nie zataił i że wykaz jest prawdziwy i zupełny.

§ 2. Złożenia wykazu i zapewnienia nie może żądać wierzyciel, którego tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie nieprawomocne.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 629. Wierzyciel, choćby egzekucji z ruchomości dłużnika nie rozpoczął, może na podstawie tytułu wykonawczego żądać złożenia wykazu i zapewnienia, jeżeli uprawdopodobni, że egzekucja z ruchomości nie da zaspokojenia jego należności.

Art. 630. § 1. Wniosek o nakazanie dłużnikowi złożenia wykazu i zapewnienia sąd rozpozna na posiedzeniu niejawnym po wezwaniu i wysłuchaniu stron, jeżeli się stawią. Zapewnienie sąd odbierze po uprawomocnieniu się postanowienia nakazującego złożenie wykazu i zapewnienia.

§ 2. W wezwaniu do dłużnika należy podać treść przepisów o skutkach niestawiennictwa oraz o skutkach niezłożenia wykazu lub zapewnienia tudzież o skutkach odmowy odpowiedzi na zadane pytania.

Art. 631. § 1. W wykazie dłużnik powinien podać miejsce, w którym się znajduje jego mienie, oraz wskazać tytuły prawne i dowody, dotyczące wymienionych w wykazie wierzytelności i innych praw majątkowych.

§ 2. Sąd oraz za jego zezwoleniem wierzyciel może zadawać dłużnikowi przed złożeniem przezeń zapewnienia pytania, zmierzające do wykrycia przedmiotów i praw, do których mogłaby być skierowana egzekucja.

Art. 632. § 1. Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwiającej go przyczyny nie stawił się do złożenia wykazu

i zapewnienia lub stawiwszy się wykazu nie złożył bądź odmówił odpowiedzi na zadane mu pytania albo złożenia zapewnienia, sąd na wniosek wierzyciela zastosuje do dłużnika przymus osobisty według przepisów kodeksu niniejszego oraz zagrozi mu dalszym przymusem na przypadek, gdyby w ciągu tygodnia po dalszym zwolnieniu nie dopełnił włożonego na niego obowiązku.

§ 2. Przepisy te stosuje się również w dalszym postępowaniu.

§ 3. Przymus osobisty na podstawie każdego poszczególnego postanowienia nie może trwać dłużej niż dwa tygodnie, ogólny zaś czas trwania przymusu nie może przewyższać sześciu miesięcy.

§ 4. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 633. § 1. W czasie trwania przymusu osobistego dłużnik może domagać się stawienia go przed sądem celem złożenia wykazu i zapewnienia. Sąd, nie wzywając wierzyciela, niezwłocznie przyjmie wykaz i odbierze zapewnienie, po czym zwolni dłużnika.

§ 2. Wierzyciel, który nie był obecny przy tych czynnościach, może żądać ponownego wezwania dłużnika celem zadania mu pytań, zmierzających do wykrycia przedmiotów, do których mogłaby być skierowana egzekucja. Niestawiennictwo dłużnika lub odmowa odpowiedzi pociąga za sobą skutki, wymienione w artykule poprzedzającym.

Art. 634. Dłużnik, który złożył zapewnienie lub odbył przymus osobisty w ciągu sześciu miesięcy, obowiązany jest do złożenia nowego zapewnienia na żądanie tego samego lub innego wierzyciela tylko wtedy, gdy wierzyciel uprawdopodobni, że dłużnik nabył później majątek, do którego może być skierowana egzekucja, albo gdy od czasu złożenia zapewnienia lub odbycia przymusu osobistego upłynął okres lat pięciu.

Art. 635. Nie składa wykazu majątku i zapewnienia osoba znajdująca się pod opieką. Obowiązek ten ciąży na opiekunie.

Rozdział II.

Egzekucja z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych.

Art. 636. § 1. Egzekucja z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych należy do komornika sądu, w którego okręgu dłużnik ma zamieszkanie, a jeżeli w Polsce nie ma zamieszkania — do komornika sądu, w którego okręgu dłużnik przebywa, a gdy miejsca te nie są znane — do komornika sądu, w którego okręgu dłużnik ma przedsiębiorstwo. Wszakże egzekucja z innych praw majątkowych poza wierzytelnością należy przede wszystkim do komornika, w którego okręgu prawo jest wykonywane.

§ 2. Jeżeli dłużnik nie ma w Polsce ani zamieszkania, ani miejsca pobytu, ani przedsiębiorstwa, egzekucja należy do komornika sądu, w którego okręgu znajduje się rzecz, stanowiąca zabezpieczenie wierzytelności lub innego prawa majątkowego. Gdy zabezpieczenia nie ma, egzekucja należy do komornika sądu, w którego okręgu ma zamieszkanie osoba, zobowiązana wobec dłużnika (dłużnik wierzytelności lub innego prawa majątkowego), a jeżeli osoba ta nie ma zamieszkania — do komornika sądu, w którego okręgu ona przebywa, w braku zaś i tych podstaw—do komornika sądu, w którego okręgu osoba ta ma przedsiębiorstwo.

Art. 637. § 1. Egzekucja z wierzytelności i innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, przenoszonego przez indos, lub dokumentu, na nazwisko oznaczonej osoby wystawionego, którego posiadanie jest koniecznym warunkiem wykonania prawa, należy do komornika, w którego okręgu dokument się znajduje.

§ 2. Ten sam komornik, u którego wierzyciel zgłasza wniosek o zajęcie ruchomości, na podstawie tego wniosku dokona również zajęcia wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, jeżeli znajdzie dokument w posiadaniu dłużnika.

Art. 638. § 1. Do egzekucji z wierzytelności lub innego prawa majątkowego komornik przystępuje przez ich zajęcie. Celem zajęcia komornik:

1) zawiadomi dłużnika, że nie wolno mu zajętej sumy lub innego świadczenia odbierać ani nimi rozporządzać jak również nie wolno mu rozporządzać zabezpieczeniem dla nich ustanowionym;
2) wezwie dłużnika wierzytelności lub prawa, aby należnej od niego sumy lub świadczenia nie uiszczał dłużnikowi egzekwowanemu, a należne sumy złożył komornikowi lub do depozytu sądowego.

§ 2. Jednocześnie komornik wezwie dłużnika zajętej wierzytelności lub prawa, aby w ciągu tygodnia złożył oświadczenie:

1) czy dłużnikowi należy się od niego zajęta wierzytelność lub czy uznaje zajęte prawo;
2) czy zajętą wierzytelność uiści, czy też odmawia uiszczenia i z jakiej przyczyny;
3) czy i w jakim sądzie lub przed jaką władzą toczy się albo toczyła się sprawa o zajętą wierzytelność lub prawo.

§ 3. Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa.

Art. 639. Skutki zajęcia powstają, chociażby wezwanie nie było jeszcze doręczone dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa, jeżeli zawiadomienie o zajęciu doręczone było jednej z osób, biorących udział w akcie prawnym, dotyczącym tej wierzytelności lub prawa, a kontrahent tej osoby o tym wiedział.

Art. 640. Jeżeli prawo majątkowe, które ma być zajęte, jest tego rodzaju, iż nie ma oznaczonej osoby, obciążonej obowiązkiem wobec dłużnika, zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia zawiadomienia dłużnikowi.

Art. 641. Na żądanie wierzyciela komornik sporządzi opis zajętego prawa majątkowego.

Art. 642. § 1. Jeżeli ma być zajęta wierzytelność, przypadająca dłużnikowi od Skarbu Państwa albo od instytucyj i funduszów w ich zarządzie będących, za dłużnika wierzytelności uważa się urząd, który powołany jest do wydania polecenia wypłaty. Na żądanie wierzyciela wezwanie doręczone będzie także kasie, która ma dokonać wypłaty dłużnikowi; kasa wstrzyma wypłatę, choćby już otrzymała polecenie wypłacenia dłużnikowi należnej sumy. Wskazanie urzędu, który jest powołany do wydania polecenia wypłaty, i kasy, która ma dokonać wypłaty, jest obowiązkiem wierzyciela.

§ 2. Wierzytelność, przypadająca dłużnikowi od Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych, zastępowanych przez Prokuratorię Generalną, funduszów państwowych, będących osobami prawnymi, z tytułu dostaw lub robót, nie może być zajęta przed ukończe-

niem dostawy lub roboty, chyba że chodzi o roszczenia pracowników dłużnika z tytułu pracy, wykonanej przy tej dostawie lub robocie.

Art. 643. Dłużnik zajętej wierzytelności lub innego prawa majątkowego, który na wezwanie komornika nie złożył należytego oświadczenia, niezależnie od odpowiedzialności za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę na wniosek wierzyciela może być skazany na grzywnę do dziesięciu tysięcy złotych przez sąd powiatowy swego miejsca zamieszkania. Przed wydaniem orzeczenia sąd wysłucha dłużnika.

Art. 644. § 1. Z mocy samego zajęcia wierzyciel może, o ile to jest potrzebne do zaspokojenia jego wierzytelności, wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika.

§ 2. Jeżeli dłużnik jest zatrudniony u osoby bliskiej, osoba ta nie może zasłaniać się względem uprawnionego do świadczeń z tytułu wszelkich roszczeń alimentacyjnych ani zarzutem, że wypłaciła zobowiązanemu wynagrodzenie z góry, ani zarzutem, że służy jej wierzytelność, nadająca się do potrącenia z roszczeniem o wynagrodzenie.

§ 3. Na żądanie wierzyciela komornik wyda mu odpowiednie zaświadczenie.

§ 4. Wierzyciel, wnoszący powództwo przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności lub innego prawa majątkowego, powinien przypozwać dłużnika egzekwowanego.

Art. 645. § 1. Na wniosek wierzyciela komornik odbierze dłużnikowi dokumenty, stanowiące dowód wierzytelności lub innego prawa majątkowego, i złoży je do depozytu sądowego.

§ 2. Jeżeli wierzyciel zgłasza wniosek, aby odebranie odbyło się w jego obecności, komornik zawiadomi go o terminie tej czynności. W razie niestawienia się wierzyciela czynność nie będzie dokonana.

§ 3. Dłużnik obowiązany jest udzielić wierzycielowi wszelkich wyjaśnień potrzebnych do dochodzenia praw przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa.

Art. 646. § 1. Zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, odbywa się przez odebranie dokumentu dłużnikowi lub osobie trzeciej, która zgodzi się na wydanie dokumentu.

§ 2. O dokonaniu zajęcia komornik zawiadomi wierzyciela egzekwującego, dłużnika egzekwowanego oraz dłużnika wierzytelności lub prawa.

Art. 647. § 1. Jeżeli wierzytelność, związana z posiadaniem dokumentu, może być odebrana zaraz lub po wypowiedzeniu, komornik dokona w miarę potrzeby wypowiedzenia i podejmie poszukiwaną sumę. Również dokona czynności zachowawczych na wniosek wierzyciela lub dłużnika, jeżeli zajdzie tego potrzeba.

§ 2. W razie potrzeby innych czynności celem ściągnięcia zajętej wierzytelności wierzyciel lub dłużnik mogą za pośrednictwem komornika zgłosić do sądu wniosek o ustanowienie kuratora. Sąd może kuratorem ustanowić także wierzyciela.

§ 3. To samo stosuje się odpowiednio do innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu.

Art. 648. § 1. Następne zajęcia wierzytelności lub praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, będą dokonywane przez zaznaczenie na protokole pierwszego zajęcia.

§ 2. O nowym zajęciu należy zawiadomić oprócz dłużników i wierzyciela również poprzednich wierzycieli.

Art. 649. § 1. Jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego mają być wydane dłużnikowi ruchomości, będą one wydane komornikowi w miejscu, gdzie miały być wydane dłużnikowi. Zajęcie ruchomości dokonane jest przez samo zajęcie prawa.

§ 2. Dalsza egzekucja z tych ruchomości prowadzona będzie według przepisów o egzekucji z ruchomości.

Art. 650. § 1. Jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego ma być wydana nieruchomość, komornik wyda mu nieruchomość odda dłużnikowi, a w razie potrzeby ustanowionemu przez siebie dozorcy.

§ 2. Dalsza egzekucja z tej nieruchomości prowadzona będzie według przepisów o egzekucji z nieruchomości bądź o zarządzie przymusowym.

Art. 651. § 1. Jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku, zajęcie obejmuje wszystko to, co dłużnikowi z działu przypadnie. Jeżeli wierzyciel w ciągu miesiąca po ukończeniu działu nie rozpocznie egzekucji z mienia przypadłego dłużnikowi, przedmioty majątkowe, do których egzekucji nie skierował, będą wolne od zajęcia.

§ 2. O zajęciu komornik zawiadomi wskazane przez wierzyciela osoby, przeciwko którym dłużnikowi służy prawo żądania działu.

Art. 652. Jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego osoba, obciążona obowiązkiem, ma według wyboru dłużnika egzekwowanego albo zapłacić sumę pieniężną, albo spełnić inne świadczenie, prawo wyboru przechodzi na wierzyciela, jeżeli dłużnik, wezwany przez komornika do dokonania wyboru, w ciągu tygodnia z tego prawa nie skorzystał.

Art. 653. Jeżeli wierzytelność lub prawo majątkowe jest zabezpieczone poręczeniem albo zastawem, nie wpisanym do księgi wieczystej, komornik na wniosek wierzyciela zawiadomi także poręczyciela albo właściciela przedmiotu lub prawa, zastawem obciążonego, iż zajętej sumy lub świadczenia nie wolno uiścić dłużnikowi.

Art. 654. § 1. Zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych, zabezpieczonych wpisem w księdze wieczystej, dokonywa się na wniosek wierzyciela przez odpowiedni wpis do księgi wieczystej.

§ 2. Jeżeli nieruchomość obciążona nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, stosuje się przepisy o składaniu wniosków do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tej nieruchomości.

§ 3. Jeżeli właściciel nieruchomości odpowiedzialny jest tylko rzeczowo, komornik na żądanie wierzyciela dokona zajęcia u dłużnika osobistego.

Art. 655. § 1. Jeżeli egzekucja celem ściągnięcia należności pieniężnej jest skierowana do prawa, które podlega ujawnieniu w księdze wieczystej, lecz nie jest ujawnione, wierzyciel może na podstawie tytułu wykonawczego i dokumentów, potrzebnych do wpisu tego prawa, żądać jego ujawnienia na rzecz dłużnika i jednoczesnego wpisu zajęcia.

§ 2. Na wniosek wierzyciela komornik odbierze dłużnikowi dokumenty, potrzebne do ujawnienia tego prawa.

§ 3. Jeżeli egzekucja została wszczęta przez kilku wierzycieli, komornik po odebraniu dłużnikowi doku-

mentów, potrzebnych do ujawnienia tego prawa, złoży wniosek o dokonanie wpisu na rzecz dłużnika oraz wpisu zajęcia na rzecz wszystkich wierzycieli.

Art. 656. Zajęcie sum, płatnych periodycznie obejmuje także wypłaty przyszłe.

Art. 657. Zajęcie płac i innych sum, przypadających ze stosunku służbowego, obowiązuje bez potrzeby ponownego zajęcia także osobę, na którą przeszły obowiązki poprzedniego służbodawcy, jeżeli osoba ta o zajęciu wiedziała.

Art. 658. Jeżeli obowiązek dłużnika zajętej wierzytelności lub innego prawa majątkowego zależy od świadczenia wzajemnego, które ma spełnić dłużnik egzekwowany, a które polega na wydaniu rzeczy, znajdującej się w jego władaniu, sąd na wniosek wierzyciela i po wysłuchaniu osób interesowanych poleci komornikowi odebranie tej rzeczy dłużnikowi egzekwowanemu, gdy jego obowiązek wydania rzeczy dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa jest już orzeczony prawomocnym wyrokiem lub stwierdzony innym tytułem egzekucyjnym. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 659. § 1. Jeżeli po zajęciu wierzytelności lub prawa majątkowego wykonanie praw dłużnika przez wierzyciela natrafia na znaczne trudności, sąd na wniosek wierzyciela lub dłużnika wyznaczy kuratora celem wykonania tych praw. Do sądu należy też bliższe oznaczenie czynności kuratora.

§ 2. Na postanowienie sądu, oddalające wniosek, służy zażalenie.

Art. 660. § 1. W przypadku zajęcia prawa majątkowego sąd może na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu dłużnika nakazać zarząd przymusowy lub sprzedaż prawa, chyba że wyrządziłoby to znaczną szkodę dłużnikowi. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 2. Do zarządu przymusowego i sprzedaży prawa stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie przymusowym i o sprzedaży ruchomości.

§ 3. Przepisy powyższe nie dotyczą wierzytelności pieniężnych.

Art. 661. Umowny zakaz zbycia wierzytelności nie wyłącza egzekucji z tej wierzytelności.

Rozdział III.

Egzekucja z nieruchomości.

Oddział 1.

Zajęcie.

Art. 662. § 1. Egzekucja z nieruchomości należy do komornika tego sądu, w którego okręgu nieruchomość jest położona.

§ 2. Jeżeli nieruchomość jest położona w okręgach kilku sądów, wybór sądu należy do wierzyciela. Wszakże z postępowaniem, wszczętym przez jednego wierzyciela, połączone będą postępowania, wszczęte przez innych wierzycieli. W tym celu komornik, który rozpoczął egzekucję, o wszczęciu, a następnie o ukończeniu egzekucji zawiadomi komornika, do którego stosownie do paragrafu poprzedzającego mogłaby należeć egzekucja.

Art. 663. Wskutek wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości, we wniosku wymienionej, komornik wzywa dłużnika, aby zapłacił dług w ciągu dwóch tygodni pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania.

Art. 664. § 1. Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania komornik przesyła do sądu powiatowego wniosek o dokonanie wpisu o wszczętej egzekucji we właściwej księdze wieczystej. Prawo zgłoszenia tego wniosku służy także wierzycielowi.

§ 2. Jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, stosuje się przepisy o składaniu wniosków do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tej nieruchomości.

Art. 665. § 1. Jeżeli w księdze wieczystej znajdują się wpisy, stanowiące przeszkodę do wpisu o wszczętej egzekucji, sąd prowadzący księgę wieczystą, wyznaczając termin do usunięcia przeszkody, zawiadamia o tym wierzyciela i komornika. W przypadku takim egzekucja ulega zawieszeniu.

§ 2. O ile to jest potrzebne do uzyskania wpisu o wszczętej egzekucji, wierzyciel może wykonać roszczenie dłużnika o usunięcie przeszkody do wpisu.

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu, wyznaczonego przez sąd prowadzący księgę wieczystą, komornik umorzy egzekucję, chyba że wierzyciel uzyskał przedłużenie terminu albo wytoczył powództwo przed jego upływem. Komornik umorzy również egzekucję, gdy roszczenie o usunięcie przeszkody do wpisu o wszczętej egzekucji zostanie prawomocnie oddalone.

Art. 666. § 1. W stosunku do dłużnika nieruchomość jest zajęta z chwilą doręczenia mu wezwania. W stosunku do dłużnika, któremu nie doręczono wezwania, jako też w stosunku do osób trzecich nieruchomość jest zajęta z chwilą dokonania wpisu w księdze wieczystej.

§ 2. Jednakże w stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, chociażby wezwanie nie zostało jeszcze wysłane dłużnikowi ani wpis w księdze wieczystej nie był jeszcze dokonany.

Art. 667. § 1. Postępowanie egzekucyjne, dotyczące kilku nieruchomości tego samego dłużnika, komornik może przed ukończeniem opisu połączyć na wniosek jednej ze stron w jedno postępowanie, jeżeli połączenie przyczyni się do uproszczenia dalszego postępowania albo do korzystniejszej sprzedaży nieruchomości lub zmniejszenia kosztów, a nie ma przeszkód natury prawnej lub gospodarczej.

§ 2. Jeżeli jednak postępowanie dotyczy jednej lub kilku nieruchomości, położonych w okręgach różnych sądów powiatowych, połączenie zarządzi sąd wojewódzki, bezpośrednio przełożony nad sądem powiatowym, w którego okręgu postępowanie było wcześniej wszczęte.

§ 3. Postępowania egzekucyjne, dotyczące części ułamkowych tej samej nieruchomości, oraz postępowania, dotyczące części nieruchomości i jej całości, mogą być połączone przez komornika w jedno postępowanie.

Art. 668. Wierzyciel, który skierował egzekucję do nieruchomości po jej zajęciu przez innego wierzyciela,

przyłącza się do postępowania wszczętego wcześniej i nie może żądać powtórzenia czynności już dokonanych; poza tym ma te same prawa, co i pierwszy wierzyciel.

Art. 669. Celem dopilnowania praw osoby, której miejsce pobytu nie jest znane i której z powodu nieobecności nie można uskutecznić doręczeń, sąd na wniosek komornika, który w razie potrzeby wniosek ten zgłosi z urzędu, ustanowi kuratora do zastępowania osoby nieobecnej. Kurator obowiązki swe sprawować będzie także w interesie wszystkich innych osób, którym w dalszym toku postępowania doręczenia nie będą mogły być uskutecznione. Wspólny kurator może zastępować tylko osoby, których interesy nie są między sobą sprzeczne.

Art. 670. § 1. Zajęcie nieruchomości obejmuje wszelkie jej przynależności i prawa, wynikające z umów ubezpieczenia przedmiotów, podlegających zajęciu, tudzież należności z tych umów już przypadające, jeżeli według treści umowy przeznaczone były na przywrócenie rzeczy do poprzedniego stanu.

§ 2. Zajęcie obejmuje także wprowadzone później przynależności oraz później wzniesione budowle i posadzone rośliny, jak również prawa z umów ubezpieczenia później zawartych.

Art. 671. § 1. Zbycie nieruchomości po zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie.

§ 2. Nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika. W każdym razie czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika, jak i w stosunku do nabywcy.

§ 3. Inne zmiany w stanie hipotecznym, zaszłe po dokonaniu wpisu o wszczęciu egzekucji, nie mają wpływu na dalsze postępowanie egzekucyjne.

Art. 672. § 1. Zajętą nieruchomość pozostawia się w zarządzie dłużnika, który co do sposobu zarządu stosować się będzie do przepisów o zarządzie przymusowym.

§ 2. Na wniosek wierzyciela lub innej osoby, która ma prawo do zaspokojenia z zajętej nieruchomości, sąd odejmie dłużnikowi zarząd i ustanowi zarządcę, który również obowiązany jest stosować się do przepisów o zarządzie przymusowym.

§ 3. Czysty dochód, osiągnięty do dnia przejścia własności sprzedanej nieruchomości na nabywcę, dołącza się do ceny, która będzie uzyskana za nieruchomość.

Art. 673. Od chwili zajęcia dłużnik nie może zbywać ani zastawiać rzeczy, będących przynależnością zajętej nieruchomości, z wyjątkiem jedynie takiego zbycia, które jest niezbędne do podtrzymania prawidłowego gospodarstwa.

Art. 674. § 1. Wierzyciel albo inna osoba, mająca prawo do zaspokojenia z zajętej nieruchomości (uczestnik), jak również nabywca nieruchomości na licytacji może w drodze powództwa żądać unieważnienia umów, dotyczących tej nieruchomości lub nawet tylko jej przynależności, jeżeli kontrahent dłużnika działał w złej wierze.

§ 2. W tym przypadku właściwość sądu oznacza się według siedziby sądu, którego komornik prowadzi egzekucję.

Oddział 2.

Opis i oszacowanie.

Art. 675. Do opisu i oszacowania nieruchomości komornik może przystąpić dopiero po upływie miesiąca od daty doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty długu.

Art. 676. § 1. Przy wniosku o dokonanie opisu i oszacowania wierzyciel powinien:

1) złożyć wyciąg z księgi wieczystej, a jeżeli nieruchomość jest wciągnięta do katastru — także wyciąg z katastru;
2) wskazać zamieszkanie osób, które należy zawiadomić o terminie opisu i oszacowania.

§ 2. Jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, poświadczony wykaz dokumentów, złożonych do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tej nieruchomości, wraz z zaświadczeniem o treści każdego ze złożonych dokumentów zastępuje wyciąg z księgi wieczystej.

§ 3. Wyciągu z księgi wieczystej i katastru oraz poświadczonego wykazu dokumentów złożonych do zbioru wraz z zaświadczeniem ich treści może żądać od właściwych władz także komornik.

Art. 677. § 1. O terminie opisu i oszacowania komornik zawiadamia dłużnika, wierzyciela, osoby mające prawa zabezpieczone hipotecznie oraz innych uczestników, o których ma już wiadomość, tudzież osoby, mające z mocy ustawy rzeczowo obowiązujące prawo odkupu (wykupu) lub pierwokupu (pierwszeństwo kupna).

§ 2. Komornik wezwie przez obwieszczenie publiczne także wszystkie inne osoby, aby przed ukończeniem opisu zgłosiły swoje prawa do nieruchomości lub jej przynależności, jeżeli ich prawa stanowią przeszkodę do egzekucji.

§ 3. Obwieszczenia umieszczone będą w budynku sądowym i będą przesłane prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej miejscowości, gdzie nieruchomość jest położona, celem wywieszenia na nieruchomości i w lokalu prezydium oraz celem ogłoszenia także w sposób, w tej miejscowości zwyczajem przyjęty.

§ 4. Doręczenia i obwieszczenia powinny być dokonane nie później niż na dwa tygodnie przed terminem rozpoczęcia opisu.

Art. 678. § 1. Dłużnik nie później niż podczas opisu i oszacowania może złożyć wniosek, aby na licytację wystawiona była tylko wydzielona z nieruchomości część, której cena wywołania wystarcza na zaspokojenie wierzyciela egzekwującego. Wniosek będzie rozstrzygnięty po oszacowaniu nieruchomości.

§ 2. W razie uwzględnienia wniosku dalsze postępowanie co do reszty nieruchomości będzie zawieszone do czasu ukończenia licytacji wydzielonej części.

§ 3. Na postanowienie sądu, oddalające wniosek, służy zażalenie.

Art. 679. W protokole opisu i oszacowania komornik wymieni:

1) oznaczenie nieruchomości, jej granice lub oznaczenie katastralne, a w miarę możności jej obszar oraz

oznaczenie księgi wieczystej, jeżeli nieruchomość ma założoną księgę wieczystą;

2) przynależności, budowle i inne urządzenia ze wskazaniem ich przeznaczenia gospodarczego;

3) stwierdzone prawa i ciężary;

4) umowy ubezpieczenia;

5) osoby, w których posiadaniu znajduje się nieruchomość lub jej przynależność;

6) umowy dzierżawy lub zastawu z zaznaczeniem, czy nieruchomość oddana jest w najem;

7) oszacowanie z podaniem jego podstaw;

8) zgłoszone prawa do nieruchomości;

9) inne dla oznaczenia lub oszacowania nieruchomości istotne szczegóły.

Art. 680. § 1. We wniosku o dokonanie opisu wierzyciel może oszacować nieruchomość, o czym będzie umieszczona wzmianka w zawiadomieniu o terminie opisu, doręczonym dłużnikowi i uczestnikom.

§ 2. Oszacowanie przez wierzyciela będzie przyjęte za podstawę licytacji, jeżeli na trzy dni przed terminem opisu nie sprzeciwią się temu dłużnik i uczestnicy.

§ 3. Dłużnik nie może sprzeciwić się oszacowaniu, ustalonemu w umowie z wierzycielem, uczestnicy zaś nie mogą żądać, aby oszacowanie było wyższe od oszacowania umownego.

Art. 681. Jeżeli oszacowanie nie będzie dokonane w sposób, wskazany w artykule poprzedzającym, komornik powoła jednego lub kilku biegłych.

Art. 682. § 1. W oszacowaniu biegły poda osobno wartość nieruchomości, jej przynależności, urządzeń i praw do niej przywiązanych, a osobno wartość całości tudzież wartość części nieruchomości, która według wniosku dłużnika może być wydzielona i wystawiona na licytację oddzielnie.

§ 2. Biegły poda również w razie potrzeby wartość pieniężną poszczególnych praw, które z sumy, uzyskanej za nieruchomość, mają być zaspokojone, w szczególności zaś świadczeń z tytułu takich praw.

Art. 683. W przypadku, gdy zostały zgłoszone prawa osób trzecich do nieruchomości, jej przynależności lub urządzeń albo gdy rzeczy te znajdują się w posiadaniu osób trzecich, będzie oznaczona wartość osobno rzeczy spornej, osobno całości po wyłączeniu rzeczy spornej, wreszcie osobno wartość całości wraz z tą rzeczą.

Art. 684. Zarzuty przeciwko opisowi i oszacowaniu należy zgłosić komornikowi najpóźniej w terminie dwóch tygodni od ukończenia opisu i oszacowania. Jeżeli zostały zgłoszone zarzuty, komornik przedstawi akta sądowi, który po wysłuchaniu w razie potrzeby stron i uczestników rozstrzygnie zarzuty. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Oddział 3.

Obwieszczenie o licytacji.

Art. 685. § 1. Komornik ogłasza o licytacji przez obwieszczenie.

§ 2. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika albo uczestnika sąd może postanowić, że licytacja będzie dokonana w innym sądzie przez komornika tam urzędującego, jeżeli wartość nieruchomości przewyższa milion złotych i jeżeli w ten sposób można spodziewać się lepszych wyników licytacji. W tym przypadku o licytacji ogłasza komornik, który ma ją przeprowadzić.

§ 3. Sąd, w którego okręgu ma się odbyć licytacja, jest właściwy w dalszym toku postępowania z wyjątkiem postępowania, obejmującego podział sum, osiągniętych za nieruchomość.

Art. 686. Sąd może na wniosek wierzyciela lub dłużnika albo uczestnika postanowić, że licytacja odbędzie się w miejscowości, gdzie nieruchomość jest położona.

Art. 687. Licytacja nie może być wyznaczona na termin wcześniejszy niż po upływie dwóch miesięcy od ukończenia opisu i oszacowania.

Art. 688. W obwieszczeniu o licytacji wskazać należy:

1) nieruchomość, która ma być sprzedana, z oznaczeniem jej przeznaczenia gospodarczego, miejsca jej położenia, imienia i nazwiska dłużnika oraz z wymienieniem księgi wieczystej i miejsca przechowania tej księgi; jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, należy wymienić sąd, w którym jest prowadzony zbiór dokumentów dla tej nieruchomości, oraz oznaczenie zbioru;

2) czas i miejsce licytacji;

3) sumę oszacowania i cenę wywołania;

4) wysokość rękojmi, jaką licytant, przystępując do przetargu, powinien złożyć, z zaznaczeniem, że rękojmia powinna być złożona w gotowiźnie albo w takich papierach wartościowych bądź książeczkach wkładkowych instytucyj, w których wolno umieszczać fundusze małoletnich, i że papiery wartościowe przyjęte będą w wartości trzech czwartych części ceny giełdowej.

Nadto w obwieszczeniach należy podać:

5) że przy licytacji będą zachowane ustawowe warunki licytacyjne, o ile dodatkowym publicznym obwieszczeniem nie będą podane do wiadomości warunki odmienne;

6) że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do licytacji i przysądzenia własności na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie nieruchomości lub jej części od egzekucji i że uzyskały postanowienie właściwego sądu, nakazujące zawieszenie egzekucji;

7) że w ciągu ostatnich dwóch tygodni przed licytacją wolno oglądać nieruchomość w dni powszednie od godziny ósmej do osiemnastej, akta zaś postępowania egzekucyjnego można przeglądać w sądzie.

Art. 689. Obwieszczenie o licytacji będzie doręczone:

1) wierzycielowi i dłużnikowi;

2) uczestnikom i osobom, mającym rzeczowo obowiązujące prawo odkupu (wykupu) lub pierwokupu (pierwszeństwa kupna);

3) właściwemu prezydium wojewódzkiej rady narodowej i Bankowi Rolnemu stosownie do ustawy o wykonaniu reformy rolnej;

4) organom władzy publicznej i instytucjom publicznym, powołanym do zgłaszania należności z tytułu podatków i innych danin publicznych. Jednocześnie należy je wezwać, aby najpóźniej w terminie licytacji zgłosiły zestawienie podatków i innych danin publicznych, należnych po dzień licytacji, pod rygorem utraty mogącego im służyć z ustawy pierwszeństwa zaspokojenia.

Art. 690. § 1. Obwieszczenie o licytacji będzie przynajmniej na miesiąc przed jej terminem wywieszone w budynku sądowym oraz ogłoszone w dzienniku poczytnym, w danej miejscowości rozpowszechnionym, jak również będzie przesłane zarządowi gminnemu miejscowości, gdzie nieruchomość jest położona, celem wywieszenia na samej nieruchomości oraz w urzędzie gminnym i ogłoszenia także w sposób, w tej miejscowości zwyczajem przyjęty.

§ 2. Na żądanie wierzyciela, dłużnika lub uczestnika nastąpi też ogłoszenie w innych dziennikach na koszt żądającego.

§ 3. W obwieszczeniu, przeznaczonym do ogłoszenia w dziennikach, należy podać: oznaczenie nieruchomości, czas i miejsce licytacji, sumę oszacowania i cenę wywołania oraz wysokość rękojmi, jaką licytant powinien złożyć.

Art. 691. Jeżeli egzekucja dotyczy jednej lub kilku nieruchomości, położonych w różnych okręgach sądowych, obwieszczenie będzie nadto wywieszone we wszystkich właściwych sądach oraz ogłoszone w dziennikach, rozpowszechnionych w okręgach tych sądów.

Art. 692. O licytacji nieruchomości, oszacowanej nie wyżej niż na pięćset tysięcy złotych, nie ogłasza się w dziennikach.

Art. 693. Po dokonaniu obwieszczeń, jednak nie później niż na trzy tygodnie przed terminem licytacji, komornik przedstawia akta sądowi, który w razie spostrzeżenia niedokładności lub wadliwości postępowania poleci komornikowi ich usunięcie.

Art. 694. Na postanowienie sądu ze skargi na czynności komornika co do obwieszczeń służy zażalenie.

Oddział 4.

Warunki licytacyjne.

Art. 695. § 1. Przystępujący do przetargu obowiązany jest złożyć rękojmię w wysokości jednej dziesiątej części sumy oszacowania.

§ 2. Rękojmia złożona będzie w gotowiźnie albo w takich papierach wartościowych bądź książeczkach wkładkowych instytucyj, w których wolno umieszczać fundusze osób małoletnich. Papiery wartościowe przyjmowane są w wartości trzech czwartych części ceny giełdowej.

Art. 696. Rękojmię, złożoną przez licytanta, któremu udzielone będzie przybicie, zatrzymuje się, pozostałym zaś licytantom — zwraca się niezwłocznie.

Art. 697. Nie składają rękojmi: Skarb Państwa, polskie zakłady i przedsiębiorstwa państwowe, będące odrębnymi osobami prawnymi, oraz instytucje kredytowe, którym prawo to będzie przyznane rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości, wydanym w porozumieniu z Ministrem Finansów, jak również zastawnik i wierzyciel hipoteczny, jeżeli roszczenia ich przenoszą wysokość rękojmi, a nadto jeżeli inne wierzytelności, korzystające z pierwszeństwa przed nimi, są niższe od ceny wywołania o sumę nie mniejszą od wymaganej rękojmi.

Art. 698. Najniższa suma, za którą nieruchomość można nabyć na pierwszej licytacji, wynosi trzy czwarte części sumy oszacowania (cena wywołania).

Art. 699. Po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu sąd wzywa licytanta, który uzyskał przybicie (nabywcę), aby w ciągu dwóch tygodni od otrzymania wezwania złożył do depozytu sądowego cenę nabycia z ustawowymi odsetkami od dnia przybicia z potrąceniem rękojmi złożonej w gotowiźnie.

Art. 700. § 1. Za zgodą wierzyciela, którego wierzytelność znajduje zaspokojenie w cenie nabycia, nabywca może tę wierzytelność zaliczyć na poczet ceny. Zgoda wierzyciela powinna być odpowiednim aktem stwierdzona przed sądem w terminie, w którym nabywca ma obowiązek uiścić cenę nabycia.

§ 2. Nabywca może zaliczyć na poczet ceny również swoją wierzytelność, o ile znajduje ona zaspokojenie w cenie nabycia.

Art. 701. § 1. Jeżeli nabywca w terminie nie wykona warunków licytacyjnych co do zapłaty ceny nabycia, traci rękojmię, a skutki przybicia wygasają.

§ 2. Od nabywcy, nie składającego rękojmi, który nie wykonał warunków licytacyjnych, rękojmia będzie ściągnięta w trybie egzekwowania należności sądowych.

§ 3. Rękojmię, złożoną w papierach wartościowych albo w książeczkach wkładkowych, komornik na podstawie zarządzenia sądu spieniężyy według przepisów kodeksu niniejszego.

§ 4. Jeżeli nabywca nie wykonał warunków licytacyjnych, sąd na wniosek osoby interesowanej uchyli przybicie. Na postanowienie to służy zażalenie. Po uprawomocnieniu się postanowienia wierzyciel może żądać wyznaczenia ponownej licytacji, licytacja ta odbędzie się pod takimi samymi warunkami, jak licytacja, która nie doszła do skutku.

Art. 702. § 1. Z rękojmi, utraconej przez nabywcę albo od niego wyegzekwowanej, pokrywa się koszty postępowania oraz uprzywilejowane: należności pracowników, podatki i inne daniny publiczne; resztę dolicza się do sumy, która będzie uzyskana na ponownej licytacji.

§ 2. Jeżeli w ciągu sześciu miesięcy po terminie, w którym nabywca miał wykonać warunki licytacyjne, nie złożono wniosku o wyznaczenie ponownej licytacji, nastąpi podział reszty rękojmi.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 703. § 1. Nabywca może zrzec się kupna, jeżeli przedmiot nabycia w ciągu ostatnich trzech dni przed ukończeniem licytacji uległ takiemu pogorszeniu, że stracił na wartości więcej niż dziesiątą część sumy oszacowania, chyba że nabywca w chwili zaofiarowania ceny o tym wiedział, albo że uległy pogorszeniu przedmioty od szkody ubezpieczone.

§ 2. Zrzeczenie się nabycia powinno być zgłoszone nie później niż w ciągu tygodnia po licytacji.

§ 3. Sumę, jaką przedmiot stracił na wartości, oznaczy sąd po wysłuchaniu wierzyciela, dłużnika i nabywcy. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 704. Sumę odszkodowania, przypadającą na podstawie umowy ubezpieczenia za szkodę, powstałą przed oszacowaniem nieruchomości, dolicza się do ceny, uzyskanej na licytacji, suma zaś przypadająca za szkodę, powstałą po oszacowaniu, przechodzi na nabywcę.

Art. 705. Nabywca nie może domagać się unieważnienia nabycia; nie może również żądać zmniejszenia ceny nabycia z powodu wad nieruchomości lub z powodu pokrzywdzenia.

Art. 706. § 1. Na wniosek wierzyciela, dłużnika lub uczestnika, złożony w ciągu tygodnia od daty doręczenia zawiadomienia o terminie licytacji, sąd, odstępując od warunków ustawowych, może w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie:

1) obniżyć rękojmię do jednej dwudziestej części oszacowania;
2) oznaczyć dłuższe terminy uiszczenia ceny nabycia, nie dłuższe jednak od trzech miesięcy po uprawomocnieniu się przybicia.

§ 2. Obwieszczenie o zmienionych warunkach licytacyjnych dokonane będzie przynajmniej na dwa tygodnie przed terminem licytacji.

Oddział 5.

Licytacja.

Art. 707. Licytacja odbywa się publicznie w obecności i pod nadzorem sędziego.

Art. 708. Po wywołaniu licytacji komornik podaje do wiadomości obecnych:

1) przedmiot przetargu;
2) cenę wywołania;
3) sumę rękojmi;
4) termin uiszczenia ceny nabycia;
5) ciążące na nieruchomości zaległości w podatkach państwowych oraz innych daninach publicznych, jeżeli wysokość tych sum jest zgłoszona;
6) wierzytelności, które z mocy ustawy podlegają zaspokojeniu w gotowiźnie;
7) zgłoszone prawa do nieruchomości.

Art. 709. Przedmiotem przetargu jest to, co w chwili przetargu jest objęte zajęciem. Komornik na podstawie akt poda do wiadomości zmiany, jakie zaszły po chwili zajęcia.

Art. 710. Jeżeli ma być sprzedanych kilka nieruchomości lub części jednej nieruchomości, dłużnik ma prawo wskazać kolejność, w jakiej przetarg poszczególnych nieruchomości lub części ma być przeprowadzony.

Art. 711. § 1. Przetarg odbywa się ustnie.

§ 2. W przetargu nie mogą uczestniczyć: sędzia, pod którego nadzorem odbywa się licytacja, komornik, ich małżonkowie i dzieci, dłużnik, licytant, który nie wykonał warunków poprzedniej licytacji, osoby, które mogą nieruchomość na licytacji nabyć tylko za zezwoleniem władzy, a tego zezwolenia nie złożyły, oraz osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym.

§ 3. Stawienie się jednego licytanta wystarcza do odbycia przetargu, jeżeli licytant ten zaofiarował przynajmniej cenę wywołania.

Art. 712. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu powinno być stwierdzone dokumentem publicznym albo prywatnym z podpisem uwierzytelnionym. Jednakże dla adwokata wystarcza pełnomocnictwo z podpisem prywatnym.

Art. 713. Postąpienie nie może wynosić mniej niż pół procentu ceny wywołania z zaokrągleniem wzwyż do sumy złotych, podzielnej przez sto, w każdym jednak razie wystarcza postąpienie o tysiąc złotych.

Art. 714. Zaofiarowana suma przestaje wiązać, gdy inny licytant zaofiarował ważnie wyższą cenę.

Art. 715. Jeżeli w tym samym postępowaniu ma być sprzedanych kilka nieruchomości lub części jednej nieruchomości i jeżeli za te, które już zostały sprzedane, osiągnięto cenę wystarczającą na zaspokojenie należności wierzyciela egzekwującego i kosztów egzekucyjnych, komornik wstrzyma przetarg pozostałych nieruchomości lub ich części.

Art. 716. Po ustaniu postąpień komornik, uprzedzając obecnych, iż po trzecim obwieszczeniu dalsze postąpienia nie będą przyjęte, obwieści trzykrotnie ostatnio zaofiarowaną cenę, zamknie przetarg i wymieni osobę licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę.

Art. 717. Jeżeli należność wierzyciela uiszczona będzie wraz z kosztami przed zamknięciem przetargu, komornik umorzy egzekucję.

Art. 718. Jeżeli na licytacji nikt nie przystąpił do przetargu, komornik na wniosek wierzyciela wyznaczy drugą licytację, na której cenę wywołania stanowią dwie trzecie części sumy oszacowania. Cena ta jest najniższą, za którą można nabyć nieruchomość.

Art. 719. § 1. Jeżeli również na drugiej licytacji nikt nie przystąpił do przetargu, wówczas wierzyciel egzekwujący jak również każdy wierzyciel hipoteczny ma prawo objąć nieruchomość na własność w cenie nie niższej od trzech czwartych części sumy oszacowania.

§ 2. Wniosek o objęcie nieruchomości, wierzyciel powinien złożyć sądowi nie później niż w ciągu tygodnia po licytacji, składając jednocześnie rękojmię, jeżeli go ustawa od niej nie zwalnia.

§ 3. Przybicie następuje pod warunkami, pod jakimi nieruchomość wystawiona była na licytację.

§ 4. Jeżeli kilku wierzycieli składa wniosek o objęcie, pierwszeństwo służy temu, kto zaofiarował wyższą cenę, a przy równych cenach temu, czyja należność jest większa.

Art. 720. § 1. Jeżeli po drugiej licytacji żaden z wierzycieli nie objął nieruchomości na własność, postępowanie egzekucyjne umarza się i nowa egzekucja z tej nieruchomości może być wszczęta dopiero po upływie roku.

§ 2. Jeżeli wniosek o wszczęcie nowej egzekucji złożono przed upływem trzech lat od daty drugiej licytacji, komornik dokona nowego opisu i oszacowania tylko na wniosek wierzyciela lub dłużnika. Dłużnik może złożyć taki wniosek przed upływem dwóch tygodni od daty ponownego doręczenia mu wezwania do zapłaty długu, o czym należy go uprzedzić przy doręczeniu wez-

wania. W braku takiego wniosku licytacja nie może być wyznaczona na termin wcześniejszy niż po upływie trzech miesięcy od daty ponownego doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty długu.

Art. 721. Zarzuty z powodu czynności komornika w toku licytacji aż do zamknięcia przetargu osoby interesowane powinny zgłosić niezwłocznie sędziemu nadzorującemu, który je natychmiast rozstrzyga.

Oddział 6.

Przybicie.

Art. 722. Po zamknięciu przetargu sąd w osobie sędziego, pod którego nadzorem odbywa się licytacja, wyda postanowienie co do przybicia na rzecz licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, po wysłuchaniu tak jego jak i obecnych: wierzyciela, dłużnika i uczestników.

Art. 723. § 1. Postanowienie o przybiciu będzie ogłoszone niezwłocznie po ukończeniu przetargu; jednakże ogłoszenie może być odroczone najdalej na tydzień, jeżeli postanowienie zależy od wyników dowodu, który niezwłocznie nie może być przeprowadzony, jak również z innych ważnych przyczyn.

§ 2. Jeżeli skargi, zarzuty lub zażalenia, wniesione w toku postępowania egzekucyjnego, nie są jeszcze rozstrzygnięte prawomocnie, sąd może wstrzymać się z wydaniem postanowienia o udzieleniu przybicia.

§ 3. Jeżeli przybicie nie następuje niezwłocznie po ukończeniu przetargu, sąd na wniosek licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, może ustanowić zarządcę nieruchomości.

Art. 724. W postanowieniu o przybiciu należy wymienić imię i nazwisko nabywcy, nieruchomość, datę przetargu, cenę nabycia oraz w miarę potrzeby warunki licytacyjne, odmienne od warunków ustawowych.

Art. 725. § 1. Sąd odmówi przybicia z powodu pogwałcenia przepisów postępowania w toku licytacji, jeżeli uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik przetargu.

§ 2. Sąd odmówi również przybicia, jeżeli postępowanie podlegało umorzeniu lub zawieszeniu albo jeżeli wierzyciel, dłużnik lub uczestnik nie otrzymał zawiadomienia o licytacji, chyba że z tego powodu nie zaszło naruszenie jego praw albo, będąc obecny na licytacji, zarzutu nie zgłosił lub wreszcie zarzutu tego zrzekł się w piśmie do sądu skierowanym.

Art. 726. Jeżeli sąd odmówi przybicia, komornik na wniosek wierzyciela wyznaczy nowy termin licytacji; licytacja ta odbędzie się pod takimi samymi warunkami, jak licytacja, która nie doszła do skutku.

Art. 727. § 1. Na wniosek wierzyciela, dłużnika, uczestnika lub nabywcy sąd po przybiciu odejmie zarząd dłużnikowi i ustanowi zarządcę nieruchomości.

§ 2. Nabywcę, który oprócz rękojmi złożył w gotowiźnie nie mniej niż dwie dziesiąte części ceny nabycia, sąd na jego żądanie ustanowi zarządcą. Zarządcą można ustanowić również nabywcę, któremu do tej wysokości służy prawo zaliczenia swej wierzytelności na poczet ceny nabycia.

§ 3. Jeżeli skutki przybicia wygasły, a postępowanie egzekucyjne nie zostało umorzone, zarząd będzie utrzymany; w tym przypadku sąd wyda postanowienie co do osoby zarządcy.

Art. 728. Nabywca, który nie uzyska przysądzenia nieruchomości, obowiązany jest złożyć rachunek z zarządu. Sąd po sprawdzeniu rachunku orzeka co do zwrotu złożonej przez nabywcę sumy. Przypadająca od nabywcy z tytułu zarządu należność będzie pokryta z pierwszeństwem przed innymi jego zobowiązaniami z kwot pieniężnych, złożonych na poczet ceny poza rękojmią.

Art. 729. § 1. Własność sprzedanej nieruchomości przechodzi na nabywcę od dnia ogłoszenia bądź doręczenia postanowienia o udzieleniu przybicia. Od tego również dnia należą do niego pożytki osiągane z nieruchomości.

§ 2. Powtarzające się świadczenia publiczno-prawne, przypadające od dnia przybicia, ponosi nabywca. Świadczenia nie powtarzające się nabywca ponosi tylko wtedy, gdy ich płatność przypada w dniu przybicia lub później.

Art. 730. § 1. Użytkowanie, służebności i ciężary realne będą utrzymane w mocy, jeżeli służy im pierwszeństwo przed wszystkimi hipotekami albo jeżeli ich wartość, ustalona przy oszacowaniu, znajduje pełne pokrycie w cenie nabycia; w ostatnim przypadku wartość ta będzie zaliczona na poczet ceny.

§ 2. W innych przypadkach wymienione prawa wygasają z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o udzieleniu przybicia. Jeżeli ich wartość, ustalona przy oszacowaniu, znajduje częściowe pokrycie w cenie nabycia, odpowiednia część ceny będzie wypłacona uprawnionemu według pierwszeństwa, jakie służyło jego prawu.

Art. 731. Na wniosek złożony na podstawie art. 697 sąd może postanowić, że służebność gruntowa, która nie znajduje pełnego pokrycia w cenie nabycia, będzie utrzymana w mocy, jeżeli jest dla nieruchomości władnącej konieczna, a nie obniża istotnie wartości nieruchomości służebnej.

Art. 732. Będą utrzymane w mocy bez potrącenia ich wartości z ceny nabycia:

1) prawa ciążące na nieruchomości z mocy ustawy;
2) służebności, ustanowione przez właściwe władze w związku z przebudową ustroju rolnego;
3) służebność drogi koniecznej oraz służebność, ustanowiona w przypadku przekroczenia granicy przy wznoszeniu budowli lub innego urządzenia.

Art. 733. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych w księdze wieczystej ustają z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o udzieleniu przybicia.

Art. 734. § 1. Od dnia przybicia nabywca wstępuje w prawa i obowiązki dłużnika, wynikające ze stosunku najmu lub dzierżawy, jeżeli najemca objął nieruchomość przed przybiciem albo jeżeli prawo najmu lub dzierżawy zostało przed zajęciem ujawnione w księdze wieczystej.

§ 2. Nabywca jednak może wypowiedzieć: najem — przed początkiem pierwszego, po uprawomocnieniu się przysądzenia, kwartału kalendarzowego ze skutkiem na koniec tego kwartału, dzierżawę zaś — przed początkiem rozpoczynającego się po powyższej dacie roku dzierżawnego ze skutkiem na koniec tego roku.

§ 3. Wypowiedzenie, dokonane przez nabywcę, nie zwalnia dłużnika od odpowiedzialności za dotrzymanie terminu najmu lub dzierżawy.

Art. 735. Nabywca jest związany terminem zastrzeżonym w umowie najmu lub dzierżawy, jeżeli prawo to jest ujawnione w księdze wieczystej z pierwszeństwem przed wszystkimi hipotekami albo jeżeli jego wartość, ustalona przy oszacowaniu, znajduje pełne pokrycie w cenie nabycia; w ostatnim przypadku wartość ta będzie zaliczona na poczet ceny. W razie pokrycia częściowego nabywca może wypowiedzenia dokonać, chyba że zrzekł się tego uprawnienia wobec sądu przed upływem terminu do wykonania warunków licytacyjnych, w którym to przypadku część wartości, znajdująca pokrycie, będzie zaliczona na poczet ceny nabycia. W razie wypowiedzenia przez nabywcę część wartości, znajdująca pokrycie, będzie wypłacona najemcy lub dzierżawcy według pierwszeństwa jego prawa.

Art. 736. Rozporządzenia czynszem najmu lub dzierżawy, dokonane przez dłużnika, obowiązują nabywcę, o ile nie przekraczają kwartału kalendarzowego, w którym nastąpiło przybicie. To samo dotyczy pobrania naprzód czynszu najmu za czas dłuższy niż jeden kwartał, a czynszu z tytułu dzierżawy za czas dłuższy niż pół roku.

Art. 737. Postanowienie o przybiciu, które zapadło na posiedzeniu niejawnym, doręcza się wierzycielowi, dłużnikowi, nabywcy i tym osobom, które w toku licytacji zgłosiły zarzuty co do udzielenia przybicia, jako też zarządcy, jeżeli był ustanowiony; postanowienie zaś o odmowie przybicia — wierzycielowi, dłużnikowi i licytantowi, który zaofiarował najwyższą cenę.

Art. 738. Na postanowienie sądu co do przybicia służy zażalenie. Jednakże zażalenie nie służy temu, czyje prawo nie zostało naruszone z powodu pogwałcenia przepisów postępowania.

Oddział 7.

Nadlicytacja.

Art. 739. § 1. W ciągu tygodnia od dnia przybicia każdy, kto ma prawo do uczestniczenia w przetargu, może w piśmie, złożonym sądowi, zaofiarować za nieruchomość cenę co najmniej o jedną czwartą część wyższą od ceny, w której przybicie nastąpiło.

§ 2. Zgłaszający zaofiarowanie wyższej ceny (nadlicytant) powinien złożyć jednocześnie do depozytu sądowego rękojmię w wysokości piątej części ceny, którą zaofiarował.

§ 3. Od złożenia rękojmi nikt nie jest zwolniony.

§ 4. Podanie spóźnione lub złożone bez rękojmi albo z rękojmią nie wystarczającą sąd niezwłocznie odrzuci.

§ 5. Dopóki podanie nadlicytanta nie zostało odrzucone, podlega zawieszeniu bieg terminu do uiszczenia ceny nabycia przez licytanta, który uzyskał przybicie.

Art. 740. § 1. Pismo, zawierające wniosek nadlicytanta, doręcza się licytantowi, który uzyskał przybicie. Jednocześnie wyznaczony będzie termin posiedzenia, na które wzywa się do sądu tego licytanta i nadlicytanta. Nikt inny oprócz nich do współubiegania się dopuszczony nie będzie.

§ 2. Przybicie ostateczne udzielone będzie temu, kto zaofiaruje cenę najwyższą. Wskutek udzielenia tego przybicia przestaje obowiązywać poprzednie przybicie.

Art. 741. Poza tym do nadlicytacji stosuje się ogólne przepisy, dotyczące licytacji i przybicia, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami oddziału niniejszego.

Oddział 8.

Przysądzenie własności.

Art. 742. § 1. Po uprawomocnieniu się przybicia i po wykonaniu przez nabywcę lub jego następcę prawnego warunków licytacyjnych sąd na wniosek wyda postanowienie o przysądzeniu własności.

§ 2. Postanowienie o przysądzeniu własności jest tytułem do wpisu prawa własności w księdze wieczystej na rzecz nabywcy oraz tytułem egzekucyjnym do wprowadzenia go w posiadanie nieruchomości.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 743. § 1. Postanowienie o przysądzeniu własności wraz z planem podziału jest tytułem do wykreślenia w księdze wieczystej praw, które według planu podziału wygasły.

§ 2. Na podstawie samego postanowienia o przysądzeniu wykreśla się wszystkie wierzytelności, obciążające nieruchomość, jeżeli w postanowieniu swierdzono uiszczenie przez nabywcę całej ceny nabycia gotowizną.

Art. 744. Jeżeli sprzedana nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, nabywca przedstawi właściwemu sądowi poświadczony odpis postanowienia o przysądzeniu własności wraz z wnioskiem o złożenie go do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tejże nieruchomości.

Rozdział IV.

Egzekucja z nieruchomości będącej przedmiotem własności czasowej.

Art. 745. Do egzekucji z nieruchomości, będącej przedmiotem własności czasowej, stosuje się przepisy rozdziału poprzedzającego z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 746. W protokole opisu i oszacowania oraz w obwieszczeniu o licytacji powinien być wymieniony termin kalendarzowy wygaśnięcia własności czasowej. To samo dotyczy ustalonych umownie warunków korzystania z nieruchomości przez właściciela czasowego, jeżeli są ujawnione w księdze wieczystej.

Art. 747. Prawo powrotu będzie utrzymane w mocy bez potrącenia jego wartości z ceny nabycia. To samo dotyczy ujawnionych w księdze wieczystej roszczeń uprawnionego do powrotu, dotyczących sposobu korzystania z nieruchomości przez właściciela czasowego.

Rozdział V.

Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości.

Art. 748. Do egzekucji z ułamkowej części nieruchomości stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 749. Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości może być prowadzona tylko w przypadku, gdy część ułamkowa stanowi udział współwłaściciela. Jednakże gdy współwłasność powstała wskutek dziedziczenia, egzekucja z części ułamkowej, przypadającej spadkobiercy, nie może być prowadzona przed działem spadku.

Art. 750. Opisowi i oszacowaniu podlega cała nieruchomość, sprzedaży zaś część ułamkowa należąca do dłużnika.

Art. 751. W razie sprzedaży części ułamkowej hipoteka uzyskana na nieruchomości przed powstaniem współwłasności będzie utrzymana w mocy bez potrącenia sumy zabezpieczonej z ceny nabycia.

Art. 752. Wierzyciel, który uzyskał hipotekę na nieruchomości przed powstaniem współwłasności, nie może prowadzić egzekucji z poszczególnych części ułamkowych.

Rozdział VI.

Egzekucja z własności górniczej i z prawa wydobywania żywic ziemnych.

Art. 753. Do egzekucji z własności górniczej i z prawa wydobywania żywic ziemnych stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości.

Art. 754. § 1. Do wniosku o dokonanie opisu i oszacowania własności górniczej wierzyciel powinien dołączyć wyciąg z księgi wieczystej lub górniczej, a gdyby własność górnicza do księgi wpisana nie była — odpis dokumentu nadawczego lub zaświadczenie wyższego urzędu górniczego, w którym wymienione będą minerały, objęte własnością górniczą.

§ 2. W obwieszczeniu o licytacji należy także wymienić te minerały.

Art. 755. Szczególne przepisy określają, jakie rzeczy stanowią przynależność własności górniczej i które z nich dłużnik może mimo zajęcia zbywać celem prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa.

Rozdział VII.

Egzekucja z handlowych statków morskich i statków żeglugi śródlądowej.

Art. 756. Do egzekucji z handlowych statków morskich i statków żeglugi śródlądowej, wpisanych do polskiego rejestru statków, stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości ze zmianami, wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 757. Egzekucja należy do komornika sądu, w którego okręgu statek znajduje się w chwili wszczęcia egzekucji.

Art. 758. Do wniosku o wszczęcie egzekucji wierzyciel powinien dołączyć dowód, że statek jest wpisany do rejestru.

Art. 759. Dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji ze statku handlowego morskiego, jeżeli statek w chwili zajęcia przygotowany jest do ruszenia w podróż. Prawo to nie służy dłużnikowi, jeżeli egzekucja została wszczęta w poszukiwaniu długu, zaciągniętego w celu dokonania zamierzonej podróży.

Art. 760. Wierzyciel może skierować egzekucję do statku nie tylko na podstawie tytułu egzekucyjnego, uzyskanego przeciwko właścicielowi statku, lecz także na podstawie tytułu, uzyskanego przeciwko innej osobie, jeżeli z ustawy służy mu prawo zaspokojenia ze statku. Egzekucja na podstawie tytułu, uzyskanego przeciwko innej osobie, jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy klauzula wykonalności wyraźnie na to zezwala.

Art. 761. O egzekucji, wszczętej na podstawie tytułu egzekucyjnego, uzyskanego przeciwko innej osobie, należy zawiadomić właściciela statku, wpisanego do rejestru. Właściciel, wpisany do rejestru, jak również do rejestru nie wpisany, lecz składający dowód swego prawa własności, może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika.

Art. 762. Egzekucja, wszczęta przeciwko właścicielowi statku po wszczęciu egzekucji przeciwko innej osobie, będzie miała znaczenie przyłączenia się do pierwszej egzekucji.

Art. 763. Jeżeli egzekucja ze statku jest dopuszczalna przeciwko jego kierownikowi, wierzyciel w razie zmiany kierownika przed wszczęciem egzekucji może otrzymać klauzulę wykonalności przeciwko nowemu kierownikowi na podstawie tytułu egzekucyjnego, uzyskanego przeciwko poprzedniemu kierownikowi, gdy zmianę osoby kierownika udowodni dokumentem publicznym lub prywatnym z podpisem uwierzytelnionym. W razie zmiany kierownika statku po wszczęciu egzekucji nowy kierownik może wziąć udział w postępowaniu w charakterze dłużnika, jeżeli w sposób wyżej przepisany udowodni swoje upoważnienie do kierownictwa statku.

Art. 764. § 1. Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania do zapłaty komornik zarządzi przytrzymanie statku i ustanowi dozór.

§ 2. Statek jest zajęty z chwilą przytrzymania.

Art. 765. O wszczęciu egzekucji komornik wywiesi ogłoszenie w budynku sądowym i umieści je w dzienniku poczytnym, w danej miejscowości rozpowszechnionym.

Art. 766. Wpisy w księdze wieczystej, przewidziane przy egzekucji z nieruchomości, dokonywane będą w rejestrze statków.

Art. 767. § 1. Do opisu i oszacowania statku morskiego komornik przystępuje po upływie dwóch tygodni od doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty.

§ 2. Opis i oszacowanie statku żeglugi śródlądowej powinny być dokonane, jeżeli to jest możliwe, jednocześnie z przytrzymaniem statku.

Art. 768. § 1. Licytacja nie może być wyznaczona na termin wcześniejszy niż po upływie miesiąca od ukończenia opisu i oszacowania.

§ 2. Obwieszczenie o licytacji będzie przynajmniej na dwa tygodnie przed licytacją wywieszone w budynku sądowym oraz ogłoszone w dzienniku poczytnym, w danej miejscowości rozpowszechnionym, jak również będzie przesłane władzy portowej miejsca, gdzie statek się znajduje, celem wywieszenia w najbliższym porcie i porcie ojczystym.

Art. 769. § 1. Egzekucja z udziału w statku, zapisanym do rejestru okrętowego (z udziału okrętowego), należy do komornika sądu, w którego okręgu znajduje się port ojczysty.

§ 2. O zajęciu komornik zawiadomi wierzyciela i dłużnika, a także pełnomocnika spółki okrętowej, jeżeli ten jest ustanowiony, i władzę rejestrową. Zajęcie jest dokonane już z chwilą zawiadomienia pełnomocnika spółki.

§ 3. Do wniosku o dokonanie opisu i oszacowania wierzyciel powinien dołączyć wyciąg z rejestru okrętowego, zawierający wszystkie wpisy dotyczące udziału.

Art. 770. Egzekucja z handlowych statków morskich i statków żeglugi śródlądowej, nie wpisanych do rejestru, odbywa się według przepisów o egzekucji z ruchomości.

Art. 771. § 1. Egzekucja ze statku zagranicznego, znajdującego się na terytorium Polski, jeżeli odpowiada on warunkom, pod którymi statek polski podlega wciągnięciu do rejestru, odbywa się według przepisów o egzekucji ze statków polskich, wpisanych do rejestru. W tym przypadku komornik zawiadomi o wszczęciu egzekucji zagraniczną władzę rejestrową.

§ 2. Egzekucja z innych statków zagranicznych odbywa się według przepisów o egzekucji z ruchomości.

Rozdział VIII.

Egzekucja z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy.

Art. 772. § 1. Zarząd przymusowy można ustanowić nad nieruchomością, z której egzekucja przez sprzedaż jest niedopuszczalna wskutek istniejących ograniczeń prawa własności.

§ 2. Nad nieruchomością, nie podlegającą takim ograniczeniom, zarząd przymusowy można ustanowić tylko wtedy, gdy czysty dochód dwuletni z tej nieruchomości wystarczy na zaspokojenie wierzytelności egzekwowanej.

§ 3. Wierzyciel powinien we wniosku o wszczęcie egzekucji udowodnić istnienie ograniczeń prawa własności lub uprawdopodobnić skuteczność egzekucji w myśl paragrafów poprzedzających.

§ 4. Jeżeli w toku egzekucji okaże się, że dochód dwuletni nie wystarczy na zaspokojenie wierzytelności egzekwowanej, egzekucję przez zarząd przymusowy umarza się.

Art. 773. Do ustanowienia zarządu przymusowego nad nieruchomością właściwy jest sąd, w którego okręgu nieruchomość jest położona.

Art. 774. § 1. Wskutek wniosku wierzyciela o ustanowienie zarządu przymusowego nad nieruchomością, we wniosku wymienioną, sąd wzywa dłużnika, aby zapłacił dług w ciągu dwóch tygodni pod rygorem wyznaczenia zarządcy.

§ 2. Na postanowienie co do ustanowienia zarządu służy zażalenie.

Art. 775. § 1. Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania sąd przesyła do sądu powiatowego żądanie dokonania wpisu o ustanowieniu zarządu przymusowego we właściwej księdze wieczystej. Prawo zgłoszenia tego żądania służy także wierzycielowi.

§ 2. Jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo jeżeli urządzona dla niej księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, sąd zarządzi złożenie odpisu postanowienia o ustanowieniu zarządu przymusowego do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tej nieruchomości.

Art. 776. O ustanowieniu zarządu przymusowego sąd zawiadamia również władze i instytucje publiczne, powołane do ściągania należności z tytułu podatków i innych danin publicznych z nieruchomości.

Art. 777. § 1. W stosunku do dłużnika nieruchomość jest zajęta z chwilą doręczenia mu wezwania. W stosunku do dłużnika, któremu nie doręczono wezwania, jako też w stosunku do osób trzecich nieruchomość jest zajęta z chwilą dokonania wpisu w księdze wieczystej.

§ 2. Jednakże w stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, chociażby wezwanie nie zostało jeszcze wysłane dłużnikowi ani wpis w księdze wieczystej nie był jeszcze dokonany.

Art. 778. Zajęcie nieruchomości pociąga za sobą takie skutki, jak zajęcie w toku egzekucji z nieruchomości.

Art. 779. § 1. Po zajęciu nieruchomości nie można kierować egzekucji do pożytków i dochodów z zajętej nieruchomości w sposób inny niż przez zarząd przymusowy.

§ 2. Wierzyciel, który skierował egzekucję przez zarząd przymusowy do nieruchomości, co do której inny wierzyciel uzyskał zarząd przymusowy, przyłącza się do postępowania wszczętego wcześniej i nie może żądać powtórzenia czynności już dokonanych; poza tym ma te same prawa, co pierwszy wierzyciel.

Art. 780. Przepisy kodeksu niniejszego o łączeniu postępowania egzekucyjnego z nieruchomości oraz o ustanowieniu kuratora do zastępowania osoby nieobecnej w tym postępowaniu stosuje się odpowiednio przy zarządzie przymusowym.

Art. 781. Zajęcie nieruchomości obejmuje wszelkie jej przynależności, płody i pożytki już zebrane, a znajdujące się na miejscu, jako też płody i pożytki przyszłe, czynsze najmu i dzierżawy z nieruchomości zajętej, zarówno przypadające jak i w przyszłości należne, oraz prawa z umów ubezpieczenia przedmiotów zajętych tudzież należności przypadające z tych umów.

Art. 782. § 1. Przez zajęcie zostaje dłużnikowi odjęty zarząd i użytkowanie zajętej nieruchomości.

§ 2. Jeżeli dłużnik w chwili zajęcia korzysta z pomieszczeń w zajętej nieruchomości, należy mu je pozostawić. Sąd może jednak na wniosek wierzyciela zarządzić odebranie pozostawionych dłużnikowi pomieszczeń, jeżeli dłużnik lub jego domownik przeszkadza zarządcy w wykonywaniu zarządu.

Art. 783. Od chwili zajęcia dłużnik nie może zbywać ani zastawiać rzeczy, będących przynależnością zajętej nieruchomości, ani też żadnych płodów, pożytków, czynszów i praw, które są objęte zajęciem.

Art. 784. § 1. Sąd ustanawia zarządcą osobę, która zgadza się na przyjęcie zarządu i ma odpowiednie

przygotowanie zawodowe do należytego sprawowania zarządu.

§ 2. Zarządcą może być ustanowiony sam dłużnik, jeżeli daje dostateczną rękojmię należytego wykonywania zarządu.

§ 3. Sąd na wniosek strony może z ważnych przyczyn usunąć zarządcę i ustanowić innego.

Art. 785. § 1. W razie powierzenia zarządu dłużnikowi sąd ustanowi nadzór nad zarządem i nadzór ten odda bądź instytucjom lub organizacjom gospodarczym, bądź nadzorcom, zamianowanym przez sąd.

§ 2. Instytucja lub organizacja gospodarcza, której powierzono nadzór, w ciągu trzech dni wskaże osobę, upoważnioną do działania w jej imieniu i pod jej odpowiedzialnością. Do osoby tej stosuje się przepisy dotyczące nadzorców, jeżeli kodeks niniejszy nie stanowi inaczej.

Art. 786. Nadzorcą sądowym nie może być osoba, pozostająca do dłużnika w takim stosunku osobistym, jaki by uzasadniał wyłączenie sędziego.

Art. 787. § 1. Nadzorca sądowy sprawuje nadzór nad prowadzeniem gospodarstwa. Ma on prawo w każdym czasie badać stan gospodarstwa i czynności zarządu oraz przeglądać księgi, zapiski i inne akta gospodarcze dłużnika. O spostrzeżonych wykroczeniach dłużnika przeciwko jego obowiązkom nadzorca powinien donieść natychmiast sądowi.

§ 2. W zakresie swych czynności nadzorca powinien stosować się do poleceń sądu.

Art. 788. § 1. Dłużnik, który jest zarządcą, powinien stosować się do zarządzeń nadzorcy sądowego co do wykonywania zarządu, jeżeli nie są sprzeczne z poleceniami sądu.

§ 2. Wszystkie swoje wnioski, oświadczenia, sprawozdania i rachunki dłużnik składa za pośrednictwem nadzorcy, który je zaopatrzy w swoje oświadczenie.

§ 3. Wszelkie zawiadomienia, uskuteczniane dłużnikowi jako zarządcy sądowemu, powinny być dokonywane jednocześnie nadzorcy.

Art. 789. § 1. Komornik na polecenie sądu wprowadza zarządcę w zarząd nad nieruchomością.

§ 2. Również zarządca może sam objąć zarząd na podstawie upoważnienia, wydanego na piśmie przez sąd.

Art. 790. Po ustanowieniu zarządcy komornik zawiadomi wskazane przez wierzyciela osoby, aby świadczenia, przypadające od nich tytułem dochodu z nieruchomości, objętej zarządem przymusowym, tak zaległe jak i przyszłe, uiszczały do rąk zarządcy. W zawiadomieniu komornik uprzedzi, że uiszczenie do rąk dłużnika nie będzie ważne w stosunku do wierzyciela.

Art. 791. § 1. Zarządca obowiązany jest wykonywać czynności potrzebne do podtrzymania prawidłowego gospodarstwa i korzystnego użytkowania nieruchomości, poddanej zarządowi przymusowemu. Ma on prawo do pobierania zamiast dłużnika wszelkich pożytków i dochodów z nieruchomości, spieniężania zbędnych dla gospodarstwa pożytków oraz prowadzenia spraw, które przy wykonywaniu zarządu okażą się potrzebne.

§ 2. Zarządcy wolno zaciągać tylko takie zobowiązania, które mogą być zaspokojone z dochodów i są usprawiedliwione zwykłym trybem gospodarowania.

§ 3. Czynności, poza zwykły zarząd wykraczające, zarządca może wykonywać tylko za zgodą stron, a w jej braku — za zezwoleniem sądu, który przed wydaniem postanowienia wysłucha wierzyciela, dłużnika i zarządcę, chyba że zwłoka groziłaby szkodą.

Art. 792. Zarząd przymusowy nie ma wpływu na umowy najmu lub dzierżawy, istniejące w chwili jego ustanowienia. Zarządcy wolno jednak wypowiadać tego rodzaju umowy pod warunkami w tej mierze obowiązującymi oraz zawierać umowy na czas, przyjęty miejscowym zwyczajem. Do wydzierżawienia nieruchomości wymagana jest zgoda stron, a w jej braku — zezwolenie sądu.

Art. 793. § 1. Zarządca składa sądowi w wyznaczonych terminach sprawozdania ze swoich czynności jak również sprawozdania rachunkowe, usprawiedliwione dokumentami, corocznie z końcem roku, a nadto po ukończeniu zarządu.

§ 2. Po rozpoznaniu sprawozdań zarządcy i po wysłuchaniu wierzyciela, dłużnika i zarządcy sąd ustala pozycje rachunkowe, które uzna za usprawiedliwione. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 794. § 1. Zarządca, jeżeli nie jest nim dłużnik, ma prawo do wynagrodzenia, które mu oznaczy sąd stosownie do trudów przez niego poniesionych, oraz do zwrotu wydatków, które z własnych funduszów z powodu zarządu wyłożył.

§ 2. Dłużnik, który jest zarządcą, nie ma prawa do wynagrodzenia za prowadzenie powierzonego mu zarządu. Może on tylko pokrywać z plonów, pożytków i dochodów z nieruchomości najkonieczniejsze potrzeby swoje i swojej rodziny w mierze, którą oznaczy sąd, oraz wydatki swoje związane z zarządem.

§ 3. Instytucje i organizacje, którym został powierzony nadzór, mają prawo do zwrotu wydatków, połączonych z wykonywaniem nadzoru.

§ 4. Nadzorca, bezpośrednio mianowany przez sąd, ma ponadto prawo do skromnego wynagrodzenia za swoje czynności.

Art. 795. § 1. Zarządca i nadzorca traci prawo do wynagrodzenia i zwrotu poniesionych kosztów, jeżeli nie zażąda ich w ciągu miesiąca po ustąpieniu z zarządu lub nadzoru.

§ 2. Roszczeń powyższych nie można dochodzić powództwem.

Art. 796. Na postanowienie sądu co do wynagrodzenia za sprawowanie zarządu lub nadzoru i co do zwrotu poniesionych kosztów służy zażalenie.

Art. 797. § 1. Jeżeli prowadzenie zarządu wymaga kosztów, na których pokrycie nie wystarczają na razie dochody bieżące, sąd postanowi, żeby wierzyciel w ciągu tygodnia złożył zarządcy odpowiednią kwotę.

§ 2. Jeżeli wierzyciel temu zadość nie uczyni, egzekucja będzie umorzona.

Art. 798. § 1. Z dochodów pokrywa zarządca bezpośrednio konieczne wydatki, połączone z zarządem, w następującej kolejności:

1) koszty egzekucyjne, a mianowicie: nie uiszczone w toku postępowania opłaty sądowe, koszty doręczeń oraz koszty zarządu przymusowego;
2) należności pracowników zatrudnionych w nieruchomości, której zarząd dotyczy, lub w przedsiębiorstwach, znajdujących się na tej nieruchomości i na-

leżących do dłużnika, tak bieżące jak i zaległe z ostatniego roku przed ustanowieniem zarządu;
3) podatki i inne daniny publiczne, należne z nieruchomości, której zarząd dotyczy, bieżące i zaległe za ostatnie dwa lata przed ustanowieniem zarządu wraz z wszystkimi dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucji;
4) należności instytucyj ubezpieczeń społecznych, powstałe z tytułu ubezpieczenia pracowników, wymienionych w pkt 2), tak bieżące jak i zaległe za rok ostatni przed ustanowieniem zarządu;
5) należności z tytułu umów ubezpieczenia, które ponosić ma dłużnik, jeżeli umowy te dotyczą nieruchomości oddanej w zarząd, jej przynależności lub płodów i pożytków zarządem objętych;
6) odsetki, raty amortyzacyjne, renty i inne powtarzające się należności z wierzytelności i praw hipotecznie zabezpieczonych, przypadające podczas zarządu przymusowego oraz zaległe za ostatnie dwa lata przed ustanowieniem zarządu w kolejności stosownie do zabezpieczenia, służącego im w myśl przepisów prawa rzeczowego;
7) podatki i inne daniny publiczne, nie wymienione w pkt 3) i 4), przypadające od dłużnika i zaległe za rok ostatni przed ustanowieniem zarządu przymusowego.

§ 2. Należności, wymienione w pkt 6) i 7) § 1, zarządca może uiścić jedynie wtedy, gdy służy im niewątpliwie pierwszeństwo przed prawem wierzyciela egzekwującego.

Art. 799. § 1. Zarządca ma prawo pobrać z dochodu przyznane mu przez sąd wynagrodzenie.

§ 2. Za należności, przypadające zarządcy z tytułu zarządu, odpowiada przed nim również wierzyciel.

Art. 800. § 1. Nadwyżka dochodów, pozostała po pokryciu wydatków, użyta będzie przez zarządcę na zaspokojenie wierzyciela egzekwującego.

§ 2. Jeżeli jest kilku wierzycieli egzekwujących, a uzyskana nadwyżka nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich, zarządca składa ją do depozytu sądowego celem podziału.

§ 3. Również w tym przypadku sąd może jednak upoważnić zarządcę, aby nadwyżki dochodów wpłacał do instytucji kredytu długoterminowego na pokrycie jej należności, jeżeli zarząd przymusowy został ustanowiony na rzecz tej instytucji, celem ściągnięcia należności z tytułu pożyczek, udzielonych w listach zastawnych lub obligacjach, a należnościom tym służy niewątpliwie pierwszeństwo przed prawem innych wierzycieli egzekwujących.

Art. 801. § 1. Zarządca jest odpowiedzialny za należyte pełnienie nałożonych nań obowiązków wobec wierzyciela, dłużnika i wszystkich uczestników.

§ 2. Dłużnik, któremu powierzono zarząd jego majątku, jest pod względem odpowiedzialności za ten zarząd zrównany z zarządcą cudzego mienia.

§ 3. Zarządca, który bez usprawiedliwiającej go przyczyny w terminie oznaczonym nie złoży przepisanego sprawozdania lub nie spełni innych przez sąd wydanych poleceń, może być usunięty z zarządu i stosownie do okoliczności skazany na grzywnę do dwudziestu pięciu tysięcy złotych.

Art. 802. § 1. Do zarządu przymusowego ułamkowej części nieruchomości stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzie całej nieruchomości. Zarządca jednak działa tylko w granicach praw dłużnika jako współwłaściciela.

§ 2. O zarządzie przymusowym ułamkowej części należy zawiadomić także pozostałych współwłaścicieli nieruchomości.

Rozdział IX.

Podział sumy uzyskanej z egzekucji.

Oddział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 803. § 1. Suma uzyskana z egzekucji będzie podzielona między wierzycieli stosownie do właściwości przez sąd lub komornika.

§ 2. Jeżeli jednak suma, uzyskana przez egzekucję z ruchomości, niehipotekowanych wierzytelności lub innych praw majątkowych, wystarczą na zaspokojenie wszystkich wierzycieli, komornik wypłaci przypadające im należności, a pozostałą resztę wyda dłużnikowi. Dla wierzycieli nieobecnych przypadające im sumy komornik złoży do depozytu sądowego.

Art. 804. Sąd lub komornik sporządzi plan podziału sumy, uzyskanej z egzekucji, i w planie tym:
1) ustali sumę, podlegającą podziałowi;
2) wymieni wierzytelności i prawa osób, uczestniczących w podziale;
3) oznaczy sumę, jaka każdemu z uczestników z podziału przypada;
4) wskaże, które sumy mają być wypłacone, a które i z jakich przyczyn pozostawione w depozycie sądowym.

Art. 805. § 1. O sporządzeniu planu podziału należy zawiadomić dłużnika i osoby uczestniczące w podziale.

§ 2. Zarzuty przeciwko planowi można wnosić w ciągu dwóch tygodni od daty zawiadomienia.

§ 3. Przeciwko planowi, sporządzonemu przez komornika, należy wnosić zarzuty do komornika, który je niezwłocznie przedstawia wraz z aktami sądowi.

Art. 806. § 1. Na wniosek osoby, której zaspokojenie zależy od wykreślenia nie istniejącego prawa z księgi wieczystej, sąd upoważni tę osobę do dochodzenia roszczenia o wykreślenie, jeżeli niezgodność wpisu z rzeczywistym stanem prawnym zostanie uprawdopodobniona. Sumę, przypadającą na to prawo według planu podziału, sąd złoży do depozytu sądowego.

§ 2. Jeżeli przed upływem dwóch tygodni od uprawomocnienia się planu podziału nie będzie sądowi wykazane, że wniosek o wykreślenie został złożony, suma złożona do depozytu będzie wypłacona stosownie do planu podziału, chyba że interesowany uzyskał na niej zabezpieczenie w trybie zarządzenia tymczasowego.

Art. 807. § 1. Jeżeli zarzutów nie wniesiono w terminie przepisanym, sąd lub komornik przystąpi do wykonania planu podziału.

§ 2. W razie wniesienia zarzutów sąd po wysłuchaniu osób interesowanych plan zatwierdzi albo odpowiednio zmieni. W postępowaniu tym sąd nie wchodzi w rozpoznanie sporu co do istnienia prawa, objętego planem podziału.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 4. Wykonanie planu w części, której zarzuty dotyczą, nastąpi po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, chyba że zostało wstrzymane przez zabezpieczenie powództwa w sporze o istnienie zaprzeczonego prawa.

Art. 808. Osobom interesowanym wolno umówić się o inny sposób podziału niż w kodeksie niniejszym przewidziany.

Oddział 2.

Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości oraz z niehipotekowanych wierzytelności i innych praw majątkowych.

Art. 809. § 1. W podziale sumy, uzyskanej ze sprzedaży ruchomości jako też przez egzekucję z wierzytelności niezabezpieczonej hipotecznie albo z prawa majątkowego niehipotekowanego, oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą: wierzyciel, składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, wierzyciel, który uzyskał zabezpieczenie, oraz zastawnik, który udowodnił prawo zastawu dokumentem publicznym lub prywatnym z podpisem uwierzytelnionym, jeżeli zgłosili się najpóźniej w ciągu tygodnia od daty, gdy suma, podlegająca podziałowi, złożona została do depozytu sądowego.

§ 2. Plan podziału sporządza komornik po upływie tygodnia od daty złożenia do depozytu sądowego sumy podlegającej podziałowi.

Art. 810. § 1. Wierzytelność, przypadająca zastawnikowi, nie mającemu jeszcze tytułu wykonawczego, będzie wypłacona za zgodą dłużnika. Jeżeli dłużnik nie wyraził swej zgody, odpowiednia suma będzie pozostawiona w depozycie sądowym.

§ 2. Jeżeli zastawnik w ciągu miesiąca nie przedstawi dowodu wytoczenia powództwa o zaspokojenie swego prawa zastawu, pozostająca w depozycie sądowym suma będzie wydana dłużnikowi lub komu wypadnie.

§ 3. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 811. § 1. Należności, przypadające od dłużnika, będą zaspokojone z sumy wyegzekwowanej w następującej kolejności:

1) koszty egzekucyjne, a mianowicie: nie uiszczone w toku postępowania opłaty sądowe, koszty doręczeń, koszty opisu, oszacowania i przechowania lub nadzoru ruchomości, koszty ogłoszeń o sprzedaży;
2) podatki i inne daniny publiczne, należne z ruchomości sprzedanej jako też należne z nieruchomości, jeżeli przedmiotem podziału są sumy, uzyskane z zajęcia u dzierżawców i lokatorów czynszu z tej nieruchomości, — we wszystkich tych przypadkach za ostatnie dwa lata wraz z wszystkimi dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucji;
3) wierzytelności zabezpieczone ustawowym lub umownym prawem zastawu;
4) należności przypadające pracownikom za rok ostatni;
5) koszty ostatniej choroby oraz niezbytkownego pogrzebu dłużnika;
6) podatki i inne daniny publiczne, nie wymienione w pkt 2), za rok ostatni wraz ze wszystkimi dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucji;
7) należności instytucyj ubezpieczeń społecznych, powstałe z tytułu ubezpieczenia pracowników, wymienionych w pkt 4) za rok ostatni;
8) inne wierzytelności.

§ 2. Po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności zaspokojone będą kary, grzywny sądowe, administracyjne i skarbowe.

§ 3. Terminy, przewidziane w artykule niniejszym, oblicza się wstecz od daty złożenia do depozytu sądowego sumy, podlegającej podziałowi.

Art. 812. § 1. Jeżeli suma, podlegająca podziałowi, nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich wierzytelności tej samej kategorii, wierzytelności te będą zaspokojone stosunkowo do wysokości każdej z nich, jednak wierzytelności zabezpieczone prawem zastawu będą zaspokojone w kolejności daty powstania prawa zastawu.

§ 2. Wydzielona wierzycielowi suma zaliczona będzie przede wszystkim na koszty procesu, następnie na odsetki, a w końcu na kapitał.

Oddział 3.

Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości.

Art. 813. Do podziału sumy, uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości, sąd przystępuje po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu.

Art. 814. § 1. W podziale oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą: wierzyciel, składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, wierzyciel, który uzyskał zabezpieczenie powództwa, jeżeli zgłosili się nie później niż w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu, pracownicy co do stwierdzonych dokumentem należności za pracę w sprzedanej nieruchomości lub w przedsiębiorstwach, znajdujących się na tej nieruchomości i należących do dłużnika, jeżeli zgłosili się przed sporządzeniem przez sąd planu podziału, oraz osoby, mające prawa zabezpieczone hipotecznie.

§ 2. Wierzytelności i inne prawa w braku osobnego zgłoszenia lub wyszczególnienia będą uwzględnione w podziale, jeżeli są udowodnione wyciągiem z księgi wieczystej lub innym złożonym w aktach dokumentem.

Art. 815. W podziale uczestniczą także osoby, którym służą prawa rzeczowe ciążące na nieruchomości bez wpisu, jeżeli zgłosiły te prawa najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności i udowodniły je dokumentem publicznym.

Art. 816. § 1. Należności, przypadające od dłużnika, będą zaspokojone z sumy wyegzekwowanej w następującej kolejności:

1) koszty egzekucyjne, a mianowicie: nie uiszczone w toku postępowania opłaty sądowe, koszty do-

ręczeń, koszty opisu, oszacowania i ogłoszeń, koszty zarządu nieruchomości, ustanowionego w toku egzekucji;
2) należności pracowników, zatrudnionych w sprzedanej nieruchomości lub w przedsiębiorstwach, znajdujących się na tej nieruchomości i należących do dłużnika, powstałe przed dniem licytacji, byleby nie przewyższały rocznej należności pracownika; należności, przewyższające sumę dziesięciu tysięcy złotych miesięcznie, korzystają z pierwszeństwa do wysokości dziesięciu tysięcy złotych miesięcznie;
3) podatki i inne daniny publiczne, należne ze sprzedanej nieruchomości za ostatnie dwa lata przed licytacją, wraz ze wszystkimi dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucji;
4) należności instytucyj ubezpieczeń społecznych, powstałe z tytułu ubezpieczenia pracowników, wymienionych w pkt 2), za rok ostatni przed licytacją;
5) wierzytelności i prawa, zabezpieczone hipotecznie (również i raty amortyzacyjne) przed wciągnięciem do księgi wpisu o wszczętej egzekucji;
6) prawa rzeczowe, ciążące na nieruchomości bez wpisu, jeżeli powstały przed wciągnięciem do księgi wpisu o wszczętej egzekucji;
7) podatki i inne daniny publiczne, nie wymienione w pkt 3) i 4), przypadające od dłużnika i zaległe za rok ostatni przed licytacją, wraz ze wszystkimi dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucji;
8) inne wierzytelności.

§ 2. Po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności zaspokojone będą kary, grzywny sądowe, administracyjne i skarbowe.

§ 3. W równym stopniu z kapitałem, zabezpieczonym hipotecznie, zaspokojone będą objęte wpisem przy kapitale odsetki za ostatnie dwa lata przed licytacją oraz przyznane koszty procesu w wysokości, nie przewyższającej dziesiątej części kapitału.

§ 4. Pozostałe odsetki od kapitałów zabezpieczonych hipotecznie tudzież odsetki od kapitałów niezabezpieczonych oraz koszty procesu w poszukiwaniu kapitałów niezabezpieczonych umieszczone będą w ostatniej kategorii.

Art. 817. § 1. Jeżeli suma podlegająca podziałowi nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich wierzytelności i praw tej samej kategorii, wierzytelności hipoteczne i inne prawa wpisane do księgi wieczystej oraz prawa rzeczowe, ciążące na nieruchomości bez wpisu, będą zaspokojone w kolejności, odpowiadającej służącemu im pierwszeństwu, inne zaś wierzytelności — stosunkowo do wysokości każdej z nich.

§ 2. W obu przypadkach wydzielona wierzycielowi suma zaliczona będzie przede wszystkim na koszty procesu, następnie na odsetki, a w końcu na kapitał.

Art. 818. § 1. Jeżeli przy sporządzeniu planu okaże się, że nabywca uiszczając cenę potrącił wierzytelność, która nie mieści się w cenie, sąd postanowieniem zobowiąże nabywcę do uzupełnienia ceny w ciągu tygodnia. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 2. W planie wymienione będą osoby, dla których przypadająca od nabywcy suma jest przeznaczona. Postanowienie sądu stanowić będzie dla nich tytuł egzekucyjny przeciwko nabywcy.

§ 3. Do czasu złożenia do depozytu sądowego lub uiszczenia przez nabywcę osobom uprawnionym ceny uzupełnionej prawa, które z tej ceny mają być zaspokojone, utrzymane będą w mocy.

Art. 819. Na zaspokojenie wierzytelności, opartej na hipotece kaucyjnej, sąd wydzieli wierzycielowi sumę, należną w dniu sporządzenia planu. Jeżeli kaucja nie jest wyczerpana, ale może jeszcze służyć na zabezpieczenie wierzyciela, reszta sumy pozostanie w depozycie sądowym aż do ustania stosunku prawnego, uzasadniającego korzystanie z kaucji.

Art. 820. § 1. Jeżeli wierzytelność zabezpieczona jest hipotecznie na kilku nieruchomościach łącznie, a podzielona ma być tylko suma, uzyskana z jednej nieruchomości, wierzyciel może żądać zaspokojenia bądź całej swej wierzytelności, bądź części przez niego wskazanej. Jeżeli przed uprawomocnieniem się postanowienia o przysądzeniu wierzyciel nie złożył żadnego oświadczenia, jego wierzytelność będzie przyjęta do rozrachunku w całości.

§ 2. Jeżeli podziałowi podlegają sumy, uzyskane ze sprzedaży kilku nieruchomości obciążonych łącznie, wierzyciel może oznaczyć kwoty, jakie mają przypaść z poszczególnych sum na zaspokojenie jego wierzytelności, może również żądać całkowitego zaspokojenia z jednej lub z niektórych z tych sum. Jeżeli przed uprawomocnieniem się postanowienia o przysądzeniu własności wierzyciel nie złożył oświadczenia co do podziału, wówczas z każdej z sum podlegających podziałowi przypada na jego wierzytelność taka część, jaka odpowiada stosunkowi kwoty, pozostałej po zaspokojeniu należności z wyższym pierwszeństwem, do ogólnej sumy tych kwot.

Art. 821. Jeżeli w dniu sporządzenia planu termin płatności wierzytelności nie oprocentowanej jeszcze nie nastąpił, wierzycielowi będzie wydzielona suma, zmniejszona o odsetki ustawowe, nie wyższe jednak niż sześć od sta w stosunku rocznym, za czas od dnia przybicia do dnia płatności. Jeżeli wierzytelność jest oprocentowana, należność będzie wierzycielowi wydzielona wraz z odsetkami do dnia przybicia.

Art. 822. Suma, wydzielona na zaspokojenie wierzytelności, której uiszczenie zależne jest od warunku zawieszającego, będzie wydana wierzycielowi bez zabezpieczenia, chyba że obowiązek zabezpieczenia zwrotu ciąży na wierzycielu z mocy istniejącego między nim a dłużnikiem stosunku prawnego.

Art. 823. Suma, wydzielona na zaspokojenie wierzytelności, której uiszczenie zależne jest od warunku zawieszającego, będzie pozostawiona w depozycie sądowym. Odsetki od tej sumy przypadną wierzycielowi, jeżeli według umowy odsetki mu się należą, w przeciwnym razie przypadną dalszym wierzycielom.

Art. 824. § 1. Do podziału sumy, uzyskanej przez egzekucję z własności górniczej, z prawa wydobywania żywic ziemnych, ze statków morskich i statków żeglugi śródlądowej, wpisanych do rejestru statków, stosuje się odpowiednio przepisy o podziale sumy, uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości.

§ 2. Z sumy, uzyskanej przez egzekucję ze statku, bezpośrednio po kosztach egzekucyjnych będą zaspokojeni wierzyciele, mający prawo zaspokojenia ze statku według kolejności, przewidzianej w ustawach szczególnych. Wierzytelności, wpisane do rejestru statków, będą zaspokojone w takiej kolejności jak wierzytelności hipoteczne.

Oddział 4.

Podział sumy uzyskanej przez zarząd przymusowy.

Art. 825. § 1. Do podziału nadwyżek sąd przystąpi po załatwieniu sprawozdania rachunkowego zarządcy.

§ 2. Sąd może na wniosek wierzyciela przystąpić do podziału złożonych kwot przed upływem okresu rachunkowego, jeżeli z zarządu uzyskano dostateczne środki do wypłaty.

Art. 826. § 1. W podziale uczestniczą wierzyciele, na rzecz których prowadzi się zarząd przymusowy, oraz wierzyciele hipoteczni co do odsetek i innych powtarzających się świadczeń pieniężnych, chyba że zostali zaspokojeni bezpośrednio przez zarządcę.

§ 2. W podziale uczestniczyć mogą również inni wierzyciele, składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty.

Art. 827. Przepisy o podziale sumy, uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości, stosuje się odpowiednio przy podziale nadwyżek, uzyskanych przez zarząd przymusowy z następującymi zmianami:

1) z sumy nadwyżek pokrywa się przede wszystkim wydatki konieczne, które zarządca pokryć miał bezpośrednio z dochodów;
2) wierzytelności i inne prawa hipoteczne zabezpieczone, dla których nie prowadzi się egzekucji przez zarząd przymusowy, będą zaspokojone tylko co do odsetek i innych należności powtarzających się.

DZIAŁ II.

Egzekucja roszczeń niepieniężnych.

Art. 828. § 1. Jeżeli dłużnik ma wydać wierzycielowi rzecz ruchomą, komornik sądu, w którego okręgu rzecz się znajduje, odbierze ją dłużnikowi i wyda wierzycielowi.

§ 2. Jeżeli ze względu na rodzaj rzeczy niezwłoczne fizyczne jej przejęcie nie jest możliwe, komornik postąpi tak, jak prawo prywatne wymaga do objęcia posiadania.

Art. 829. Jeżeli odebranej rzeczy nie można wydać wierzycielowi, komornik złoży ją do depozytu sądowego albo odda na skład na koszt i niebezpieczeństwo wierzyciela.

Art. 830. Jeżeli rzecz, należąca do dłużnika, znajduje się we władaniu osoby trzeciej, która nie zgadza się na jej oddanie, wierzyciel może zająć roszczenie, które służy dłużnikowi wobec tej osoby. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z praw majątkowych.

Art. 831. Jeżeli wierzyciel żąda, aby odebranie rzeczy odbyło się w jego obecności, komornik zawiadomi go w terminie, wyznaczonym do odebrania, a w razie niestawienia się wierzyciela nie przystąpi do wykonania.

Art. 832. Jeżeli komornik nie znalazł u dłużnika rzeczy lub dokumentu, podlegających odebraniu, sąd na wniosek wierzyciela nakaże dłużnikowi, aby wyjawił, gdzie one się znajdują, lub oświadczył, że nie wie, gdzie się znajdują, i aby złożył zapewnienie, że jego oświadczenia są zgodne z prawdą. Przepisy, dotyczące zapewnienia przy wyjawieniu majątku, stosuje się tu odpowiednio.

Art. 833. § 1. Jeżeli dłużnik ma wydać nieruchomość lub statek albo opróżnić pomieszczenie, komornik sądu, w którego okręgu one się znajdują, wezwie dłużnika do dobrowolnego wykonania w zakreślonym stosownie do okoliczności terminie, po którego bezskutecznym upływie dokona czynności, potrzebnych w celu wprowadzenia wierzyciela w posiadanie.

§ 2. W tym celu komornik usunie ruchomości, nie będące przedmiotem egzekucji, i odda je dłużnikowi, w razie zaś jego nieobecności pozostawi osobie dorosłej spośród jego rodziny lub służby, a gdyby i to było niemożliwe, ustanowi dozorcę, któremu odda ruchomości na koszt dłużnika.

§ 3. Jeżeli dłużnik pomimo wezwania ze strony dozorcy rzeczy nie odbierze, sąd na wniosek dozorcy i po wysłuchaniu dłużnika zarządzi sprzedaż ruchomości przez licytację.

Art. 834. Jeżeli dłużnik jest zobowiązany do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, prawomocne orzeczenie sądu, stwierdzające to zobowiązanie dłużnika, zastępuje jego oświadczenie.

Art. 835. § 1. Tytuł wykonawczy, stwierdzający nabycie przez wierzyciela prawa, które może być ujawnione w księdze wieczystej, rejestrze lub innej księdze publicznej, zastępuje oświadczenie dłużnika potrzebne do dokonania wpisu.

§ 2. Jeżeli prawo dłużnika, którego wpis w księdze lub rejestrze jest potrzebny w celu ujawnienia prawa wierzyciela, nie jest wpisane, wierzyciel może na podstawie tytułu wykonawczego oraz dokumentów, potrzebnych do dokonania wpisu na rzecz dłużnika, uzyskać wpis prawa dłużnika i równoczesny wpis swojego prawa.

§ 3. Komornik, w którego okręgu dłużnik ma zamieszkanie lub przebywa, odbierze dłużnikowi na wniosek wierzyciela dokumenty, potrzebne do dokonania wpisu na rzecz dłużnika, i złoży je sądowi.

Art. 836. Jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, że w razie niewykonania przez dłużnika w terminie mu zakreślonym czynności, którą z natury rzeczy może wykonać także inna osoba, wierzyciel będzie upoważniony do wykonania tej czynności na koszt dłużnika — wówczas sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela wezwie dłużnika do wykonania w terminie wyznaczo-

nym, a po bezskutecznym upływie terminu upoważni wierzyciela do wykonania czynności na koszt dłużnika i przyzna wierzycielowi sumę, potrzebną do wykonania. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

Art. 837. § 1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba za niego wykonać nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd — jeżeli tego nie postanowiono już w samym tytule egzekucyjnym — na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron zakreśli dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną lub przymusem osobistym na przypadek, gdyby w zakreślonym terminie czynności nie wykonał.

§ 2. Jeżeli wykonanie czynności zależy od wydatków pieniężnych lub od dostarczenia materiałów, a obowiązek ich dostarczenia ciąży na wierzycielu — sam zaś tytuł egzekucyjny nie zawiera w tej mierze odpowiedniego postanowienia — sąd zagrozi dłużnikowi grzywną lub przymusem osobistym dopiero wtedy, gdy wierzyciel złoży w sądzie sumę potrzebną lub dostarczy dłużnikowi potrzebnych materiałów.

§ 3. Po upływie terminu, w którym dłużnik czynność miał wykonać, sąd na wniosek wierzyciela nałoży na dłużnika grzywnę lub zastosuje do niego przymus osobisty i jednocześnie, wyznaczając nowy termin do wykonania czynności, zagrozi surowszą grzywną lub dalszym przymusem osobistym.

§ 4. Jeżeli dłużnik na skutek przymusu osobistego zgłosi gotowość wykonania czynności, sąd postanowi zwolnić go niezwłocznie i zawiadomi o tym wierzyciela, a zarazem stosownie do okoliczności wyznaczy dłużnikowi odpowiedni termin do wykonania.

§ 5. Gdyby dłużnik po zwolnieniu zwlekał z wykonaniem czynności, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron postanowi zastosowanie przymusu do końca wyznaczonego poprzednio czasu.

§ 6. Jeżeli dłużnik zgłosi się ponownie do wykonania, sąd może odmówić zwolnienia przed upływem powyższego czasu.

§ 7. Na postanowienia sądu służy zażalenie.

Art. 838. § 1. Jeżeli dłużnik ma obowiązek zaniechać pewnej czynności lub nie przeszkadzać czynności wierzyciela, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, nałoży na niego grzywnę do pięćdziesięciu tysięcy złotych lub zastosuje przymus osobisty na czas do dwóch tygodni. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela.

§ 2. Ponadto sąd może na wniosek wierzyciela zobowiązać dłużnika do zabezpieczenia szkody, grożącej wierzycielowi wskutek dalszego działania dłużnika wbrew obowiązkowi. W postanowieniu sąd oznaczy wysokość i czas trwania zabezpieczenia.

§ 3. Jeżeli dłużnik po powstaniu tytułu egzekucyjnego dokonał zmiany sprzecznej ze swym obowiązkiem, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron upoważni wierzyciela do usunięcia tej zmiany na koszt dłużnika i przyzna mu sumę na ten cel potrzebną. W razie oporu ze strony dłużnika wierzyciel może żądać, aby sąd polecił komornikowi usunięcie oporu.

§ 4. Na postanowienia sądu służy zażalenie.

Art. 839. § 1. W jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę, nie wyższą niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a przymus osobisty na czas nie dłuższy niż dwa tygodnie. Ogólna suma grzywien w tej samej sprawie nie może przewyższać pięciuset tysięcy złotych, a ogólny czas przymusu osobistego — sześciu miesięcy.

§ 2. Zastosowanie jednego środka nie wyłącza następnego zastosowania środka drugiego. Oba środki nie mogą być stosowane jednocześnie.

Art. 840. § 1. W razie umorzenia postępowania egzekucyjnego podlegają umorzeniu także grzywny, choćby prawomocnie orzeczone, a jeszcze nie zapłacone.

§ 2. Obowiązek uiszczenia grzywny nie przechodzi na spadkobierców dłużnika.

Art. 841. § 1. Przymus osobisty wykonywa się przez osadzenie dłużnika w pomieszczeniu na ten cel przeznaczonym oddzielnie od osób, pozbawionych wolności w trybie postępowania karnego lub administracyjnego.

§ 2. Jeżeli dłużnik nie przebywa w okręgu sądu, który postanowił zastosować przymus osobisty, sąd ten zwróci się o wykonanie do sądu powiatowego, w którego okręgu dłużnik przebywa.

Art. 842. Zarządzając wykonanie przymusu osobistego na podstawie prawomocnego postanowienia, sąd wyda komornikowi na piśmie nakaz z odpowiednim uzasadnieniem. Przystępując do wykonania nakazu, komornik nakaz ten doręczy dłużnikowi.

Art. 843. O wykonanie przymusu względem dłużnika, pełniącego czynną służbę wojskową, sąd zwraca się do właściwej władzy wojskowej, przesyłając jej w tym celu nakaz.

Art. 844. Przymus osobisty nie może być stosowany względem:

1) osób, nie podlegających sądom polskim;
2) wojskowych, należących do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej;
3) kierownika statku handlowego morskiego, który ma odpłynąć, tudzież względem osób, należących do załogi takiego statku.

Art. 845. Przymus osobisty względem posła i sędziego może być zastosowany tylko z zachowaniem przepisów Konstytucji i prawa o ustroju sądów powszechnych.

Art. 846. § 1. Przymus względem osób, których zdrowie może być narażone na niebezpieczeństwo, nie będzie wykonywany aż do wyzdrowienia.

§ 2. Na wniosek jednej ze stron będzie zarządzone na jej koszt zbadanie stanu zdrowia dłużnika przez lekarza.

Art. 847. Po uprawomocnieniu się postanowienia o przymusie względem osób duchownych, osób, będących w służbie państwowej, oraz względem osób, pełniących służbę w przedsiębiorstwie użyteczności publicznej, sąd zawiadomi władzę przełożoną dłużnika lub kierownictwo przedsiębiorstwa i uprzedzi je, że po upływie tygodnia wyda komornikowi odpowiedni nakaz.

Art. 848. Z ważnej przyczyny sąd może zwolnić dłużnika od przymusu tymczasowo, nie dłużej jednak niż na tydzień.

Art. 849. Wierzyciel obowiązany jest złożyć z góry komornikowi sumę, potrzebną na sprowadzenie dłużnika do miejsca osadzenia i na wyżywienie go przez czas trwania przymusu.

DZIAŁ III.

Egzekucja celem zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej.

Art. 850. W postępowaniu egzekucyjnym, mającym na celu zniesienie współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej, stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości ze zmianami, wskazanymi w artykułach poniższych.

Art. 851. Postępowanie może być wszczęte na wniosek każdego z współwłaścicieli, wymienionych w tytule egzekucyjnym, nakazującym sprzedaż.

Art. 852. We wpisie w księdze wieczystej o wszczętej egzekucji i w obwieszczeniu o licytacji należy podać, że egzekucja ma na celu zniesienie współwłasności.

Art. 853. § 1. Współwłaściciele mogą za wzajemną zgodą oszacować nieruchomość, oznaczyć najniższą cenę sprzedaży oraz ułożyć warunki licytacyjne, chyba że tytuł egzekucyjny inaczej stanowi. Jeżeli zgoda nie nastąpi lub jedna z osób, mających prawo rzeczowe na nieruchomości, zgłosi sprzeciw co do oszacowania lub oznaczenia najniższej ceny, obowiązują w tej mierze przepisy kodeksu niniejszego o egzekucji z nieruchomości.

§ 2. Na postanowienie sądu, ustalające warunki licytacyjne, służy zażalenie.

Art. 854. Egzekucja celem zniesienia współwłasności i egzekucja z nieruchomości mogą się toczyć jednocześnie. W razie sprzedaży nieruchomości w toku jednej z tych egzekucyj drugą zawiesza się, a po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu umarza się.

KSIĘGA DRUGA

Postępowanie zabezpieczające.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 855. Celem zabezpieczenia roszczenia, którego rozpoznanie należy do sądu powszechnego albo poddane zostało sądowi polubownemu i które nadaje się do egzekucji sądowej, sąd powszechny może na wniosek wierzyciela wydać zarządzenie tymczasowe, jeżeli roszczenie jest wiarogodne, a niezabezpieczenie mogłoby wierzyciela pozbawić zaspokojenia.

Art. 856. Zarządzenie tymczasowe wydaje się w drodze zabezpieczenia powództwa przy samym jego wytoczeniu bądź w dalszym toku sprawy; w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, zarządzenie tymczasowe może być wydane również przed wytoczeniem powództwa.

Art. 857. § 1. Dopuszczalne jest także zabezpieczenie roszczenia o przyszłe powtarzające się świadczenia, jeżeli stosunek prywatno-prawny między stronami nie sprzeciwia się wytoczeniu o to roszczenie powództwa.

§ 2. W tym przypadku zarządzenie tymczasowe jest dopuszczalne także po uzyskaniu przez wierzyciela wyroku, podlegającego wykonaniu, lecz tylko co do świadczeń, których termin spełnienia jeszcze nie nastąpił.

Art. 858. Wydając zarządzenie tymczasowe przed wytoczeniem powództwa, sąd wyznaczy wierzycielowi termin, w którym powództwo powinno być wytoczone pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może być dłuższy niż dwutygodniowy.

Art. 859. § 1. Rozpoznanie wniosku o zarządzenie tymczasowe przed wytoczeniem powództwa należy do sądu powszechnego, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.

§ 2. Wnioski o zarządzenie tymczasowe w toku procesu rozpoznaje sąd tej instancji, w której sprawa się toczy, a gdy sprawa toczy się w Sądzie Najwyższym — sąd pierwszej instancji.

§ 3. Wnioski o zarządzenie tymczasowe sąd rozpoznaje w składzie, w jakim podlega rozpoznaniu sprawa.

§ 4. Przewodniczący w przypadkach nie cierpiących zwłoki może sam wydać zarządzenie tymczasowe. Wszakże w sprawach rozpoznawanych w składzie trzech sędziów przewodniczący przedstawi swe zarządzenie do rozpoznania właściwemu składowi na najbliższym posiedzeniu.

Art. 860. § 1. Wierzyciel we wniosku o zarządzenie tymczasowe powinien podać i uprawdopodobnić okoliczności, które usprawiedliwiają żądanie. Poza tym

wniosek, jeżeli nie jest połączony z pozwem, powinien czynić zadość wszystkim warunkom pisma procesowego.

§ 2. We wniosku wierzyciel może także wskazać sumę, której złożenie przez dłużnika wystarcza do zabezpieczenia roszczenia.

Art. 861. Sąd może rozpoznać wniosek o zarządzenie tymczasowe na posiedzeniu niejawnym, władny jest jednak wyznaczyć rozprawę.

Art. 862. § 1. Sąd, uwzględniając wniosek o zarządzenie tymczasowe, oznaczy dokładnie w postanowieniu roszczenie, które ma być zabezpieczone, oraz sposób i zakres zabezpieczenia.

§ 2. W razie potrzeby można zastosować jednocześnie kilka sposobów zabezpieczenia.

§ 3. Wykonanie zarządzenia tymczasowego sąd może uzależnić od złożenia przez wierzyciela kaucji celem zabezpieczenia roszczeń dłużnika o odszkodowanie z powodu wykonania zarządzenia. Na kaucji tej będzie służyło dłużnikowi pierwszeństwo zaspokojenia.

Art. 863. § 1. Wszelkie zabezpieczenie roszczeń pieniężnych będzie na żądanie dłużnika zastąpione złożeniem przez niego do depozytu sądowego odpowiedniej sumy. Na sumie tej będzie służyło wierzycielowi pierwszeństwo zaspokojenia.

§ 2. Zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych może być stosownie do okoliczności również w ten sam sposób zastąpione. Nie dotyczy to jednak zabezpieczenia w sprawach o prawo własności, chyba że strony na to się godzą.

Art. 864. Dłużnik w każdym czasie może żądać uchylenia lub zmiany zabezpieczenia. W tym przypadku wyznaczona będzie rozprawa oddzielnie lub łącznie z rozpoznaniem istoty sprawy.

Art. 865. Na postanowienie sądu pierwszej instancji co do zarządzeń tymczasowych służy zażalenie. W przypadku zabezpieczenia powództwa termin do wniesienia zażalenia biegnie dla dłużnika od doręczenia mu postanowienia przy wykonywaniu zabezpieczenia.

Art. 866. § 1. Postanowienie sądu, uwzględniające wniosek o zarządzenie tymczasowe, jest natychmiast wykonalne.

§ 2. Zażalenie wstrzymuje wykonanie postanowienia, uchylającego lub zmieniającego zarządzenie tymczasowe.

§ 3. Do wykonania zarządzeń tymczasowych stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym.

Art. 867. Koszty postępowania o zarządzenie tymczasowe, wszczętego przed wytoczeniem powództwa, ponosi wierzyciel, jeżeli w terminie przepisanym nie wytoczył powództwa. W tym przypadku pozwany może w ciągu dwóch tygodni od upływu tego terminu złożyć w sądzie wniosek o przyznanie mu kosztów.

Art. 868. § 1. Jeżeli wierzyciel nie wytoczył powództwa w terminie przepisanym lub cofnął wniesiony pozew, albo gdy powództwo jego zostało oddalone, dłużnik ma przeciwko wierzycielowi roszczenie o wynagrodzenie szkód i strat, poniesionych wskutek wykonania zabezpieczenia. Roszczenie to wygasa po upływie roku od chwili jego powstania.

§ 2. Wierzyciele, którzy łącznie wykonali zabezpieczenie, odpowiadają za szkody i straty solidarnie.

§ 3. Jeżeli w ciągu miesiąca od chwili powstania roszczenia o odszkodowanie dłużnik nie wytoczy powództwa, sąd zwróci kaucję wierzycielowi.

Rozdział II.

Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych.

Art. 869. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje:

1) przez zajęcie ruchomości;

2) przez wpis hipoteki przymusowej;

3) przez odpowiedni wpis do rejestru statków;

4) przez zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości, które nie mają urządzonej księgi wieczystej albo których księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu;

5) przez zajęcie wierzytelności lub innego prawa.

Art. 870. Zabezpieczenie roszczenia pieniężnego przeciwko Skarbowi Państwa oraz polskim zakładom i przedsiębiorstwom państwowym, będącym odrębnymi osobami prawnymi, jest niedopuszczalne.

Art. 871. Zabezpieczenie nie może obejmować rzeczy i praw, z których egzekucja jest wyłączona, oraz rzeczy, ulegających szybkiemu zepsuciu.

Art. 872. § 1. Zajęte ruchomości nie mogą być oddane pod dozór wierzycielowi.

§ 2. Zajęte pieniądze i papiery wartościowe złożone będą do depozytu sądowego.

Art. 873. Na żądanie dłużnika sąd po wysłuchaniu wierzyciela może zarządzić sprzedaż zajętych ruchomości w drodze postępowania egzekucyjnego. Suma uzyskana będzie złożona do depozytu sądowego i będzie zabezpieczeniem roszczeń wierzyciela w zastępstwie zajętych ruchomości.

Art. 874. § 1. Uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej albo której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, sąd zawiadomi o tym wierzyciela i dłużnika.

§ 2. Odpis postanowienia będzie złożony do zbioru dokumentów, prowadzonego dla tej nieruchomości.

§ 3. Zbycie lub obciążenie nieruchomości wbrew zakazowi, dokonane po złożeniu odpisu postanowienia do zbioru dokumentów, nie ma wpływu na prawa wierzyciela.

Art. 875. W sprawach o alimenty sąd może zabezpieczyć powództwo także przez zobowiązanie strony pozwanej do uiszczenia stronie powodowej miesięcznie aż do ukończenia sprawy pewnej oznaczonej sumy pieniężnej. W sprawach tych uprawdopodobnienie, że niezabezpieczenie mogłoby pozbawić wierzyciela zaspokojenia, nie jest wymagane.

Art. 876. Sąd może jeszcze przed urodzeniem się dziecka zabezpieczyć przyszłe powództwo o roszczenia alimentacyjne, związane z ustaleniem ojcostwa, przez zobowiązanie domniemanego ojca do wyłożenia odpowiedniej sumy na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. W tym przypadku nie stosuje się przepisu art. 858.

Art. 877. Z powództwa o zapłatę czynszu najmu lub dzierżawy sąd udziela zabezpieczenia przez zajęcie ruchomości lokatora lub dzierżawcy, które znajdują się w wynajętych pomieszczeniach lub w wydzierżawionej nieruchomości, na podstawie samego tylko pozwu.

Rozdział III.

Zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych.

Art. 878. § 1. Celem zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych sąd wydaje zarządzenie, jakie stosownie do okoliczności uważa za odpowiednie, nie wyłączając zarządzeń, przewidzianych do zabezpieczenia roszczeń pieniężnych.

§ 2. Przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron w takiej mierze, ażeby wierzycielowi zapewnić zaspokojenie, dłużnika zaś nie obciążać ponad potrzebę.

§ 3. W przypadku zabezpieczenia przez wpis roszczeń osobistych do księgi wieczystej nie stosuje się ograniczeń, przewidzianych w przepisach prawa rzeczowego o ujawnianiu takich roszczeń w księdze.

§ 4. W żadnym przypadku zarządzenie tymczasowe nie może zmierzać do tego, aby stanowiło zaspokojenie roszczenia.

Art. 879. W sprawach z powództwa o ochronę lub przywrócenie posiadania jako też o zaniechanie czynności sąd może w drodze zabezpieczenia unormować tymczasowo aż do ukończenia sprawy stan faktyczny, jeżeli okaże się to konieczne celem odwrócenia szkody.

Art. 880. W drodze zabezpieczenia nie można stosować przeciwko dłużnikowi przymusu osobistego.

Art. 881. § 1. W sprawach o prawo własności lub o inne prawo rzeczowe można ustanowić w drodze zabezpieczenia sekwestr.

§ 2. Sekwestr będzie wykonywany według przepisów o zarządzie przymusowym ze zmianami poniższymi:

1) dłużnik nie może być ustanowiony zarządcą;
2) jeżeli przedmiotem sekwestru jest dom, w którym zamieszkuje dłużnik w czasie ustanowienia sekwestru, mieszkanie to nie będzie wyjęte z jego użytku;
3) dochód, pozostający po potrąceniu wydatków, zarządca składa do depozytu sądowego; sumy w ten sposób złożone sąd na wniosek strony umieści na oprocentowanie, jeżeli uzna to za właściwe ze względu na wysokość sum i na czas, w ciągu którego mają być zatrzymane.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 882. Wykonanie kodeksu postępowania cywilnego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

395

OBWIESZCZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 5 września 1950 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób, pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego.

I. Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 30 grudnia 1949 r. o zmianie ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 528) ogłaszam w załączeniu do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. o zasiłkach i pomocy dla osób, pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 30, poz. 180, z 1949 r. Nr 65, poz. 528), z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów ustawy z dnia 10 lutego 1949 r. o zmianie organizacji naczelnych władz gospodarki narodowej (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 43), ustawy z dnia 7 marca 1950 r. o prze-